

EN ETSI VALTAA, LOISTOA...

Amerikkalaiseen asejärjestöön perustuvaa tutkimusta vallan suhteellisuudesta ja sen määrittämisen ongelmallisuudesta

Tommi Samuli Piirainen
pro gradu –tutkielma
Valtio-oppi
Yhteiskuntatieteiden ja
filosofian laitos
Jyväskylän yliopisto
Kevät 2006

TUTKIMUSSELOSTE

EN ETSI VALTAA, LOISTOA...

Amerikkalaiseen asejärjestykseen perustuvaa tutkimusta vallan suhteellisuudesta ja sen määrittämisen ongelmallisuudesta.

Tommi Samuli Piirainen
Jyväskylän yliopisto
Yhteiskuntatieteiden ja filosofian laitos
Valtio-oppi
Ohjaaja: Marja Keränen
Tammikuu 2006
117 sivua + 1 liite

Vuonna 1871 perustettu NRA (National Rifle Association of America) on valtaa omistavan ja hyödyntävän järjestön maineessa. Tätä mainetta tukee toteamus, jonka mukaan järjestö ei hävinnyt yhtään lakitaistoa kongressissa vuosien 1977 ja 1993 välillä. Väitettä, niin houkuttelevalta kuin se kuulostaakin, ei silti tule hyväksyä sellaisenaan, varsinkin kun näyttöjä järjestön vallankäytöstä on tarjolla niukasti.

Tutkimuksen tavoitteena oli arvioida lähemmin väittämää NRA:n vallasta ja vallankäytön tuloksellisuudesta. Aihetta lähestyttiin tutustumalla järjestöstä saatavaan materiaaliin, joka on sekä yleistä kirjallisuutta että sähköisessä muodossa olevaa aineistoa. Esimerkkitapauksiksi ja analyysin kohteeksi valittiin kaksi 1990-luvulla vireillä ollutta lakialoitetta ja lopulta lakia, joiden ratifioinnin voidaan sanoa toden teolla haastaneen teesin NRA:n vallasta.

Tarkastelun tuloksena syntyi näkemys, jonka mukaan NRA:n valta on paljon suhteellisempaa ja tilaspesifimpää kuin mitä sen sanotaan olevan. Tämä merkitsee, ettei NRA ole siinä asemassa, että se pystyisi yksin tai ylipäättään puuttumaan lainsäädäntöön. Itsensä julistaminen valtaa omistavaksi ja hyödyntäväksi toimijaksi ei ole sama kuin aktuaalinen vaikuttaminen. NRA:n kohdalla voidaan todeta, että sen todelliset vaikutuskyvyt ovat rajallisempia kuin mitä väitetään eli äänekkyyys ylittää realiteetit. Tämän lisäksi on havaintona, ettei järjestön valta ole mitään poliittista pakkovaltaa vaan tietoiseen illuusioon perustuvaa, jonka ylläpitoon ovat osallistuneet ja osallistuvat yhä NRA:n ohella mm. mediat. Päätelmä on, että järjestön suurimpia valttikortteja ja tukipilareita ovat myytit, jollaiseksi käsitys järjestön vallasta on muotoutunut, sen perustan ollessa sanottua paljon heikompi ja altis ympäristössä tapahtuville muutoksille.

Avainsanat: NRA, valta, Yhdysvallat – kongressi, Yhdysvallat – perustuslaki.

SISÄLLYS

ALKUSANAT	5
1 TOIMINTAYMPÄRISTÖNÄ KONGRESSI	8
1.1 Yhdysvaltain kongressi	8
1.2 Etujärjestöistä	12
1.2.1 Osa demokratiaa?	12
1.2.2 Pluralismi vastaan elitismi	15
1.3 NRA etujärjestönä	18
1.3.1 Kehitysvaiheet	18
1.3.2 toiminta	21
2 NRA:N VALLAN RAKENNUSAIKAKAUKA	24
2.1 Vallan eri ulottuvuudet	24
2.2 Mielikuvien voima	27
2.2.1 Myytin käsitteestä	27
2.2.2 NRA:n mytologia	30
2.3 Resurssiaspekti valtaan	34
3 IDEOLOGIA JA MAAILMANKATSOMUS	39
3.1 Liberalismi ja valtionvastaisuus	39
3.1.1 Vapaa yksilö	39
3.1.2 Suhde valtioon	41
3.1.3 Vapaus ja oikeudet vastaan turvallisuus	43
3.2 Maailmankuva	47
3.3 Yksiulotteisuuden ongelmallisuus	52
4 PYHÄ PERUSTUSLAKI	57
4.1 Yhdysvaltain perustuslaki	57
4.2 Valikoivaa tulkintaa: perustuslain toinen lisäys oikeuksien kuningatar?	61
4.2.1 <i>Bill of Rights</i> ja toinen lisäys	61
4.2.2 Yksilöllinen vastaan kollektiivinen oikeus	65

4.3 Osastensa summan ylittävä kokonaisuus	70
4.3.1 Perustuslaki elämänoppaana	70
4.3.2 Politisoiva luenta	71
5 ESIMERKKEJÄ ELÄVÄSTÄ ELÄMÄSTÄ: LAKIALOITTEITA JA NRA:N VASTAUKSIA	75
5.1 Lakialoitteiden taustoista	75
5.1.1 Bradyn laki	78
5.1.2 Rynnäkköaseet kieltävä AWB	78
5.1.3 NRA:n ideologiset vastustajat	80
5.2 Retoriikasta	81
5.2.1 Asedebatin retorisuus	81
5.2.2 Sanoilla tekemisen taito	84
5.3 Näytteitä aseargumentoinnista	86
5.3.1 Bradyn laki	86
5.3.1.1 NRA:n argumentit	86
5.3.1.2 Vastapuolen argumentit	89
5.3.2 Rynnäkköasekielto	91
5.3.2.1 NRA argumentoi...	91
5.3.2.2 ... Ja vastapuoli vastaa	94
5.4 Argumentoinnin arviointia	96
6 VALLAN SUHTEELLISUUS	101
6.1 Lakialoitteiden epilogi	101
6.2 Jatkotutkimuksen mahdollisuus	103
6.3 NRA ja valta	105
LÄHTEET	109
LIITTEET	

ALKUSANAT

Tämän tutkielman lähtökohtana ja samalla sen punaisena lankana on arvioida, missä määrin näkemystä amerikkalaisesta *National Rifle Association of America*'sta poliittista valtaa ”omaavana” ja tehokkaasti hyödyntävänä etujärjestönä voidaan pitää oikeutettuna. Näkemys NRA:n vallasta ei ole syntynyt ainoastaan järjestön tehokkaan pr-työn tuloksena, vaan sen elinvoimaisuuteen ja pysyvyyteen ovat vaikuttaneet monet muutkin tahot, joista esimerkinomaisesti voidaan mainita mediat, niitä sen tarkemmin erittelemättä. Tarkastelun arvoiseksi väittämän NRA:n vallasta tekee se epäsuhta, joka järjestön toiminnan tuloksien ja lainomaiseksi muodostuneen väittämän sen mahtavuudesta välillä vallitsee.

NRA:n vallan arvioimisen päämääränä ei ole antaa mitään lopullista arviota siitä, onko järjestöllä valtaa tai miten paljon sillä tuota valtaa on. Perustellumpaa on puhua yhdestä mahdollisesta tavasta tulkita valtaa, jolloin pyritään pohtimaan sitä, mitä valta merkitsee, mihin se perustuu ja miten se voi ilmetä. Tutkimuksen lähtökohtana voidaan täten pitää ajatusta, jonka mukaan valta on muutakin kuin pelkkä käsitteellinen ja ajatuksellinen rakennelma, tässä yhteydessä tehtävän tulkinnan hyväksyessä selityksen vallan todellisuuspohjaisesta olemuksesta. Sanotulla ei ole tarkoitus väheksyä käsitteen monitahoisuutta, vaan välttää aihepiirin liiallinen problematisointi tyyliin ”onko valtaa olemassa vai ei, tai onko valta ihmisten ulkopuolista tai kenties haltuun otettavissa.” Tämä ei silti merkitse, että valta määriteltäisiin karkeasti toimija A:n kyvyksi vaikuttaa ympäristöönsä, tai vastaavasti ympäristön kyvyksi vastustaa toimija A:ta. Sen sijaan kyse on olettamuksesta, jonka mukaan valta on muodoiltaan ja olemukseltaan tilallisesti ja ajallisesti vaihteleva suure. NRA:n tapauksessa tämä merkitsee näkemystä, joka selittää järjestöön liitettävän vallan määreiden olevan väitettyä suhteellisempaa ja eri tasoilla vaihtelevaa.

Menetelmät ja aineisto

Tutkimuksen pääperiaatteena on liikkuminen yleisestä erityiseen ja takaisin yleiseen. Mitään tarkkarajaisesti määriteltävää metodologiaa ei ole, vaan kyse on yhdistelmästä teoreettista ja empiiristä tutkimusta. Samalla kyse on hypoteesien, joita on kaksi, testaamisesta tehtyjen havaintojen perusteella. Ensimmäinen hypoteesi on oikeammin

väittäjä, joka selittää NRA:n tehokkaaksi etujärjestöksi, jonka valta näyttäytyy sen kyvyssä vastustaa ja torjua aseiden saatavuuteen vaikuttavat lakialoitteet. Tämän teesin vastapainoksi asetetaan toinen hypoteesi, jonka mukaan järjestön valta on paljon väitettyä rajallisempaa ja kontekstiriippuvaista. Näiden väittäjien vertailun päämääränä on löytää selityksiä ja mahdollisia vastauksia kysymykseen ”mitä NRA:n valta on?”

NRA:n tekee haastavaksi tutkimuskohteeksi siitä löytyvän tutkimusmateriaalin niukkuus. Esimerkiksi tämän tutkielman tekijällä oli käytössään kaksi englanninkielistä, yksinomaan NRA:ta tutkivaa tieteellistä esitystä, myös Suomessa tehtyjen tutkimusten loistaessa poissaolollaan. Ainoat aihetta sivuavat ja käyttöön saadut työt olivat yliopistollisia opinnäytteitä, niiden käsitellessä aihepiiriä eri perspektiivistä.¹ Tästä lähdemateriaalin vähäisyydestä johtuen on tässä yhteydessä turvauduttu osin myös elektroniseen aineistoon, jota esiintyy etenkin työn ns. empiriaosuudessa eli NRA:n retoriikkaa tarkastelevassa luvussa.

Työn sisäinen dynamiikka

Ensimmäisen luvun fokus on aihepiirin taustoittamisessa eli etujärjestöjen kuten NRA:n toimintaympäristön, kongressin, hahmottamisessa ja NRA:n asemoimisessa tuohon kenttään. Tutkielman areenaksi on rajattu kongressi useammasta syystä, joista tässä tuodaan esille pari keskeisintä. Ensinnäkin, kongressi ja sen lainsäädäntötyö, aina perustuslakia ja sen modifiointia myöten, on kansallisen lainsäädännön ylin taso, joka vaikuttaa koko liittovaltioon. Toiseksi, kongressin keskeisyys lainsäädännöllisenä areenana näkyy automaattisesti sen saamassa julkisuudessa. Etujärjestöjen toimintaa tarkasteltaessa tämä ei ole mitenkään merkityksetön yksityiskohta, sillä etujärjestöt elävät pitkälti julkisuuden ja näkyvyyden varassa. Toiminta kongressissa ei takaa suoraan näkyvyyttä, mutta siitä voi olla hyötyä markkinoitaessa järjestön asiaa, mitä se sitten merkitseekään.

Luvun kaksi sisällön muodostaa erilaisten valtaulottuvuuksien tarkastelu. Samalla tuodaan esille joitakin selitysmalleja, joiden pohjalta voidaan lähestyä ja tulkita teesiä NRA:n vallasta, sen käsittäessä niin aineellisia kuin vähemmän nähtävissä olevia elementtejä.

¹ Mervi Kultamaan pro gradu -tutkielma (Jyväskylän yliopisto, valtio-opin yksikkö. 1998) ”Utopia pyhän lehmän teurastuksesta – käsitteitä Sveitsi ilman armeijaa -debatista” ja Tiia Rajalan (Turun yliopisto, yleinen historia. 2001) ”Guns ’R Us. The American Rifleman Magazine as a Forum for Membership Recruitment during the 1990’s.”

Kolmannen luvun pääteemana on kartoittaa NRA:n ideologiaa ja maailmankuvaa, joita ilman on vaikea ymmärtää, mistä järjestön toiminnassa on kyse. Esitys on ”uskollinen” NRA:lle, mikä merkitsee että esimerkiksi järjestön liberalismitulkintaa lähestytään järjestön perspektiivistä, eikä käsittelyä uloteta kattamaan liberalismin klassikoita tai laajempia liberalismidiskursseja. Tarkastelun pohjalta voidaan nostaa esille kysymys, onko järjestön ideologian kohdalla perusteltua käyttää ideologian käsitettä, järjestön teoreettisen pohjan ollessa yhdistelmä eri puolilta lainattuja katkelmia.

Luvun neljä keskiössä on Yhdysvaltain perustuslaki NRA:n moraalisen oikeuttajana ja turvana, jolloin lain pyhyys ei perustu ainoastaan perustuslain lakitekstiin. Perustuslain nivoutuminen kaikkeen, mitä NRA tekee ja väittää merkitsee, että tutkielma liikkuu samanaikaisesti kahdella eri tasolla, sen rakentuessa poliittisen ja poliittis-juridisen ulottuvuuden varaan. Perustuslain merkitys NRA:lle ja sen argumentointi perustuslakia hyödyntäen paljastaa samalla, mitä politiikka NRA:lle merkitsee. Poliitiikka on arvojen ja etujen konfliktia, jossa ei ole tilaa vastakkaisille näkemyksille. Poliitiikka on tulkittavissa tilaksi ja luvaksi ajaa kaikin mahdollisin keinoin omaa etua, lopputuloksen ollessa oikeus määrittellä, miten ihmisten tulee elää, toimia ja ajatella.

Edellisen luvun jatkumona ja askeleena kohti konkreettisia näytteitä toimii viides luku, jossa järjestön puhe- ja ajatteluavaruus tiivistyvät argumenttinäytteiden muodossa. NRA:n retoriikan tavoitteena on kaataa haitallisiksi määritellyt lakialoitteet, ja samanaikaisesti vakuuttaa muut järjestön kannan oikeellisuudesta ja paremmuudesta. NRA:n puhetyyliin tutustumalla avautuu mahdollisuus arvioida, mitä järjestö itsestään kertoo ja millaiset ovat sen puhumalla vaikuttamisen mahdollisuudet.

Työn viimeisessä luvussa tehdään lyhyt katsaus NRA:n argumentoinnin saavutuksiin ja niiden kertomukseen järjestön vallasta. Ajattelua viedään vielä tästä hieman pidemmälle miettimällä jatkotutkimuksen mahdollisuutta ja uusia kysymyksenasetteluita. Luvun päättävässä osiossa arvioidaan, mitä NRA:n valta voisi olla ja missä määrin on oikeutettua puhua vallasta, jonka tulkitseminen on itsessään tulkinnanvaraista ja sellaisena useita selityksiä salliva.

1 TOIMINTAYMPÄRISTÖNÄ KONGRESSI

1.1 Yhdysvaltain kongressi

Yhdysvaltain kongressi, toisin sanoen edustajainhuoneesta ja senaatista muodostuva kaksikamarinen parlamentti, muodostaa mielenkiintoisen ja samalla hyvinkin ainutkertaisen toiminta- ja tapahtumaympäristön eri suunnista ja tasoilta lähteville yrityksille vaikuttaa poliittiseen päätöksentekoon ja poliittisiin päättäjiin.² Sanottu ei kuitenkaan merkitse, että kongressissa toimivat, perinteistä politiikan virkaa hoitavat lainsäätäjät olisivat mitenkään tahdottomia ja passiivisia tiedon vastaanottajia ja siihen reagoijia, tai että näissä yrityksissä vaikuttaa lainsäätäjien asenteisiin ja preferensseihin olisi kyse yksisuuntaisesta, alhaalta ylöspäin liikkuvasta viestinnästä. Edellistä selitystä tulee täydentää näkemyksellä, jonka mukaan lainsäätäjillä on omat keinonsa ja syynsä vastustaa muun muassa etujärjestöjen harjoittamaa ja erityisesti keskushallinnon suuntaan kohdistamaa painostustoimintaa. Tästä periaatteellisesta itsenäisenä esiintymisen halusta huolimatta ovat kongressin jäsenet työssään kaikkea muuta kuin autonomisia toimijoita, heidän toimintavapautensa ja -keinojensa määrityksessä pitkälti kongressissa vallitsevan poliittisen kulttuurin ja toiminnan logiikan kautta. Näitä kaikkea toimintaa ohjailevia sääntöjä ei löydy mistään lakikirjoista tai puolueohjelmista, vaan ne löytävät juurensa amerikkalaisen yhteiskunnan historiasta ja traditioista, joiden yhtenä ilmentymänä on vanhojen asenteiden pysyvyys ja suuri arvostus osana kongressin kirjoittamatonta arvojen hierarkiaa. Lisätodisteena historiallisten vaikuttimien vaikutuksesta tämän päivän kongressiin on muun muassa se seikka, miten traditionaalisesti merkittävässä roolissa olleet käsitykset puolueista ja niiden ”luontaisesta” koosta, merkityksestä jne. ovat yhä vaikutusvaltaisia tekijöitä tarkasteltaessa puolueiden roolia osana järjestelmää. Kaikesta tästä historiallisten ja hieman modernimpien aspektien yhdistelmästä muodostuu kokonaisuus, jonka perusteella on oikeutettua väittää Yhdysvaltain kongressin olevan uniikki kansanedustusinstituutio. Tarkastelemalla hieman lähemmin tämän rakennelman joitakin keskeisiä peruspiirteitä avautuu meille mahdollisuus jäsentää paremmin sitä, mitä kongressissa toimiminen merkitsee ja miksi näin on.

² Tällä ”poliittisella päätöksenteolla” viitataan kanonisoituun tulkintaan, jonka mukaan politiikka on mielletävissä muusta yhteiskunnallisesta toiminnasta erotettavissa olevaan aktiviteettiin, jonka huippua edustaa parlamentin toteuttama lainsäädäntötyö.

Kongressin toimintaa voisi luonnehtia konfliktiksi ilman prinssiä: kyse on ns. sisällä olevien ja sinne haluavien taistosta, jonka korkeimpana asteena on tietysti kilpailu presidenttiydestä. Tämä kilpajuoksu kohti asemaa ja arvostusta ei ole mitään harmitonta ja vailla seurauksia olevaa puuhastelua, vaan se asettaa poliitikot ja sellaisiksi haluavat alttiiksi ja riippuvaisiksi kongressin ulkopuolisista vaikutteista. Näiden sidosten taustalla on se seikka, että vaaleilla ym. valittavat päätöksentekijät ovat viime kädessä riippuvaisia saamastaan ja hankkimastaan tuesta sekä suosioista, joka voi olla muodoiltaan mitä moninaisinta. Menestyminen kilpailussa äänistä ja kannatuksesta kuuluu oleellisena osana politiikasta ja politiikassa elämiseen, sillä jokaisen poliitikon ykkösprioriteettina on järjestelmästä riippumatta kasvojen säilyttäminen, mikä merkitsee mandaatin uusimista tai voittamista. Yhdysvalloissa tämä kehitys on viety huippuunsa, eriasteisten vaalien muokatessa kongressia ja sen paikkajakoa kahden vuoden välein (Wilson 1990, 79-80). Epävarmuus tulevaisuudesta ja omasta asemasta ei voi olla vaikuttamatta paitsi yksittäisiin edustajiin, niin myös koko kongressin toimintaan: rakennelman sivutuotteena ja tarkoittamattomana seurauksena syntyy tyhjiö, vaalijärjestelmän jättäessä runsaasti liikkumatilaa parlamentin ulkopuolisille tahoille kuten etujärjestöille, jotka omilla toimillaan pyrkivät hyödyntämään saamaansa liikkumatilaa ja -vapautta.

Amerikkalaisen järjestelmän vaalikeskeisyys on omiaan lisäämään yksittäisten edustajien henkilökohtaisia pyrkimyksiä ja vahvat egot voivat hyötyä kongressin näennäisestä hajaannuksesta. Kongressipolitiikoinnin erottamaton osa on poseeraaminen sekä medioille että kannattajakunnalle. Taitavat poliitikot osaavat hyödyntää julkisuutta, joka medianäkyvyydestä seuraa. Tiedotusvälineiden jatkuvan läsnäolon seurauksena kongressin keskusteluille on ominaista niiden personalisointi, ja tämä piirre näyttää sitä vahvempana, mitä positiivisemmaksi mielletystä teemasta on kyse. Suoranaisen yleisön kosiskelun ohella kyse ei ole kuitenkaan pelkästä medioiden aiheuttamasta paineesta ja jatkuvasta vaalilyöstyä, vaan toiminnan taustalta on löydettävissä viatonta uskoa kongressin puhtaan lainsäädäntötyön ylittävään merkitykseen liberalismiin perinteen jatkajana, ja yksilöiden rooliin osana sitä. Medioiden kiinnostuksen ja niiden synnyttämien odotusten vaikutuksesta kongressi ajautuu tilanteeseen, jossa se muuntautuu politiikan kesytetyn sodankäynnin areenaksi (Nelsonin 1998, 199-201 ilmaus), jonka keskeisenä ajatuksena on yksittäisten asioiden ratkomisesta julkisesti, avoimesti ja rehellisesti, tulosten eli lakien ollessa kollektiivisia. Median välityksellä edistetään koheesion tuntua, jolloin julkisen ja yksityisen välinen kuilu kapenee ja päätösten pakkoluonteen ja voiman korvaa tarina

seikkailusta, jossa myös yksityiset mielipiteet – kongressin sisältä tai ulkoa tulevat – huomioidaan (emt., 201). Kongressia voi tämän sävyltään positiivisen näkemyksen perusteella kuvailla demokratian heijastumaksi tai yhteiskunnan pienoiskuvaksi, jossa kaikki ovat mukana.

Edellistä tulkintaa kriittisempi näkemys korostaa kongressin ja sen toiminnan konfliktuaalista aspektia. Tämän näkemyksen perusteella kongressin toiminnan keskeisiä elementtejä ovat konfliktit yksittäisten edustajien, puolueiden ja ulkopuolisten toimijoiden välillä. Keskeistä ei ole uusien ja hyvien lakien säätäminen, vaan lakialoitteiden vastustus, eikä politiikka ole täten tulkittavissa ”yhteisten asioiden hoitamiseksi.” Näkemyksen puolesta puhuu jo se seikka, miten paljon vaikeampaa on säätää uusia lakeja kuin torpedoida ne alkuunsa: lakiesityksen on ennen laiksi tuloa läpäistävä alakomitea, varsinainen komitea, edustajainhuoneen sääntökomitea, kongressin molempien huoneiden täysistunnot ja saatava lopulta presidentin hyväksyntä.³ Lainsäädännön monivaiheisuus merkitsee, että uusia lakeja vastustavat edustajat, etujärjestöt ym. ovat lähtökohdiltaan huomattavasti edullisemmassa asemassa kuin lakeja kannattavat, eikä heidän tarvitse onnistua lakihankkeen kaatamiseksi tai vähintään jäädyttämiseksi kuin kerran. Koheesiomallin rinnalla ja kilpailijana voidaan siis esittää resurssimalli, resurssien ollessa rahaa, äänten lukumäärää, tukijoita ja julkisuutta.

Myös eräät historialliset ym. tosiseikat asettavat vähintään kyseenalaiseksi selitysmallin, jonka mukaan kongressin perusprinsiippinä olisi yhdessä toimiminen, yleisen ja yhteisen hyvän nimissä. Puolueiden asema sekä kongressissa että sen ulkopuolella on tästä yksi näyte. Puolueiden, siis lähinnä demokraattisen ja republikaanisen puolueen, arvo- ja määräysvaltaa supistaa niiden suhteellinen heikkous. Amerikkalainen järjestelmä ei tue ajatusta vahvoista puolueista, vaan ne nähdään ennen kaikkea löyhinä organisaatioina, joiden kautta taistellaan hallinnollisista ja poliittisista viroista sekä vaalinimityksistä. Puolueiden jäseneksi voi päästä kuka tahansa henkilö, joka pystyy voittamaan ääniä ja hankkimaan taloudellista tukea. Tämän vapaamielisyyden taustalla on tekijä, joka tekee amerikkalaisen systeemin omannäköiseksi. Yhdysvaltain puolueet eivät ole syntyneet ideologioiden tai sosiaalisten olosuhteiden ajamina, vaan niiden pohjan muodostavat maantieteelliset ym. erot. Väite voidaan todentaa myös empiirisesti, sillä yhä nykyään on enemmän kuin mahdollista, että yksittäinen kongressiedustaja löytää samoin ajattelevia

³ Lisää lainsäätämisen hankaluuksista; ks. mm. Lester Millbrath (1963; 218).

edustajia maantieteellisesti läheisistä, mutta toista puoluetta edustavista henkilöistä, vastaavasti oman puolueen maantieteellisesti etäisten kollegoiden jäädessä myös ajatusmaailmaltaan etäisiksi. Tästä seuraa, että puolueilla ei voi olla eikä ole mitään universaaleja dogmeja tai yhteistä jakamatonta arvomaailmaa. Puolueiden löyhyyden ja avoimuuden kääntöpuolen muodostaa niiden rajallinen vaikutusvalta, joka voi ulkopuolisesta vaikuttaa irrationaaliselta: Maurice Duverger (1964, 418) tulkitsi tämän osoitukseksi amerikkalaisen politiikan nurkkakuntaisuudesta ja periaatteettomuudesta, jossa doktriinit ja ideologiat loistavat poissaolollaan, henkilökohtaisten intressien ollessa kaikki kaikessa.

Kongressin toiminnassa tämä nurkkakuntaisuus on nähtävissä siinä merkityksessä, joka maantieteellä ja paikallisilla oloilla ja tekijöillä on lainsäädäntötyöhön ja äänestyskäyttäytymiseen, ja sitä voisi nimittää tärkeimmäksi yksittäiseksi toimintaa määritteleväksi faktoriksi. Paikallinen aspekti liittyy yleismaailmalliseen näkemykseen, jonka mukaan intressit ovat aina paikallisia ja ajatus yleisistä, kaikkia koskettavista intresseistä on mahdottomuus. Kongressissa tämä paikallisuus realisoituu mielipiteiden tulvana, jonka yhteinen nimittäjä on kaikkien alueellisten olojen erityisyys ja ainutlaatuisuus. Puoluekurin puute merkitsee, että kukin edustaja on toimissaan suhteellisen itsenäinen ja kiinnostunut ensisijaisesti oman kotialueensa asioista ja omista äänestäjistään – jopa siinä määrin, että kansallisen tason asioiden merkitys määritellään sen kautta, mikä on niiden mahdollinen vaikutus omaan vaalipiiriin ja välillisesti jatkokauden todennäköisyyteen. Kongressiedustajien omien intressien esilläolo ja itsenäisyys suhteessa puolueeseen on tekijä, jonka voi ajatella edustavan suurinta eroa suhteessa tiukemman puoluekurin maihin, joissa parlamentaarikko on ensimmäisenä puolueensa jäsen ja vasta toiseksi itsenäinen toimija.⁴ Kolikon kääntöpuolena eli puolueen vähäisen roolin seurauksena on, että kongressista löytyy sekä tilaa että tarvetta löytää tukijoita – myös ulkopuolisia – joiden avulla näitä paikallisia intressejä voidaan edistää. Tämän tyhjiön täyttämiseksi ja samalla siitä hyötymiseksi on Yhdysvalloissa kehittynyt käytäntö, jossa kaikki siihen kykenevät etujärjestöt ovat edustettuina pääkaupungissa ja kongressissa eli paikassa, jossa päätetään kansallisen lainsäädännön tulevista linjoista, joilla on vuorostaan omat ja hyvinkin dramaattiset vaikutukset etujärjestöjen toimintatilaan ja – mahdollisuuksiin.

⁴ Kongressiedustajien itsenäisestä asemasta ovat kirjoittaneet mm. Maurice Duverger (1964, 399-418) ja C. Wright Mills (1956, 254).

1.2 Etujärjestöistä

1.2.1 Osa demokratiaa?

Yhtenä keskeisenä poliittisen ja miksei kaiken elämän aksioomana voidaan pitää käsitystä, jonka mukaan ihmisluontoon kuuluu luontainen halu muodostaa ja toimia yhteenliittymien eli koalitioiden kautta. Usean koalition samanaikainen toiminta synnyttää väistämättä yhteentörmäyksiä ja konflikteja, jotka ovat osa normaalia inhimillistä toimintaa (Mosca 1965, 163). Vaikka näitä konflikteja ei voikaan sivuuttaa, ei niitä tule pelätä, sillä niiden avulla meillä on mahdollisuus oppia uutta, ja niiden kautta avautuu mahdollisuus osallistua yhteiskunnalliseen ja yhteisölliseen toimintaan, josta toiminta kongressissa on vain yksi näyte. Ajatus ihmisten erillisistä intresseistä ja toimimisesta yhdessä ja toisia vastaan niiden saavuttamiseksi ei ole mikään 1900-luvun keksintö, vaan jo Aristoteles tunnisti ihmisissä näitä haluja, puhuessaan ”ihmisten liittymisestä yhteen, saavuttaakseen jotain elämisen kannalta välttämätöntä” (Aristoteles 1989, 158). Myöskään etujärjestöt hierarkkisina ihmisten yhteenliittyminä ja organisoituneina jäsentensä etujen ja arvojen edistäjinä eivät ole uusia tulokkaita politiikan kentällä, mutta niiden muodot, resurssit ja tehokkuus ovat kokeneet vuosien saatossa melkoisen muodonmuutoksen, samoin kuin niiden vaikutus koko poliittiseksi mielletävään toimintaan – näin ainakin Yhdysvalloissa.

Suhtautuminen eturyhmiin ja -järjestöihin on vaihdellut eri aikoina, mutta suhteellisen kauan on vallinnut ne vähintään salliva asenne: esimerkiksi 1700-luvun lopussa Yhdysvaltain presidenttinä ollut James Madison suhtautui ”eturyhmiin” kielteisesti, peläten niiden yhteiskuntaa hajottavaa ja harmoniaa uhkaavaa vaikutusta, mutta oli kuitenkin valmis sallimaan ne jo perustuslain ensimmäisen lisäyksen perusteella (Dye & Zeigler 1990, 177). Kyseinen lisäyshän (vuodelta 1791; osana *Bill of Rights*'ia) takasi muun muassa lehdistön- ja sananvapauden sekä oikeuden vedota hallintoon ja esiintyä sen edustajille. Yleinen asennoituminen etujärjestöihin on muuttunut dramaattisesti sitten Madisonin päivien, ja tänä päivänä nekin, jotka eivät näe etujärjestöjen lisääntyneessä toiminnassa pelkästään positiivisia puolia, ovat valmiita hyväksymään ne osana demokraattista järjestelmää ja yhtenä tapana kommunikoida valtion ja sen jäsenten eli kansalaisten välillä. Samanaikaisesti etujärjestöjen yleisen hyväksynnän kasvun kanssa on lisääntynyt niiden toiminta ja aktiivisuus kongressissa. Hieman vanhentuneen, mutta suuntaa-antavan tilaston perusteella voidaan perustellusti puhua politiikan sfäärin

laajentumisesta ja etujärjestöjen lopullisesta läpilyömisestä: kun vuonna 1961 oli kongressissa rekisteröitynä 365 eri järjestöjen edustajaa eli lobbaria, oli sama luku vuonna 1987 23 011, trendin jatkuessa edelleen (Williams 1990, 46).

Vaikka etujärjestöjä pidetäänkin yleisesti kiinteänä osana demokratiaa, ei niiden aktiivinen osallistuminen esimerkiksi lainsäädännöstä päättämiseen ole yksiselitteisen ongelmatonta. Yhden kriittisen näkökulman mukaan, jonka Murray Edelman (1988, 96) on esitellyt, ei ongelma kosketa vain etujärjestöpolitiointia, vaan ongelma on kaikelle poliittiselle toiminnalle yhteinen eli se, miten politiikka on muotoutunut spehtaakkeliksi, jolla on vain vähän tekemistä ns. tosiasioiden kanssa. Poliittikan spehtaakkelimaisuutta on ymmärryksen lisäämisen ja tulevaisuuden näkymien kartoittamisen sijaan sen muotoutuminen draamaksi, jolloin pääosaan nousevat pelot ja toiveet ja niiden manipulointi. Toisin sanoen politiikka ei enää tähtääkään todellisuuden kuvailemiseen, vaan sen esittämiseen halutulla tavalla. Vaaraksi muodostuu se, miten toimijat vailla poliittista tai muuta vastuuta tätä toteuttavat. Etusijalle voivat nousta ja usein nousevat järjestöjen täysin itsekkäät pyyteet ja tavoitteet, joita vain mainostetaan ja markkinoidaan yleisenä hyvänä. Monet etujärjestöt ovat tästä täysin tietoisia, niiden käyttäessä medioita ja vielä laajemmin julkisuutta maksimaalisen huomion saamiseksi ja itsensä markkinoimiseksi, sekä toisaalta vaikutuskanavana päättäjien suuntaan. Julkisuus ja näkyminen kaikkialla merkitsevät, että järjestöt tavoittavat useampia ihmismieliä, ja tätä voidaan myöhemmin käyttää painostuskeinona kongressin suuntaan. Julkisuusvetoisen järjestelmän kulmakivi ja etujärjestöjen kannalta hedelmällisin aspekti on päättäjien kuten lainsäätäjien virkakauden rajallisuus, mikä merkitsee että poliitikkojen ykkösprioriteetin eli mandaatin uusimisen edellytyksenä on ulkopuolinen tuki ja sen saaminen. Tätä on vaikea ja jopa mahdoton saavuttaa ilman julkisuutta, jonka kiinteäksi osaksi ovat etujärjestöt muotoutuneet.

Etujärjestöjen toimintalogiikan ymmärtämiseksi on hyvä muistaa, etteivät ne ole populismiin ja demagogiaan sortumisen vaarasta huolimatta mitenkään ylivertaisessa asemassa, vaan niitä koskevat samat pelisäännöt kuin muitakin pelaajia. Tämän lisäksi ei voida puhua mistään yksisuuntaisesta kommunikoinnista, vaan pakon sanelemasta toiminnasta, joka tapahtuu siellä missä siitä ajatellaan olevan suurin hyöty. Etujärjestöjen menestyksen kannalta olennaisinta on informaation – valheellisen tai tosiasioita kunnioittavan – muuttaminen kyvyksi vaikuttaa päätöksentekoon. Pelkkä yksipuolinen oman asian puolesta argumentointi ei riitä, vaan sen tueksi tarvitaan tietoa

menestymismahdollisuuksista, joka puolestaan edellyttää analyyseja vallitsevasta tilanteesta ja voimasuhteista. Todellisuudessa etujärjestöjen lähes ainoa keino vaikuttaa päätöksiin, on vaikuttaa päätöksentekijöiden tapaan nähdä asiat. Tämä huomio ei rajoitu pelkästään poliittiseksi mielletävään toimintaan, sillä kaikessa yhteiskunnallisessa järjestyksessä on kyse valinnoista ja toimista niiden realisoimiseksi, ei absoluuttisesta hyvästä tai pahasta. Näiden omien valintojen ja niitä ohjailevien arvojen edelleenvälitysprosessi tapahtuu kielessä ja kielen avulla eli prosessi edellyttää viestintää ja on viestinnällinen, eikä etujärjestötoiminta tee tähän sääntöön mitään poikkeusta.

Kaikista etujärjestöpolitiikointiin liitettävistä varauksista huolimatta muodostaa Yhdysvaltain kongressi otollisen maaperän menestykselliselle etujärjestö- ja painostusryhmätoiminnalle. Maan poliittisen järjestelmän rakenne ja kongressin desentralisaatio suorastaan edellyttävät, että kansalaisjärjestöt ym. ovat edustettuina Washingtonissa. Kongressi ei ole paikka, jossa järjestöt käyttävät vaikutusvaltaansa yksisuuntaisesti, vaan paikka jossa tarvittavaa tukea yritetään hankkia (Salisbury 1990, 227-8). Yhdysvalloissa ei monesta Euroopan maasta poiketen ole etujärjestöillä pysyvää asemaa ns. neuvoa-antavina neuvottelu- ja asiantuntijaeliminä, joten järjestöjen tulee omaaloitteisesti ja aktiivisesti etsiä keinoja tulla kuulluiksi ja nähdyiksi. Järjestelmä on niin diffuusi ja päätöksenteko monitasoinen, että järjestöjen ainoa mahdollisuus vaikuttaa päätöksentekoon on olla itse paikalla ja ajaa itse omia etujaan. Puolueiden heterogeenisyys ja hajaannus merkitsevät, etteivät järjestöt voi olla varmoja siitä, että niiden vaateille ja arvoille löytyy kannatusta puolueiden keskuudesta. Etujärjestöjen tulevaisuuden kannalta on parempi olla aloitteentekijän kuin aloitteisiin reagoijan asemassa, ja parhaiten tämä onnistuu palkkaamalla ammattimaisia ja täysipäiväisiä puhemiehiä, jotka toimivat linkkinä kongressin ja järjestön välillä. Parhaassa tapauksessa on näiden linkkien tuloksena molemminpuolinen hyötyminen: järjestöt saavat tietoa lainsäädännöstä ja mahdollisista tukijoista, lainsäätäjät tarvitsemaansa kannatusta, viestinnän kulkiessa ylös- ja alaspäin. Etujärjestön ja kongressiedustajien onnistuneesta ja poikkeuksellisen tiiviistä, lähes symbioottisesta yhteistyöstä ja sen mahdollisuudesta kertoo ilmaus *'Iron triangle'*, jota voidaan tarvittaessa täydentää vielä kolmannella osapuolella eli virkamieskoneiston edustajalla. Yhteistyö ei ole kuitenkaan mikään romanttinen ja kaikki erimielisyydet ylittävä utopia, vaan sen pohjalta löytyy raadollinen osapuolten hyötyminen, jonka loppuessa päättyvät informaation, palvelusten ja keskinäisen tuen vaihtaminen.

1.2.2 Pluralismi vastaan elitismi

Etujärjestöjen yleisen hyväksyttävyyden ja demokratian mahdollisimman täydellisen toteutumisen perspektiivistä ei ole mitenkään vähäpätöistä, mitkä arvot ohjaavat järjestöjen toimintaa ja niiden järjestäytymistä. Tämä kysymys, joka koskettaa demokratian ja tasaveroisen osallistumisen astetta, ei rajoitu pelkästään etujärjestötoimintaan, vaan se voi ajatella koskevan kaikkea aktiviteettia, jonka oikeuttamiseksi vedotaan demokratiaan. Kaksi toisiinsa nähden vastakkaista ja erilaista tulkintaa järjestäytymisen ja järjestötoiminnan perusluonteesta tarjoavat eliittiteoria ja pluralistinen malli. Molempien selityksien lähtökohtana ja oikeuttajana on sama lähde eli vapaan kansalaistoiminnan mahdollistava valtio, mutta erot eri mallien välillä syntyvät muun muassa luottamuksesta ihmisten kykyihin toimia yhteenliittymien osana.

Selitysmalleista sävyltään positiivisempi on pluralistinen malli, jonka voi ajatella tulkitsevan yhteiskunnallista toimintaa konsensushenkisesti. Yhteiskunnassa riittää kaikille tilaa toimia, ja näennäisen vastakohtaisten intressien yhteensovittaminen on mahdollista, jolloin tuloksena on yhteinen hyvä ja yleisen edun maksimointi. Pluralistinen malli luottaa siihen, että ihmisiltä on löydettävissä heitä yhdistäviä etuja ja merkityksiä, joiden puolesta he myös ovat valmiita toimimaan. Pluralistinen malli luottaa vakaasti demokraattisen yhteiskunnan kykyyn imeä ja tasoittaa esiin nousevat ristiriidat, säilyttäen silti demokratian kulmakivenä olevan moniarvoisuuden.

Pluralismin nimiin vannovat eivät näe selityksen arvon olevan pelkässä tasa-arvoisessa oikeudessa osallistua, vaan pluralismiin tiivistyy koko vapauden ajatus, ja samalla se toimii perustana etujärjestötoiminnan yleiselle legitimitetille. Mancur Olsonin (1971, 116) mukaan etujärjestöjen oikeutus lepää yksinomaan pluralismin ihanteen vaalimisen varassa, sen korostaessa spontaaniutta ja vapautta ja olevan vastavoima valtion pakottavalle luonteelle. Ne vajeet, jotka valtio toimillaan jättää, on mahdollista kompensoida etujärjestöjen kautta ja välityksellä. Olsonin kanssa samoilla linjoilla on Lester Millbrath, jonka mukaan etujärjestöt ovat kiinteä osa pluralistista järjestystä, joita ilman tuloksena olisi artikuloimattomien huutojen sekamelska ja tilanne, jossa mistään ei päätettäisi mitään (Millbrath 1963, 357-8). Pluralismin seurauksena päättäjille avautuu mahdollisuus tehdä parempia päätöksiä, sillä he eivät voi olla huomioimatta ihmisiä etuineen, haluineen ja tarpeineen. Pluralistisen järjestelmän lisäetuna on sen tasapainoa lisäävä vaikutus:

voimasuhteet säilyvät stabiileina, sillä kaikille intresseille löytyy aina vastavoima (emt., 356). Pluralismin ansiot ovat kiteytettävissä sen yhteiskunnan diversiteettia lujittavaan eli integraatiota (samanmielisten yhdistyminen ja yhteistyö) ja disjunktiota (uusien ryhmävaateiden synty) vahvistavaan vaikutukseen.

Pluralistisen mallin kannattajien näkemysten vertailu eliittiteorian puolestapuhujiin ei tee täyttä oikeutta pluralismin puhemiehille, sillä tulkinnat liikkuvat eri tasoilla: siinä missä edellisen selityksen kohdalla on enemmän tekemistä jonkinlaisen ihannetapauksen teoretisoinnilla, operoivat eliittiteorian propagoijat käytännöstä saatujen esimerkkien pohjalta, jolloin myös tulkinnat ovat kriittisempiä ja negatiivisempia.⁵ Tästä varauksesta huolimatta näyttää siltä, että suurimpana pluralistisen mallin puutteena on sen vähäinen kiinnostus epätasaista resurssien jakautumista kohtaan, jolla on väistämättä vaikutuksensa myös järjestömaailmaan ja sen toimivuuteen.

Eroja resurssien hallinnan ja käytön suhteen voidaan pitää lähtötasona, jonka perusteella eliittiteoria etujärjestöjä tarkastelee. Voimavarojen epäsuhta ja niiden vaikutukset järjestöjen toimintaan ovat kaksitasoisia: ensinnäkin niillä on vaikutuksensa järjestöjen sisäiseen dynamiikkaan ja hierarkiaan, ja toiseksi ne jakavat järjestöt menestyjiin ja häviäjiin. Mielenkiintoista tässä jaottelussa on, ettei elitistinen tendenssi ole läsnä alusta asti, vaan siihen ajaudutaan myöhemmin, aivan kuin se olisi lainomaisuus, jonka mukaan järjestöt muovautuvat. Eri eliittiteorioita yhdistääkin näkemys, joka vie ne lähelle harvainvallan käsitettä ja Robert Michelsin kuuluisaa ”Oligarkian rautaista lakia.”⁶ Tällä myöhemmällä kehityksellä ei ole mitään tekemistä järjestön syntyvaiheen kanssa: muodolliseksi organisaatioksi järjestymisen perustana on jäsenten tasa-arvoisuus, yhteiset arvot ja päämäärät, mutta myöhempi kehitys johtaa päätösvallan keskittymiseen johtajistolle, muiden jäädessä rivijäsenten marginaaliseen ja alistettuun asemaan (Truman 1970, 141).

⁵ Esimerkiksi Mancur Olson ei tyydy erittelemään ja esittelemään pluralistisen järjestelmän ominaisuuksia, vaan kirjassaan ”The Logic of Collective Action: Public Goods and the Theory of Groups” (1971) hän lisäksi arvioi sitä, miksi tietyt järjestöt pystyvät hyödyntämään toimintatilaa toisia järjestöjä tehokkaammin.

⁶ Robert Michelsin ”Oligarkian rautainen laki” sisältää ajatuksen, jonka mukaan kaikille organisaatioille, riippumatta niiden alkutaipaleen demokraattisuuden asteesta, on ominaista niiden muuttuminen ajan myötä vähemmän demokraattiseksi oligarkioiksi. Michels esitteli lakinsa ensimmäisen kerran v. 1911 kirjassaan ”Zur Soziologie des Parteiwesens in der modernen Demokratie. Untersuchungen über die oligarchischen Tendenzen des Gruppenlebens.”

Eliittiteoriat ovat pluralistisia tulkintoja raadollisempia, mutta samalla niiden voi katsoa tarjoavan selityksiä sille, miksi raha näyttelee suurta roolia osana järjestötoimintaa ja miksi esimerkiksi amerikkalaiset etujärjestöt ovat toisiinsa nähden kaikkea muuta kuin tasaveroisia kilpailijoita. Eliittiteorian keskeinen viesti on, että vain tarpeeksi suurilla ja varakkailta järjestöillä on mahdollisuus saada äänensä kuuluville ja tulla kuulluiksi. Samalla tulee kyseenalaistetuksi se, miten hyvin etujärjestöt todella toteuttavat demokratian ja pluralismin ihanteita. Ongelmana on, että nämä paikkansa lunastaneet järjestöt edustavat erityisesti niitä kansalaisryhmiä, joilla on jo valmiiksi vaikutusvaltaa eli yhteiskunnalliselta asemaltaan parempiosaisia, eikä mistään kaikkien etujen huomioimisesta voida puhua. Huono-osaisempien on vaikea löytää itselleen puhemiehiä ja kiinnostunutta yleisöä. Demokratian mahdollisimman täydellisen edustavuuden ja tasa-arvon kannalta tämä ei ole mikään merkityksetön pikkuseikka, sillä politiikan keskeisiä paradokseja on, että edut joita ei ajeta intressiryhmien kautta, ovat poliittisesti kuolleita tai olemattomia, ja täten myös merkityksettömiä (Schattschneider 1960, 35).

Järjestöjen sisäinen ja niiden välinen harvainvaltaistuminen ja elitisoituminen ei ole suoraa seurausta ihmisten tietoisesta pahantahtoisuudesta, vaan seurausta nykyaikaisen valtion olemuksesta. C. Wright Millsin mukaan (1956, 307-8) elämme massa- ja joukkodemokratian aikakautta, jolle on ominaista suurten ja varakkaiden eturyhmien taistelu, joka hukuttaa alleen yksittäiset ja yksilöiden tahdot. Suurten järjestöjen kasvaessa ja voimistuessa muuttuvat ne itsetarkoitukseksi ja johtajistonsa näköiseksi aparaatiksi, jolla on hyvin vähän tekemistä alkuperäisen tarkoituksensa kanssa. Yhteiskunnallisen taistelun tuloksena muuttuvat alun perin taloudellisia etuja ajaneet järjestöt poliittisiksi organisaatioiksi, joiden tulee huomioida muun eliitin – vastaavien järjestöjen, johtavien poliitikkojen ja yritysmaailman – edut. Tämän pessimistisen näkemyksen mukaan jää järjestöjen sielun ja oikeuttajan eli rivijäsenten kohtaloksi tyytyä siihen, mitä heille yritetään ”myydä.” Sama kehityksen logiikka koskee intressiryhmien ohella myös puolueita, jotka muuttuvat hiljalleen yleispuolueiksi ja alkavat muistuttaa kasvavassa määrin muita yhdistyksiä ja järjestöjä. Vaikutusvaltaa vailla olevien järjestöjen ja yksittäisten ihmisten ainoaksi kanavaksi vaikuttaa jää yritys ilmaista mielipiteensä julkisesti ja vapaasti julkisen mielipiteen kautta. Jos ja kun näin tapahtuu, on yhteiskunnan sisäinen kehitys saavuttanut tilan, jossa järjestyksen ja järjestelmän kovan ytimen muodostaa poliittisen, sotilaallisen ja yritysmaailman liitto (Johnson, Aldrich ym. 1990, 23-4).

Eliittiteorian pessimistinen tulkinta voi vaikuttaa yliampuvalta ja liioittelulta, mutta se ei mitenkään vähennä sen todistusvoimaa. Mallin todellisuus pohjaa oleellisempia ovat sen välittämät selitykset järjestöjen mahdollisten kehitysvaiheiden logiikasta. Järjestöjen lähemmän tarkastelun myötä väite niiden epädemokraattisista piirteistä voi saada lisää todistusaineistoa, aivan kuten on perusteltua olettaa löytyvän päinvastaiseen viittaavaa materiaalia. Pluralistista mallia ja eliittiteoriaa ei tule nähdä toisensa poissulkevinä, vaan toisiaan täydentävinä ja sellaisina yhtä paikkaansa pitävinä. Lähtökohdaksi voidaan ottaa olettaus, että kaikki demokraattisiksi määriteltävät valtiot arvostavat korkealle kansalaisten oikeuden vapaaseen yhdistymistoimintaan. Eroja syntyy siitä, miten tämä oikeus pyritään turvaamaan ja millaisin aineellisin ja ei-materiaalisin voimavaroin toimijat on varustettu. Koska kysymys on kuitenkin intressien ja ihmisten välisistä ”taisteluista”, näyttelevät resurssit ja niiden hyödyntäminen tiettyä roolia. Yhteiskunnallisen toiminnan tulkitseminen kilpailuksi rajallisista hyveistä ja näkyvyydestä edellyttää, että toimijat ovat mukautumis- ja muuttumiskykyisiä, ympäröivän yhteiskunnankin ollessa koko ajan liikkeessä.⁷ Muuttuvat olosuhteet selittävät osaltaan sen, miksi monet etujärjestöt ovat – tietoisesti tai muuten – ajautuneet hyvinkin kauas alkuaikojensa kapea-alaisesta, pelkästään vaikkapa taloudellisiin aspekteihin keskittyneestä toiminnasta, kohti nykyaikaista poliittista toimijuutta, jolle politiikka merkitsee oman arvomaailman markkinointia laajemmalle yleisölle. Yhden paljonpuhuvan näytteen tällaisesta organisaatiosta tarjoaa amerikkalaisen etujärjestötoiminnan dinosaurus ja jättiläinen eli aseuskontoa levittävä NRA (*National Rifle Association of America*; tästä eteenpäin NRA).

1.3 NRA etujärjestönä

1.3.1 Kehitysvaiheet⁸

William Churchin vuonna 1871 perustama NRA on monessa mielessä hyvin kummallinen etujärjestö, ja sen kriitikoiden mielestä malliesimerkki siitä vääristyneestä kehityksestä, jota etujärjestöpolitiikointi ja etujärjestöjen lisääntynyt vaikutusvalta on tuonut mukanaan. Samaan hengenvetoon tulee kuitenkin muistuttaa, että NRA on, omaperäisyydestään

⁷ Aika ajoin tekstissä esiintyvällä hyveellä ei tarkoiteta filosofista hyvettä eli yleisiä luonteenpiirteitä, vaan konkreettisempaa hyvää, joka voi olla esimerkiksi rahalla mitattavaa.

⁸ Järjestön historiikki löytyy mm. Osha Gray Davidsonin teoksesta ”Under Fire: NRA and the Battle for Gun Control” (1993; 21–34).

huolimatta, vain yksi järjestö monien joukossa, ja sellaisena näyte ja jopa todiste eliittiteorian kyvystä kuvailla järjestöjen kypsymistä ja muuntautumista aikojen kuluessa. NRA:n tarina osoittaa, miten tärkeää järjestön toiminnalle ja menestykselle on kyetä vastaamaan olosuhteiden muutoksiin ja haasteisiin, tai jopa tehdä täydellinen suunnanmuutos toimintatapojen ja painotuksien suhteen.

Alkuaikojen NRA ei ollut mikään etujärjestö, vaan ennen kaikkea urheilu ja vapaa-ajanseura, jonka pääpaino oli ampumataidon vaalimisessa ja kehittämisessä. Tätä ei tule silti tulkita merkiksi järjestön toiminnan neutraaliudesta, toiminnan kätkiessä sisäänsä myös militanttimman ulottuvuuden. Järjestön laajalti markkinoiman ammunnan jalon taidon tärkeyden ja itsensä korottamisen tuon taidon vaalijaksi ja edelleen välittäjäksi implisiittisenä päämääränä oli saavuttaa asema, jossa järjestö kykenisi tarvittaessa haastamaan kansalliskaartin valta-aseman asekkulttuurin kehtona. Tavoitteena ei ollut vain saada tunnustusta kansalliskaartin haastavana yleisen järjestyksen tuottajana, vaan erityisesti tahona, jonka puoleen tuli kääntyä kaikissa aseisiin liittyvissä asioissa. Tämä asenne herätti aiheesta kysymyksiä sen suhteen, oliko järjestö sotilas- vai siviiliorganisaatio. Kiistaa järjestön roolista asekkulttuurin edustajana ei onnistuttu tyydyttävästi ratkaisemaan, ja tällä seikalla oli oma osuutensa järjestön nopeasti kutistuneeseen merkitykseen ja arvostukseen 1800-luvun lopun aseiden ystäviä yhdistäneenä järjestönä.⁹ Buurisodan (1901) jälkeen uudelleenherännyt yleinen kiinnostus aseita ja ammuntaa kohtaan ei tuonut muutoksia NRA:n muuttuneeseen asemaan, vaan se jatkoi toimintaansa aikaisempaa pienempää piiriä yhdistäneenä harrastusjärjestönä.

Toinen maailmansota toi järjestön toimintaan uuden ulottuvuuden eli kiinnostuksen metsästykseen, mutta muuten järjestö jatkoi vanhalla linjalla eli se keskittyi vapaa-ajan aktiviteetteihin, eikä mitään järjestön politisoitumista ollut näköpiirissä: järjestön ainoana julkisena poliittisena tekona voi pitää sen *National Firearms Act of -34* -lain vastustusta.¹⁰ Sama näennäisen rauhallinen ja epäpoliittinen toiminta jatkui aina 1970-luvulle asti, jolloin järjestön toiminnan voi sanoa kokeneen täyskäännöksen ja ideologisen heräämisen. Tapahtumien saama käänne ei kuitenkaan ollut mikään yllätys, vaan pitkään jatkuneiden sisäisten kiistojen kulminaatiopiste.

⁹ NRA järjesti 1800-luvun loppupuolella mm. ampumakisoja, joihin otti osaa kansalliskaartilaisia, järjestön edustajia ja eurooppalaisia ampujia. Toiminnan tavoitteena oli ampumakulttuurin levittämisen ohella hankkia järjestölle tunnustusta, ts. markkinoida NRA:ta.

¹⁰ Seuraavan kerran järjestö koki poliittisen heräämisen v. 1968, kun aseiden postimyynnin kieltävää *Gun Control Act of -68* -lakia käsiteltiin (v. -34 laki hylättiin ja v. -68 laki hyväksyttiin).

Pohjimmiltaan NRA:n uudessa suuntautumisessa oli kyse henkilökemioiden yhteensopimattomuuksista ja järjestön jäsenten henkilökohtaisista ambitiesista, jotka olivat kuljettamassa järjestöä eri suuntiin. Vaikka järjestö onkin pyrkinyt esiintymään ulospäin yhtenäisenä ja samanmielisten ihmisten yhteenliittymänä, ovat sen sisäiset konfliktit hyvin järjestön tuntevien ja tietävien tiedossa. Todisteena tästä voidaan pitää yhä kongressissa elävää ja suurta suosiota nauttivaa sanontaa, joka kertoo jotain NRA:n ulkokuoren taakseen kätkemistä tulehtuneista suhteista järjestön henkilöstön välillä. Tämän puolittuuden mukaan ”yhtä varmaa kuin kevään saapuminen, ovat NRA:ssa säännöllisesti tapahtuvat palatsivallankaappaukset” (Davidson 1993, 30). Innokkuus päästä järjestön johtotehtäviin on ymmärrettävää ja inhimillistä, sillä järjestöllä on noin neljä miljoonaa maksavaa ja osin hyvin fanaattista jäsentä, minkä lisäksi asekeskustelu kaikkine ulottuvuuksineen tarjoaa jatkuvasti ilmaista julkisuutta ja näkyvyyttä. Monet järjestön johtohenkilöistä ovatkin tätä nykyä valtakunnan laajuisesti tunnettuja, eikä tällä viitata ainoastaan maan eri osiin levittyneeseen aseuskovaisten väestönosaan.

NRA:n sisäiset erimielisyydet huipentuivat vuonna 1977 Cincinnatissa järjestettyyn kokoukseen, jossa oli tarkoitus valita järjestölle uusi varapresidentti, joka käytännössä johtaa toimintaa, järjestön presidentin ollessa enemmän kunniajäsen ja symbolinen taustavaikuttaja.¹¹ Johtajan valinnan ohella muodostui kokous kahden kilpailevan toimintalinjan väliseksi väännöksi, jossa valinta tuli tehdä pehmeämmän ”ulkoilmajärjestön” vaihtoehdon ja kovemman, järjestön militaristista taustaa korostaneen suuntauksen välillä. Harlan Carterin, aselakeja kiihkeästi vastustaneen järjestön aktiivijäsenen, valinta uudeksi varapresidentiksi merkitsi tiukemman ja militanttimman linjan voittamista, ja tiesi samalla uuden vaiheen alkamista järjestön historiassa. Järjestön uusi johto huolehti siitä, että vastustajat joko erotettiin järjestöstä tai siirrettiin muuten syrjään, ja järjestön viralliseksi linjaksi vahvistettiin keskittyminen poliittiseen painostustoimintaan. Tämä linja on myös pitänyt, sillä sisäisistä hankauksista huolimatta ovat kovan linjan edustajat pystyneet miehittämään toistuvasti kaikki tärkeimmät asemat järjestön johdossa.

Vuoden 1977 tapahtumista merkittävin oli uuden toimintalinjan toteuttajaksi kaavailun tahon eli ILA:n (*Institute for Legislative Action*; järjestön ns. lobbaussiipi) perustaminen.

¹¹ Ns. Cincinnatin kapina

ILA:n myötä NRA muuttui vapaa-ajan järjestöstä todelliseksi etu- ja painostusjärjestöksi, jonka keskeisenä tehtävänä on vastustaa kaikkia kongressin kaavailemia, aseiden vapaata saatavuutta rajoittavia lakialoitteita. Samalla järjestön kunnianhimoiseksi päämääräksi muodostui NRA:n kehittäminen niin vahvaksi, ettei yksikään urastaan välittävä poliitikko uskaltaisi kyseenalaistaa kansalaisten ns. legitiimejä oikeuksia, joiden puolesta järjestö väittää toimivansa.

ILA:n synty ja ajan myötä saavuttama keskeinen asema ei ole merkinnyt kaiken muun toiminnan häviötä, mutta eri sektoreiden keskinäiset voimasuhteet ovat muuttuneet radikaalisti. Närää järjestön sisällä on aiheuttanut ILA:n itsenäisyys ja sen saama suuri osuus järjestön budjetista ja muista resursseista. Samalla kun järjestön huipputaso liputtaa lainsäädäntötyön merkityksen ja ensisijaisuuden puolesta, on muun toiminnan eli urheilu- ja koulutussektorin merkitys supistunut ja niiden osuus käytössä olevista varoista marginalisoitunut. Tapahtunut muutos ei ole mitenkään merkityksetön, sillä kysehän on järjestöstä, joka syntyi ampumataidon edistämiseksi ja kehittämiseksi. ILA:n tekemän lobbaustyön jalustalle nostaminen on vääristänyt kuvaa ja käsityksiä koko järjestöstä, ja monelle ulkopuoliselle aggressiivisesti esiintyvä ILA merkitsee nykyään NRA:ta. Näin ei kuitenkaan ole, mutta paluuta vanhaan ja viattomampaan yhdistystoimintaan tuskin enää on.

1.3.2 Toiminta

NRA:n toiminta kongressissa perustuu pitkälti samaan logiikkaan kuin muiden vastaavien etujärjestöjen, aivan kuten järjestöä koskevat samat lainalaisuudet kuin muitakin etujensa puolesta argumentoivia. Yhteiskunnan spesialisoituminen, eriytyminen ja kompleksisuus ovat johtaneet uusien intressien esiin nousemiseen ja näitä intressejä ajavien ryhmien kasvuun. Puolueiden voi väittää menettäneen entisestään merkitystään, ja tätä tyhjiötä paikkaamaan ovat nousseet emotionaaliset liikkeet, jollainen NRA:kin pohjimmiltaan on. Tällä politiikan kentän laajentumisella on epäsuorasti vaikutusta myös hallintoon, sillä järjestöt luovat yhteyksiä hallinnon eri osiin, kukin omien etujensa mukaisesti. Yhtenä näytteenä näistä uusien intressien vaikutuksesta koko järjestelmään on NRA:n ajama vapaa ja rajoittamaton aseioikeus, jonka puolesta esiintyminen on ollut osa järjestön toimintaa vain viimeiset pari vuosikymmentä. Samalla aseiteeman vahva näkyvyys on merkki siitä,

että ns. perinteiset teemat ovat suurelta osin loppuun kaluttuja – tosin sillä varauksella, että asekeskustelun voi nähdä uusintavan ja edustavan vanhaa, mutta silti yhä aktuellia vapauden ja turvallisuuden välistä dialektiikkaa. Perinteisten aihepiirien, kuten eri sosiaalisten luokkien väliset suhteet, sijaan ovat nykypäivän poliittisen debatin keskiössä toisenlaiset sosiaaliset kysymykset, joista kaksi viimeisen vuosikymmenen eniten julkisuutta saanutta asiakokonaisuutta käsittelevät aborttioikeutta ja asekontrollia (Dye & Zeigler 1989, 232).

Suoranaisen painostustyön eli lobbauksen ohella turvautuu NRA etujensa puolustamiseksi yhteen leimallisesti amerikkalaiseen ilmiöön, PAC'sien (*Political Action Committee*) käyttöön. Nämä poliittiset komiteat ovat erottamaton osa amerikkalaista järjestelmää ja kongressiedustajien kannalta elintärkeitä. Etujärjestöjen kuten NRA:n lobbauksen seurauksena on lainsäätäjien ollut pakko luoda yhteyksiä järjestöihin näiden komiteoiden kautta, ja tätä kautta hankkia tarvittavaa tukea (taloudellista, lupauksia äänistä) uudelleenalintaa silmällä pitäen (Bailey 1989, 164). Poliittiset komiteat (PAC) ovat etujärjestöjen tapa kiertää kieltoa kongressiedustajien suorasta rahallisesta tukemisesta. Komiteoiden käytöstä voi olla hyötyä molemmalle osapuolelle: järjestöt saavat mahdollisuuden välittää asiansa eteenpäin, ja poliitikot tarvitsemaansa tukea. Aivan kuten kaikki tämänkaltaiset yhteistyösuhteet, perustuu komiteoiden käyttö kommunikointiin, tiedon vaihtoon sekä keskinäiseen luottamukseen ja saavutettavaan hyötyyn. Järjestöjen kannalta ongelmallisia ovat tilanteet, joissa lainsäätäjät tuntevat olevansa pakotettuja yhteistyöhön. Suoranaista lahjontaa ja muita amoraalisia vaikuttamiskeinoja yleisempää ja samalla hyväksyttävämpänä pidetään pehmeää uhkailua, jolla viitataan jatkokausien mahdollisuuteen ja lainsäätäjän äänestystehistorian julkistamiseen.¹²

NRA:n painostustoiminta on yksi näyte nykyaikaisen etujärjestötoiminnan ja perinteisen politiikan välisen, pitkälti keinotekoisen rajan häviämisestä. Muuttunut tilanne asettaa kyseenalaiseksi poliittisen toiminnan määrittelyt ja niiden mielekkyyden. Ainakin NRA:n kohdalla voidaan todeta kaiken sen toiminnan olevan poliittista ja samanaikaisesti taloudellisten ambitioiden motivoimaa. Samalla vanhat määrittelyt ja järjestöjen aseointi niiden perusteella menettävät merkitystään. NRA on paljon enemmän kuin pelkkä ei-ammattillinen, julkisten/yleisten etujen puolesta toimiva yhden asian ryhmä, jolle

¹² Yhdysvaltalaisessa järjestelmässä on täysin tavallista, että kongressin jäsenten äänestystehistoria julkaistaan; NRA turvautuu säännönmukaisesti julkisuudella uhkailuun osana painostustyötään. Mistään laittomuudessa tässä ei ole kyse, vaan kaikki halukkaat voivat tutustua kongressin äänestystuloksiin mm. kongressin kotisivujen kautta; osoitteet <http://www.house.gov> ja <http://www.senate.gov>

taloudellinen hyöty on merkityksetöntä (Johnson, Aldrich ym. 1990, 389 käyttämä määritelmä). Poliitikkojen suuntaan tehtävän painostustyön ja taloudellisten hyveiden keskinäinen yhteys näkyy siinä, ettei pelkkä perinteinen poliittiseksi määriteltävä toiminta riitä, vaan se tarvitsee rinnalleen insentivejä, jotka ovat usein aineellisia ja rahallisesti määriteltäviä. Näitä hyveitä tavoiteltaessa vedotaan sekä päättäjien rationaalisuuteen että yleisiin arvoihin, joita NRA:lla edustaa muun muassa vapauden ihanne. Konkreettisten ja abstraktimpien kannustimien merkitys on niin suuri, että koko painostustoiminnan voi ajatella syntyneen näiden kannustimien markkinoinnin ja tavoittelemisen sivutuotteena. Mahdollisuuksien kentän laajentuminen ja sen havaitseminen on edellyttänyt, että etujärjestöt ovat pyrkineet hylkäämään niille ennalta asetetut rajat. NRA:n kohdalla tämä on merkinnyt muutosta ns. yhden asian liikkeestä taloudellis-poliittiseksi järjestöksi, jonka yksi asia käsittää itse asiassa koko yhteiskunnallisen elämän kirjon: aseteeman keskeinen sanoma, velvollisuus puolustaa oikeuksia, on löydettävissä kaikkialta. Tämän seurauksena tulee vanhoissa jaoissa pysymisen sijaan etujärjestötoimintaa ja sen problematiikkaa lähestyä laajemman ja samalla uusia näköaloja avaavan näkökulman kautta, jolloin esimerkiksi poliittisen ja taloudellisen välinen erottelu ei ole perusteltua eikä tarkoituksenmukaista.

2 NRA:N VALLAN RAKENNUSAIKESKSET

2.1 Vallan eri ulottuvuudet

Washingtonissa ja sen ulkopuolella sitkeästi elävän ja vaikuttavan käsityksen mukaan on NRA kouluesimerkki etujärjestöstä, jolla on ”valtaa.” Tällä viitataan yhtäältä ajatukseen, että etujärjestö pystyy toiminnallaan vaikuttamaan päättäjiin ja päätöksentekoon, ja toisaalta siihen, että muut toimijat ovat automaattisesti kiinnostuneita NRA:n mielipiteistä ja asenteista kulloisenkin asian suhteen. Tämä järjestön korottaminen ja ylentäminen keskeiseksi, valtaa hallitsevaksi ja ns. omistavaksi instanssiksi ei kuitenkaan sinällään kerro yhtään mitään sen todellisista vaikuttamismahdollisuuksista, sillä valta käsitteenä on kaikkea muuta kuin tarkasti määriteltävissä oleva ja tiukkarajainen suure. Vaikka väitteen vallasta ja sen todellisuuspohjasta olisikin valmis hyväksymään, ei tämä yksinään riitä tyydyttävästi selittämään, mitä se oikeasti merkitsee. Sama pätee NRA:n ja vallan suhteeseen, joka on pohjimmiltaan mitä ongelmallisinta ja vaikeaselkoisinta asiakokonaisuus.

Vallan kompleksisuus perustuu käsitykseen, jonka mukaan valta ei synny tyhjiössä tai itseksensä, vaan edellyttää vuorovaikutusta. Jos valta määritellään päinvastaisesti eli autonomisesti kehittyväksi ja kaikessa tapahtuvassa läsnä olevaksi, eikö se ole silloin jotain saavutettavaa ja haltuun otettavaa, jota omistetaan ja josta ei tarvitse luopua? NRA ja taipumukset määritellä järjestö valtaa omaavana voimatekijänä puoltavat jälkimmäistä näkemystä vallan pysyvyydestä. Selityksen tueksi on vaikea löytää pysyviä ja kiistattomia todisteita, järjestön tarkastelun viitatessa päinvastaisten ja valtaa moniulotteisemmin tulkitsevien vaihtoehtojen olevan vähintään yhtä perusteltuja ja oikeellisia. Valta on käsite, jota ei pystytä selittämään yhdellä oikealla tavalla, vaan se sallii ja edellyttää useiden ja keskenään kilpailevien selitysten samanaikaista ja rinnakkaista käyttämistä. Tässä yhteydessä tätä vallan problematiikkaa lähestytään kahden näennäisesti päinvastaisen käsitteen, eli liikkuvan ja stabiilin vallan käsiteparin kautta, käsitteiden välisen rajanvedon ollessa pitkälti sopimuksenvaraista ja suhteellista.

Liikkuvan ja stabiilin vallan käsitteiden pohjan muodostaa väite, jonka mukaan tietyt elementit, joista NRA:nkin valta osaltaan koostuu, ovat muita elementtejä pysyvämpiä ja hitaammin muuttuvia. Täysin tyhjentävän vallan dimensioiden erottelun tekee

mahdottomaksi niiden keskinäinen riippuvuus ja päällekkäisyys. Tätä problematiikkaa voi valottaa pohtimalla yksittäisen ja kuvitteellisen puolueen valtaa. Asemansa kansallisessa puoluejärjestelmässä vakiinnuttaneen puolueen voi katsoa jo pelkällä eksistenssillään ja jäsenmäärällään omaavan tiettyä valtaa eli pääsyn päätöksentekoareenoille ja oikeuden sanoa mielipiteensä käsiteltävistä asioista. Tätä olemukseltaan pitkäkestoista valta-aspektia voi nimittää pysyväksi vallaksi, joka lähemmän tarkastelun myötä paljastuuikin vähemmän pysyväksi.

Esimerkkinä olevan puolueen valta muuttuu oleellisesti kun siirrytään vaikkapa kaksipuoluejärjestelmästä monipuoluejärjestelmään. Jos puolue ei ole selvästi muita puolueita suurempi, kutistuu sen pysyvän vallan merkitys koko kenttään silminnähtävästi; pelkkä puolueena oleminen ei ole riittävä tae vallan säilymiselle ja hyödyntämiselle. Puolue siis tarvitsee käytännön toimia eli pyrkimystä liikkuvan vallan hankkimiseen, jolla pysyväksi määriteltävä valta eli painoarvo ja arvostus saataisiin säilytettyä ja sitä voitaisiin suurentaa. Käytännön toimilla ja saavutettavilla tuloksilla on ajan myötä vaikutuksensa puolueen kannatukseen ja sen merkitykseen osana puolueiden kokonaisuutta. Asetelmaa ja vallan kompleksisuutta voi pohtia edelleen esimerkiksi hallitusvastuun kautta. Puolue, jolla on riittävästi pysyväisluontoista kannatusta ja jonka toimiin ollaan tyytyväisiä, voi saada tilaisuuden osallistua hallitustyöhön ja tätä kautta yrittää hankkia lisää valtaa. Työn tuloksellisuus ei ole kuitenkaan ennalta arvioitavissa, ja seuraavien vaalien aikaan puolue voikin löytää itsensä tilanteesta, jossa sen painoarvo on vähentynyt ja houkuttelevuus liittolaisena kokenut inflaation. Tällaisessa tapauksessa puolueen voi sanoa epäonnistuneen liikkuvan vallan haltuunotossa, ja tällä on seurauksensa myös puolueen yleiseen arvostukseen. Todellisuutta yksinkertaistavan ja kärjistävän hahmotelman opetuksen voi tiivistää toteamukseen, joka viittaa siihen yksinkertaiseen tosiasiaan, miten vaikeaa on ennakoita ympäristössä tapahtuvia muutoksia ja niiden vaikutuksia kaikkeen, myös meihin itseemme.

NRA on, oltiin itse järjestöstä mitä mieltä tahansa, vakiinnuttanut asemansa osana etujärjestömaailmaa. Samalla se on tullut tunnetuksi järjestönä, jonka valta on lukuihin perustuvaa eli kvantitatiivista. NRA:n ikuiseksi ja pysyväksi määritellyn vallan perustan muodostavat noin neljämiljoonainen jäsenistö, näiden järjestölle suuntaamat rahavirrat, taustavaikuttajat kuten aseteollisuus sekä ilmainen medianäkyvyys, jota ruokkii järjestön hyökkäävä retoriikka. Näiden ns. stabiilien valtaelementtien voi katsoa muodostavan

järjestön fundamentin, joka kuitenkin ei ole niin liikkumaton kuin mitä sen voisi ajatella olevan. Väitettä järjestön perustusten suhteellisuudesta voi perustella seuraavasti: edes NRA:n kaltaisen suuren etujärjestön asema ei ole syntynyt tyhjästä, vaan sen taustalla vaikuttavat aikaisemmat toimet, jotka puolestaan tarvitsevat tuekseen lisää aktiivisuutta, jonka epäonnistumiset voivat puolestaan johtaa järjestön statuksen ja jäsenmäärän laskuun. Poliittisessa toiminnassa, jollaiseksi voidaan mieltää kaikki ihmisten välinen toiminta, on kaikella vaikutus kaikkeen. Yhteiskunnallisten olosuhteiden muutokset, heilahtelut etujärjestöjen välisissä voimasuhteissa, toiminnan aiheuttamat kustannukset ja tappiot voivat kaikki vaikuttaa järjestön kannatukseen, jäsenmäärään ja sen tulevaan menestykseen – jopa siinä määrin, että on mahdotonta sanoa missä kulkee raja valtaulottuvuuksien välillä. Ympäristössä tapahtuvan kehityksen ja muutosten vaikutukset näkyvät selvästi myös amerikkalaisten etujärjestöjen toimintatilassa. Maassa (Yhdysvalloissa) tapahtuneet demografiset ja muut muutokset ovat johtaneet siihen, etteivät NRA:n traditionaaliset ja ”itsestään selvät” maantieteelliset tukialueet ole enää mitään järjestön jäsenmäärän kasvattamisen automaatteja ja vallan pönkittäjiä.

Yhtenä esimerkkinä vaikeudesta eritellä NRA:n vallan elementtejä voidaan pitää sen toimintaa kongressissa. Järjestön painostustyö ja sen mahdollisuudet olla menestyksellistä perustuu lähes yksinomaan organisaation suuruuteen viittaamiseen eli jäsenmäärän synnyttämään pelotteeseen. Tämän hitaasti muuttuvan suureen potentiaali realisoituu vain jos järjestö onnistuu argumentoinnillaan vakuuttamaan poliitikot siitä, että tehtävät päätökset tulevat heijastumaan kannatukseen ja tulevien vaalien tuloksiin.¹³ Tämän keinon tuloksellisuus on kuitenkin hyvin epävarmaa, sillä poliitikot ovat hyvin tietoisia siitä, että vain vähemmistö ihmisistä todellisuudessa siirtyy sanoista tekoihin, valtaosan tyytyessä seuraamaan poliittista päätöksentekoa medioiden välityksellä. NRA:n jäsenistön enemmistö sopii hyvin tämän määritelmän sisälle, vain kovaäänisen vähemmistön ollessa ”poliittisesti” tai muuten aktiivista. NRA:ta on vaikea luonnehtia myöskään jonkinlaiseksi yliluonnolliseksi ja kaikkivaltiaaksi poliittiseksi voimatekijäksi, jonka valta on suoraan verrannollinen järjestön jäsenmäärään. Järjestön poliittisen painoarvon kyseenalaistamisella viitataan tässä puheen rajallisuuteen muutoksia aikaansaavana voimana, kun vastassa ovat ihmisillä valmiina olevat mielipiteet ja ennakkokäsitykset, joita siis tulisi ohjailta haluttuun suuntaan. Näistä varauksista johtuen on NRA:n työn tulosten arvioiminen kaikkea muuta kuin yksiselitteisen ongelmatonta. Järjestö ei ole asemassa,

¹³ Järjestöjen suuruuden merkityksestä painostustoiminnassa; ks. Millbrath (1970, 411).

jossa se saisi yksin päättää lainsäädännöstä tai edes olisi osa päätöksentekoprosessia, joten on myös mahdotonta väittää sen käyttäneen valtaa vaiheessa a vaikutuksella b. Järjestön valta ei ole kaikkivoipaa, eikä se rajallisuuksineen eroa perusolemukseltaan mitenkään muiden etujärjestöjen vastaavasta. Arvioitaessa etujärjestöjä ja niiden suhdetta valtaan ovat avainsanoja kontekstisidonnaisuus, tapauskohtaisuus ja tilaspesifisyys. NRA:n kohdalla tämän voi ajatella merkitsevän, että mitä lähempänä ollaan sen ominta aluetta eli aseksymyksiä, sitä vahvemmin järjestö on. Teeman vaihtumisen voidaan vastaavasti ajatella merkitsevän järjestön sanan- ja muun vallan kutistumista. Ongelmalliseksi ja samalla mielenkiintoiseksi tilanteen tekee se seikka, ettei NRA koskaan suostu vapaaehtoisesti jättäytymään sivuun, vaan kaikki teemat ovat luettavissa järjestön toimivaltaan kuuluviksi. Jos valta mielletään omistautumiseksi tietylle asialle, voidaan NRA:n sanoa olevan monia muita järjestöjä määräävämmässä asemassa, sen toimintahorisontin kattaessa yhteiskunnallisen elämän eri aspektit, historian uudelleenkirjoittamista unohtamatta.

2.2 Mielikuvien voima

2.2.1 Myytin käsitteestä

Yhtenä NRA:n (vaikutus)vallan keskeisimmistä elementeistä on se tapa, jolla järjestö häikäilemättömästi ja tietoisesti yksipuolisesti hyödyntää historiallisia aineksia ja tarinoita, ja joista se kokoaa itsensä näköisen kertomuksen. Tarinan oikeellisuutta ja totuudellisuutta tärkeämpää on osoittaa sen olevan todiste järjestön asian moraalisesta oikeutuksesta ja samalla sen ajaman asian velvoittavuudesta. Samalla järjestön vetoaminen menneeseen puhuu selvää kieltä sen puolesta, ettei väitetyllä tarvitse olla mitään tekemistä todellisuuden kanssa, vaan tärkeintä on esittää asia mahdollisimman uskottavasti.

NRA:n kertomus on mielenkiintoinen yhdistelmä itse keksittyjä ja historiallisia myyttejä, joiden voi ajatella olevan yhtä vanhoja kuin ihmisyhteisöt, ja sellaisina merkittävä osa kollektiivista muistiamme. Myytit eivät ole mitään tositarinoita, vaan väitettyjä totuuksia, jotka esitetään esimerkiksi aforismien ja saagojen muodossa (Elder & Cobb 1983, 53-4). Myyteillä monimutkaiset asiat ja tapahtumat on mahdollistaa esittää yksinkertaisessa ja todellisuutta dramaattisemmassa muodossa. Näennäisen viattomasta muodostaan

huolimatta myyttejä ei tule pitää pelkkinä lisäväriä saaneina historiallisten tapahtumien uudelleentulkintoina, vaan niissä on aina läsnä myös pakottavampi ja uhkaavampi puoli. Myyttejä voidaan pitää kätkeytyneenä painostuskeinona, indoktrinaationa, jonka tarkoitusperät ovat monimuotoisia: niillä pyritään opastamaan ihmisiä kohti hyväksyttävää käyttäytymistä, niillä välitetään oikeaoppisiksi luokiteltuja arvoja ja muokataan käsityksiä yhteisöstä ja elämästä osana sitä. Myyttien käyttökelpoisuus ja niihin sisältyvien tarinoiden merkitys yhteisöä koossapitävänä voimana tekee myyteistä vaarallisia aseita ja manipuloinnin välineitä, joilla ihmisiä voidaan ohjalla haluttuun suuntaan ja tapaan ajatella.

Myyttien perusedellytyksenä ja luonnollisena kotina on ihmisyyhteisö sosiaalisena järjestyksenä. Ilman yhteisöä ja yhteistä historiaa ei voisi olla myyttejä, jotka elävät ja vaikuttavat ihmisten välisen vuorovaikutuksen kautta. Myytin kollektiivista aspektia on korostanut muun muassa Anu Kantola, jonka mukaan (1998, 52) myytti on tuote, joka sisäistetään, opitaan ja samalla hyväksytään kollektiivisesti eli elämällä yhteisön jäsenenä.¹⁴ Yhteisöllisyyden tajun kautta syntyy mielikuva yhteisöstä ja sen perustasta ainutlaatuisena ilmiönä, joka osaltaan selittää kaikkia meitä koskettavat kysymykset: keitä me olemme, mistä tulemme, mikä tekee meistä ainutkertaisia. Myyttejä voi nimittää uskomusjärjestelmäksi, joka tekee tyhjäksi epäilyt tarinoiden totuus pohjasta. Myyttien kautta asiat löytävät ”luonnollisen” paikkansa ja saavat järjen eli järjestys ei ole sattumanvaraisuuden ohjailemaa. Myyttien säilyvyyden ja pitkäikäisyyden kannalta on oma merkityksensä sillä, etteivät ne ole täysin perusteettomia ja katteettomia, vaan niiden tulee luoda yhtenäinen ja uskottava illuusio kansasta, jolla on yhteinen tausta, arvomaailma ja matka. Ilman tätä ihmisiä sitovaa ja velvoittavaa aspektia on vaarana myytin jääminen pelkäksi fragmentiksi ja toteamukseksi, joka jättää tilaa sen kyseenalaistamiselle ja jopa sen kieltämiselle.

Kulttuurin säilymisen ja jatkuvuuden kannalta ovat myytit keskeisessä asemassa. Niiden pohjalta avautuu tilaisuus tarkastella ja jäsentää elämän suuria kysymyksiä, ja samalla ne kertovat oman tarinansa menneisyydestä, nykyajasta ja tulevaisuudesta. Myyttejä on mahdollista tarkastella ja vertailla keskenään sen perusteella, millaisia ohjeita ne ihmisille

¹⁴ Samaa yhteisöllisen oppimisen aspektia on korostanut mm. Murray Edelman teoksessaan ”The Symbolic Uses of Politics” (1985, 18).

antavat ja mitä ne yrittävät kertoa elämästä itsestään. Myytit voidaan jakaa ainakin kolmeen eri luokkaan, jolloin niillä pyritään vastaamaan hyvin erilaisiin kysymyksiin.¹⁵

Yhteiskunnalliset myytit pyrkivät antamaan ohjeita siitä, miten ihmisten tulisi elää. Ensimmäinen mahdollinen vastaus tähän on tietenkin hyvin ja hyveellisesti, mutta ongelmalliseksi muodostuu sen määrittelemisen, mitä hyveellisyys on ja kuka on oikea ja oikeutettu taho erottamaan hyveellisen elämän epähyväksyttävästä. Menneisyydestä tuskin löytyy apua tähän dilemmaan, sillä myyttien vaalimat käsitykset ovat parhaimmillaankin idealisoituja hahmotelmia ortodoksisesta elämästä, eivät todellisen käyttäytymisen tarkkoja kuvauksia.

Identiteettimyytin tavoitteena on antaa vastauksia kysymykseen keitä me olemme ja mikä tekee meistä meitä eli ainutkertaisia. Yhdysvaltalaisista ja erityisesti NRA:n ajattelulogiikkaa noudattaen on vastauksena vapauden kaipuu, kunnioitus ja arvostus. NRA:n ajattelussa juuri vapaus kaikkine ulottuvuuksineen tekee maasta niin suuren ja mahtavan. Ongelmallista väitteessä Yhdysvaltojen erinomaisuudesta on, ettei tiettävästi yhdelläkään maalla, järjestöllä tai ylipäätään kenelläkään ole monopolia vapauden ihanteeseen, määrittelyyn ja sen tavoitteluun. Aivan yhtä lailla oikeutettua ja perusteetonta on väittää, että eurooppalaisia yhdistävänä ja samalla muusta maailmasta erottavana tekijänä on Euroopan ihmisten jakama rakkaus vapautta kohtaan, joka ei täten olekaan amerikkalaisista alkuperää oleva keksintö.

Kolmantena myytin muotona voidaan pitää eskatologista myyttiä, joka yrittää vastata tulevaisuutta koskeviin pohdintoihin; minne olemme menossa ja mitä on edessämme. Myytin antamien vastausten voi ajatella olevan kiinni siinä millaiset ovat tulevaisuushorisontit. Odotettavissa voi olla katkos entiseen tai vallitsevan tilanteen jatkuvuus, tai niitä molempia. Eskatologinen myytti ei ole mikään oraakkeli, mutta tärkeämpää kuin kyky ennustaa tulevaa on sen välittämä tunne jatkuvuudesta, jolla voidaan lievittää pelkoa näkymättömissä olevan suhteen. Tämän tekee ymmärrettäväksi myyttien tärkein tehtävä eli pyrkimys kaikin käytettävissä olevin keinoin perustella ja legitimoida jo vallitseva järjestys, ja tätä kautta vähentää harmoniaa uhkaavia ja sen perustan kyseenalaistavia epäilyjä. Myyttien perusväittäminen on, että vakaalla pohjalla oleva

¹⁵ Myyttien jaottelusta; ks. Roderick P. Hart ”Modern Rhetorical Criticism” (1997, 242). Suomentanut tekijän.

rakennelma on pienine puutteineenkin epävarmuuteen heittäytymistä ja menneisyyden unohtamista parempi vaihtoehto.

2.2.2 NRA:n mytologia

Kaikki yleisluontoiset myytteihin yhdistettävät piirteet ja niihin kätkeytyvät asenteellisuudet löytävät ilmentymänsä NRA:n tarinankerronnasta. Tästä myyttejä käsittelevän kirjallisuuden lähes orjallisesta noudattamisesta tulee mieleen, että kenties joku järjestön ideologeista on tutustunut aihepiiristä saatavilla olevaan lähdemateriaaliin – ajatus, joka absurdiudesta huolimatta saattaa sisältää totuuden siemenen.¹⁶ Vaikka järjestöä pidetään yhä harhaanjohtavan yksipuolisesti ja sen toimintaa epätyytyvästi kuvailevasti perinteiseksi ”yhden asian liikkeeksi” (ns. single-issue group), on järjestön toiminnassa kyse paljon muustakin kuin aseista, niiden aseman toki ollessa arvoasteikon huipulla kiistaton. NRA:n ajatusmaailman mukaan järjestön toiminnalla ei pyritä turvaamaan vain kansalaisten oikeutta omistaa aseita, vaan samalla asennoituminen aseisiin paljastaa ihmisten – ja erityisesti poliitikkojen, jotka väitettävästi ovat myös ihmisiä – yleisen suhtautumisen kaikkiin perustavaa laatua oleviin oikeuksiin ja vapauksiin. Järjestön tapaa sitoa aseet kansalaisoikeuksiin voidaan pitää oivallisena strategisena vetona ja yrityksenä maksimoida oma painoarvo poliittisena toimijana. Tämän innovaation nerokkuus perustuu siihen yksinkertaiseen toteamukseen, että vapaus ja puhe vapautta uhkaavista vaaroista on varma tapa saada muuten passiiviset amerikkalaiset heräämään poliittisesta koomastaan.¹⁷ Sen osoittaminen, missä määrin järjestön aseiden ja vapauden linkittäminen on tietoista peloilla manipulointia, ja missä määrin vastaavasti lapsenomaista uskoa päättelyketjun (ei aseita on yhtä kuin ei oikeuksia) oikeellisuuteen, jää arvailujen varaan. Turvallista ainakin on todeta järjestön havainneen tämän sopivaksi ja toimivaksi yhdistelmäksi liioittelua ja asioiden yksinkertaistamista.

Jatkuvalla vetoamisella historiaan ja sen hyveellisyyteen sekä omaan asemaansa menneisyyden tulkitsijana on NRA luomassa kuvaa itsestään myyttisenä ja herooisena valloittajana, jonka ominta aluetta ovat periamerikkalaiset arvot ja niistä kiinnipitäminen. Näitä arvoja ovat muun muassa vapaus ja ihmisten oikeuksien kunnioittaminen. NRA:n

¹⁶ Tällä aihepiirin kirjallisuudella viitataan mm. Roderick P. Hartin, Murray Edelmanin ja Charles Elderin & Roger Cobbin teoksiin.

¹⁷ Vapaudesta eri aspekteineen lisää luvussa 3.

jäsen kuvataan kansalaisotilaan inkarnaatioksi, joka taistelee yhä edelleen vapauden puolesta (Davidson 1993, 82). Aseilla on tässä vapauden puolustamissmissiossa oma erityinen tehtävänsä. Aseet edustavat NRA:n mytologiassa korkeampia arvoja ja päämääriä ja ovat symboleja, joissa tiivistyy maan suuruus ja individualismin eetos. Tämän mukaan yksilö muuttuu yksilöksi vasta sitten kun hän on valmis ja kykenevä puolustamaan itseään. Paitsi symboleja, ovat aseet myös toteemeja ja historian kehityksen merkkipaaluja. Aseet yhdistävät sukupolvet toisiinsa ja niiden kunnioittaminen vapauden symboleina on tie päästä lähemmäs menneisyyttä ja sen merkkihenkilöitä. Tämän ajatuskulun mukaan ovat aseet erottamaton osa ihmishistoriaa ja ne ovat olleet läsnä kaikissa historian käännekohtissa. NRA:n mytologiassa historian merkitys on kaksitasoinen, lopputuloksen ollessa yhdistelmä historian velvoittavuutta ja opettavaisuutta.

NRA:n käsissä saavat aseet vapauden ilmentymänä kirjaimellisesti myyttiset mittasuhteet. Aseisiin ja siihen mitä ne edustavat suhtaudutaan kuin uskontoon, jossa ei ole tilaa kerettiläisyydelle. Ensimmäisen aseiden hankinta perheen jälkikasvulle (pojalle) on riitti ja siirtymä lapsuudesta aikuisuuteen ja yhteisön täysivaltaiseksi jäseneksi, jota tulee juhlistaa asiaankuuluvasti. Tälle aseiden mystifioinnille ja niiden merkitykselle on ehkä jossain historian vaiheessa ollut omat käytännölliset perustelunsa, mutta tänä päivänä on vaikea löytää rationaalisia selityksiä tai sidoksia aseuskonnon ja kansalaisoikeuksien välillä. Paradoksaalista tässä asetelmassa on, että mitä kauemmas NRA todellisuudessa ajautuu vanhasta sotilastaustastaan, sitä enemmän ja innokkaammin siihen vedotaan. Yhtenä selityksenä tälle innokkuudelle voi ajatella olevan sen seikan, ettei NRA ole ainoa vapauden puolestapuhujana esiintyvä järjestö. Taistelun sieluista käydessä kiivaana on luvallista turvautua kaikkiin kuviteltavissa oleviin keinoihin, myös historian yksipuoliseen ja tarkoitushakuiseen tulkintaan.

Pidetään NRA:n mytologian rakentamista oikeutettuna tai ei, on tällä toiminnalla ollut oma osuutensa uudenlaisen kulttuurin muovautumisessa. Aseiden puolesta lobbauksen, osin NRA:n masinoiman ja ylläpitämän asemedian ja laajemmin koko asekkulttuurin mystifioinnin tuloksena on syntynyt elämänmuoto, jossa aseet ovat muuttuneet ikoneiksi, joiden ote ihmisistä ja ihmisten mielistä on mystinen (Diaz 1999, 50). Tämän perusteella voidaan väittää järjestön onnistuneen tehtävässään eli saaneen ihmiset ajattelemaan, pelkäämään ja jopa ihannoimaan aseita. Aseita palvotaan ja niihin luotetaan ongelmien ratkaisijoina, ajatuksen aseiden ongelmia lietsovasta vaikutuksesta ollessa perverssi. Tästä

voidaan tehdä havainto, miten NRA:n mytologia on lähellä tupakkateollisuuden luomaa kuvaa amerikkalaisen elämäntavan parhaista puolista ja sen ainutkertaisuudesta. Näitä molempia mielikuvien muokkaajaa yhdistää ihanne miehisestä, itseriittoisesta ja vapaasta oman elämänsä herrasta, joka tietää voivansa luottaa vain itseensä, kaiken ulkopuolelta tulevan kontrollin ollessa tuomittavaa ja ”epäamerikkalaista.”

NRA:n osuus uuden kulttuurin synnyn myötävaikuttajana ei selitä yksinään sitä, miksi järjestö perustaa toimintansa näinkin kärjistävään ajattelutapaan. Mitenkään automaattisesti poissuljettuna ei voida pitää mahdollisuutta, että mielikuvilla pelaamisen sijaan järjestö tukeutuisi maltillisempaan ja enemmän todellisuutta jäljittelevään argumentointiin. Myyttien käyttöä ja keskeistä asemaa osana NRA:n omakuvan rakentamista voidaan jäsentää viittaamalla niihin yleisesti tunnettuihin selityksiin, joiden varaan myyttien käyttökelpoisuus ja hyödyllisyys perustuu. Oleellista näissä selityksissä on, ettei niitä ole tarpeen lausua ääneen – varsinkaan silloin kun myytit nauttivat yleistä kannatusta ja niihin suhtaudutaan kuin vakavasti otettaviin kertomuksiin yhteisöllisestä elämästä. NRA:n myyttien toimivuuden kulmakivenä on luopuminen skeptisyydestä ja niiden demystifointi, jolloin myytit eivät enää ole myyttejä, vaan pysyvä osa yhteistä totuutta ja kollektiivista tajuntaa.

NRA:n mytologian ja myyttien käytön taustalta on löydettävissä useita syitä, jotka kaikki johtavat samaan suuntaan eli kohti ”uutta totuutta.”¹⁸ Ensimmäisenä selityksenä on tunne auktoriteetista, joka on samalla kaikkia yhteisön jäseniä sitova voima. NRA:lle auktoriteetti on menneisyys suurine vaikuttajineen sekä toisaalta yhteisö yhteisesti jaetun arvomaailman välityksellä. Mikään pakkojärjestys ei kelpaa auktoriteetiksi, järjestön tarinankerronnan ollessa autonomisen yksilön mytologisointia. Edellisen selityksen jatkumona toimii tunne jatkuvuudesta. Tarinan mukaan tapahtumien kululle on löydettävissä malli, nykyisyyden ollessa menneisyyden luonnollinen seuraus. Tämän voi ajatella merkitsevän, että nykyihmisellä on moraalinen velvollisuus noudattaa samaa ajatuskulkua ja kunnioittaa samoja arvoja kuin esi-isämme. Menneisyys paljastaa tulevaisuuden suunnan, kontingenssin ollessa sula mahdollisuus. Samalla järjestö tulee kieltäneeksi ajallisen variaation ja kontekstin merkityksen, kaiken tapahtuvan ollessa ennalta määrättyä.

¹⁸ Syiden erittely löytyy hieman erilaisessa muodossa mm. Roderick P. Hartin kirjasta ”Modern Rhetorical Criticism” (1997, 243-4).

Auktoriteetin ja jatkuvuuden ohella tarjoaa NRA ihmisille koheesiota ja yhteisöllisyyttä. Irralliset tapahtumat ja palapelin osat nivotaan yhteen yhdeksi tarinaksi, joka sulkee piiriinsä yhteisössä elävät yksilöt. Koheesion vahvistamisen tuloksena syntyy legenda amerikkalaisuudesta ja sen hienoimmista piirteistä, joita NRA:lla edustaa vapaus täydennettynä muilla yhtä tavoiteltavilla hyveillä. Näin muodostuva kuva maailmasta on selväpiirteinen ja tiukkarajainen, hyvän ja pahan välisen dialektiikan muodostaessa sen ytimen. Valinnan tuntu ja mahdollisuus merkitsevät, että ihmisillä on vapaus valita, kummalle puolelle he asettuvat. Hyväksymällä perintömme kaikkine ulottuvuuksineen asettaudumme hyvän puolelle, kyseenalaistamisten merkityksessä tämän kieltämistä, tietoista yhteisöstä poisjättäytymistä ja sen edustaman arvomaailman hylkäämistä.

NRA:n myyttien käyttöperusteita ja niiden logiikkaa voi kritisoida monesta eri suunnasta. Sen suurimpia ongelmia ovat sisäiset ristiriitaisuudet ja maailman liiallinen mustavalkoistaminen, joka kuitenkin selittyy järjestön ideologiaan tutustumisen kautta (josta lisää luvussa 3). Problemaattisena voi pitää esimerkiksi sitä, miten NRA:n yksilön ylistys on yhdistettävissä yhteisön kaipuuseen ja idealisointiin. Tiukan tulkinnan mukaanhan ei ihminen voi olla aidosti vapaa ja riippumaton yhteisössä, joka edellyttää jäseniltään tiettyä yhdenmukaista arvomaailmaa ja käyttäytymistä. Selvityksenä tähän voi tarjota tulkintaa, jonka mukaan NRA:n yhteisö on laadultaan kuvitteellinen ja henkinen yhteisö, joka on muodostunut ihmisten vapaasta tahdosta, eikä ole pakkovallan aikaansaamaa. Vielä todennäköisempää kuitenkin on, että sisäisiä ristiriitaisuuksia oleellisempia ovat myyttien tarkoitusperät: niillä pyritään rakentamaan pohja ja oikeutus ihmisissä samaan aikaan vaikuttaville haluille olla sekä vapaita, itsenäisiä olentoja että osa suurempaa kokonaisuutta. Tämän tulkinnan kautta palataan jälleen NRA:n mytologian alku- ja päätepisteeseen, kaiken sanottavan kulminoituessa vapauten ja siitä kiinnipitämiseen. Itsepintainen takertuminen vapauden käsitteen vatvomiseen ja sillä argumentointiin ei selitä yksinään järjestön menestystä mielikuvien muokkaajana ja jopa mielipidevaikuttajana, mutta ainakin se on taannut NRA:lle pysyvän aseman vapauskeskustelujen innokkaana ja intohimoisena osanottajana.

2.3 Resurssiaspekti valtaan

NRA:n mielikuvia muokkaamaan ja synnyttämään pyrkivä illuusoiden tehtailu ei ole sellaisenaan riittävä eikä tyydyttävä selitys väitteelle järjestön vallasta ja sen ulottuvuuksista. Tämän rinnalle tarvitaan raadollisempi tai käytännönläheisempi vaihtoehto, joka avaa uusia perspektiivejä. Tässä yhteydessä voidaan puhua näkemyksestä, jonka mukaan valta, niin epämääräistä kuin se onkin, on yksinkertaisesti tehokasta resurssien käyttöä ja hyödyntämistä. Vallan mieltäminen erilaisiksi voimavaroiksi on jaoteltavissa materiaalsiin ja ei-aineellisiin resursseihin, jolloin NRA:n myyteillä operointi edustaa asian emotionaalista ja immateriaalista puolta. Vastaavasti materiaaliset resurssit ovat konkreettisempia ja kouriintuntuvampia, laskettavissa olevia suureita. Aineellisten resurssien keskinäistä jaottelua voi pitää sikäli keinotekoisena, että kaikkien niiden takana on raha eri muodoissaan, mutta selvyuden vuoksi ovat tietyt rajanvedot perusteltuja. Samalla on mahdollisuus tarkastella yksityiskohtaisemmin, mitkä tekijät ovat olleet vaikuttamassa NRA:n vallasta olevien käsitysten syntyyn ja elinvoimaisuuteen.

Kaikessa mitä NRA tekee, on raha mukana. Tätä väitettä on vaikea sivuuttaa edes pidättäytymällä vanhoissa etujärjestöluokitteluisissa tai viittaamalla järjestön ylevään retoriikkaan. NRA:n kohdalla raha merkitsee jäsenistön maksamia jäsenmaksuja ja osallistumista lahjoituksin järjestön toiminnan rahoitukseen, näkyvyyden hankkimista lehti- ja televisiomainoksia ja kampanjoin, epäsuoraa poliitikkojen tukemista sekä aseteollisuuden suunnasta tulevaa tukea, jota yritetään kaikin keinoin vähätellä ja peitellä. Tämä yhteistyö aseiden valmistajien kanssa perustuu siihen, että järjestö julkaisee uusia aseita ym. kehuja lausuntoja, saaden puolestaan aseteollisuuden suunnasta rahoitusta omaa painostustyötään varten (Diaz 1999, 66). Tämän vaihdon hyöty perustuu siihen, että monella poliitikolla on nykyään epäsuoria yhteyksiä aseteollisuuteen esimerkiksi osakkeiden omistamisen muodossa, joten olemalla mukana tässä palvelusten vaihdossa on NRA avaamassa uusia ovia myös kongressin suuntaan.

Rahan vaikutus menestykselliseen etujärjestötoimintaan on löydettävissä myös järjestön sisältä. Suurella ja varakkaalla järjestöllä on lähtökohtaisesti paremmat mahdollisuudet vaikuttaa eli saada äänensä kuuluville kuin mitä on huomattavasti pienemmän budjetin varassa toimivilla järjestöillä. Poliittisessa toiminnassa määrä korvaa laadun, etujärjestön painostustyön tehokkuuden edellyttäessä asiantuntemusta, suoraa toimintaa ja laaja-

alaisuutta, ja näitä kaikkia NRA:n varastoista myös löytyy (Adams 1991, 96). Merkkinä järjestön luottamuksesta rahan voimaan voidaan pitää sen palkkalistoilla olevia täysipäiväisiä ja ammattimaisia lobbareja (lähteestä riippuen 8-10 henkilöä). Lobbarien ainoana tehtävänä on saattaa järjestön aselainsäädäntöä koskevat mielipiteet, asenteet ja ehdotukset kongressin tietoisuuteen, ja samalla yrittää hankkia tarvittava määrä poliittista tukea lakialoitteiden vesittämiseksi. NRA:n voimakas panostaminen tähän lainsäädäntötyöhön onkin eräs keskeisiä syitä sille, että käsitykset järjestön mahdista ovat säilyneet ja jopa vahvistuneet. Painostustyön kustannukset ovat kuitenkin suuret ja pois muualta, ja tällä tietoisella toimintojen priorisoinnilla on ollut vaikutusta järjestön sisäiseen dynamiikkaan ja suhteisiin.¹⁹

NRA:n voimavarojen toisen peruskiven muodostavat mediat tai vielä laajemmin yleinen julkisuus ja näkyvyys, jonka yhteys rahaan on ilmeinen. Näkyvyyden ja NRA:n keskinäinen suhde ja riippuvuus muodostavat kehän, jossa molemmat ruokkivat toisiaan. Järjestön etuna on, että se on kokenut poliittisen heräämisen aikana, jolloin viestintäteknologia on kehittynyttä ja onnistuu tarvittaessa tavoittamaan myös politiikkaa (traditionaalisessa mielessä) seuraamattomat ihmiset. Televisio, radio, lehdistö, internet, lentolehtiset ja mainoskampanjat ovat kaikki tiedonvälitysvälineitä ja -kanavia, joiden käytöstä on NRA:lla kokemusta. Voimavarojen hajauttaminen näin laajalle kentälle on strategia, jonka voi ajatella kääntyvän itseään vastaan, mutta NRA:n kohdalla on tämä perusteltua, järjestön eläessä julkisuudesta ja julkisuuden varassa. Tämän takia tulee saatavasta julkisuudesta ottaa kaikki irti ja omilla toimilla maksimoida näkyvyys. Laajojen käytössä olevien rahavarojen myötävaikutuksella voi järjestö toistuvasti muistuttaa lainsäätäjiä olemassaolostaan, suuntaamalla kampanjointiaan päättäjien seuraamiin tiedotusvälineisiin. Kohdemarkoinnalla on omat, joskin vaikeasti todistettavat vaikutuksensa. Tällä viitataan siihen olettamukseen, jonka mukaan päättäjät vaikuttavat olevan innokkaampia kuuntelemaan niitä, jotka pitävät kovinta ääntä.

NRA:n ja julkisuuden välisen suhteen kehämäisyys tulee selvästi näkyville, kun tarkastellaan miten lehdistö on osaltaan vastuussa NRA:n vallan myytin elinvoimaisuudesta. NRA mainostaa itseään vahvana toimijana, joka ei esimerkiksi ole hävinnyt yhtään käymäänsä lakitaistelua kongressissa vuosien 1977 ja 1993 välillä. Järjestö ei viittaa mitenkään siihen, että muun muassa poliittiset suhdanteet olivat tuon

¹⁹Ks. luku 1.3.1

ajanjakson aikana järjestön puolella.²⁰ Sanottu otetaan todesta, eikä enemmistö lehdistä vaivaudu kyseenalaistamaan väitettä. Lausumasta muodostuu hiljalleen konventionaalinen viisaus ja mantra, jota sanomalehdet oma-aloitteisesti toistavat ja ovat näin ylläpitämässä käsityksiä järjestön vallasta, ilman että NRA:n tarvitsisi olla asian suhteen kovinkaan aktiivinen. Asian kääntöpuolena on, että ns. laatulehdiksi luokiteltavat sanomalehdet (*The New York Times*, *The Washington Post* jne.), joilla voidaan ajatella olevan sananvaltaa ja painoarvoa, katsovat olevansa asian esiin nostamisen ja kyseenalaistamisen yläpuolella, mikä merkitsee että järjestöä käsittelevät kirjoitukset loistavat poissaolollaan. Näin ollen myös nämä korkean profiilin lehdet ovat osasyllisiä siihen, ettei NRA:n valta-asemaa etujärjestönä olla valmiita kyseenalaistamaan²¹. Tämän ”tosiasioiden” hyväksymisen myötä jää testaamatta toinen, laajemmin etujärjestöjä koskettava käsitys niiden vaikutusvallasta. Tähän kysymykseen, toisin sanoen järjestöjen kannalta suotuisien päätösten suhteesta järjestöjen itselleen omimaan ja yhdistämään valta-asemaan perehtyminen voisi asettaa myös NRA:n vallan uuden arvioinnin kohteeksi.

NRA:n kolmannen astein havaittavissa olevan voimavaran muodostaa sen jäsenistö. Järjestön neljän miljoonan jäsenen ja siitä syntyvän poliittisen vallan välille ei kuitenkaan voi vetää yhtäläisyysmerkkejä, sillä kyse on suurelta osin käyttämättömästä potentiaalista ja sen luomasta pelotteesta, jonka mittaaminen ja tarkka arvioiminen on vaikeaa. NRA:n jäsenistö ei aktiivisuuden asteeltaan eroa muiden järjestöjen jäsenistä, enemmistön ollessa passiivisia jäsenmaksun maksajia ja vain vähemmistön ollessa aktiivisia järjestötoimijoita, jotka ottavat osaa muuhunkin yhteisölliseen elämään. Järjestön jäsenistöä voi pitää todellisen voimavaran ohella myyttisenä voimana, joka ylläpidetyn käsityksen mukaisesti organisaation yläpäästä tulevan mahtisanan innoittamana siirtyy barrikadeille, hukuttaen kongressin vihaisten puheluiden ja kirjeiden tulvaan. Skenaario on hyvin epätodennäköinen, mutta se ei estä järjestöä käyttämästä tätä mielikuvaa pelotteena ja vetoamasta siihen antaakseen sanomalleen painoarvoa.

Epärealistisilla skenaarioilla pelottelun ohella turvautuu NRA säännöllisesti jäsenistöönsä ja tekee työtä jäsentensä mobilisoimiseksi. Tässä tuskin on kyse mistään yleisestä ihmisten aktiivisuuden lisäämisen halusta, vaan järjestön rajallisuuden ja kuolevaisuuden tiedostamisesta. Kohtuutonta ei ole ajatella, että mikäli järjestö olisi niin mahtava kuin

²⁰ Ks. aiheesta lisää; Davidson (1993, 146).

²¹ Tasapuolisuuden nimissä on muistettava, etteivät kaikki mediat syö järjestön kädestä, vaan NRA sälyttää vastuun koko asekontrollidebatin väärinkäsityksistä liberaalien medioiden, joita ovat kaikki järjestöä kritisoivat tahot, kontolle.

miksi se aika ajoin julistetaan, ei sen tarvitsisi turvautua epävarmalta vaikuttavaan rivijäsenten armeijaan. Poliitikaksi kutsutun kaupankäynnin ja pelin epävarmuus sekä arvaamattomuus edellyttävät, että suotuisiin tuloksiin pääsemiseksi on konfliktin horisonttia laajennettava eli myös ruohonjuuritaso on vedettävä mukaan toimintaan ja vakuutettava tämä tilanteen vakavuudesta ja sen vaatimuksista. Tässä ruohonjuuritason mobilisoinnissa NRA:ta voidaan pitää tehokkaana toimijana, joka tietää tarvitsevansa vahtikoiria, ja järjestön asian puolueettoman uutisoinnin edellyttävän aseiden ystävien yhteydenottoja tiedotusvälineiden suuntaan. Järjestö itse muotoilee tämän seuraavasti: ”... *To protest biased coverage of firearm-related issues... and to inform the public of the facts that undeniably support our position...*”²² Järjestön keskuudessa näyttääkin elävän vahvana luottamus ylhäältä tulevan ohjauksen ja opetuksen voimaan. Kyse on opastuksen ohella koheesion ja yhteenkuuluvuuden tunteen maksimoinnista, joka on sitä syvällisempää, mitä enemmän ihmiset tuntevat olevansa tärkeä osa kokonaisuutta.

Ylevien päämäärien ohella säilyttää järjestö osavastuun uusien jäsenten rekrytoinnista ja koko aseuskonnon levittämisestä jäsenilleen. Tämä käy ilmi järjestön varapresidentti Wayne LaPierre’n ja päälobbari Chris Coxin antamasta haastattelusta, jonka ohjeet aseuskovaisille ovat tiivistetysti: Rekisteröidy äänestäjäksi, tarkkaile medioita, osallistu julkisiin debatteihin, mobilisoi muita ja levitä sanomaamme.²³ Listaus herättää kysymyksen, mihin itse organisaatiota tarvitaan, jos jäsenistön oletetaan tekevän likainen työ? Mistään järjestön toiminnan alas ajamisesta tuskin on kyse, vaan todennäköisempää on vaalittujen illuusoiden kanssa ristiriidassa oleva tietoisuus järjestön omien voimavarojen rajoista. Tähän rajallisten resurssien listaan voi sisällyttää myös rahan, jota ei riitä ikuisesti ja jonka virta järjestön suuntaan on täysin kiinni saavutettavista tuloksista. Se, missä määrin tätä suhteellisen uutta toiminnan muotoa eli jäsenistön pakkomobilisointia voi pitää järkevänä tai tuloksellisena, jää täysin tulkintojen ja subjektiivisten arvailujen varaan. Ensivaikutelma on, että todelliset tulokset ja saavutettu hyöty ovat vähemmän merkityksellisiä kuin toiminnalla aikaansaatava illuusio järjestön kasvavasta mahdista, joka sekin on pohjimmiltaan mitä tulkinnanvaraisinta. Toisaalta NRA näyttää omalla esimerkillään, että mitä vähemmän toiset todellisuudessa tietävät ja mitä

²² “Guidelines for Communicating with the Media”;

<http://www.nraila.org/ActionCenter/GrassRootsActivism.aspx?ID=12>. Mielenkiintoista väitteessä on viittaus faktojen ja NRA:n mielipiteiden sidokseen. Tämän voi joko tulkita niin, että tosiasiat tukevat järjestön asian oikeutusta, tai että aidosti tasapuolisen uutisoinnin sijaan tulee järjestön jäsenten tehdä ”myyräntyötä”, jonka tuloksena etualalle nostetaan kaikki järjestön kannalta myönteiset seikat ja epäsuotuisista vaietaan.

²³ “Six Steps to Protect Our Second Amendment Rights”;

<http://www.nraila.org/ActionCenter/GrassRootsActivism.aspx?ID=3>.

enemmän olettavat, sen vahvemmillä järjestö omine pyyteineen ja vaateineen on. Mielikuvat ovat kiinteä osa valtaa ja tuloksellista vallankäyttöä.

3 IDEOLOGIA JA MAAILMANKATSOMUS

3.1 Liberalismi ja valtionvastaisuus

3.1.1 Vapaa yksilö

NRA:n ideologisen pohjan ja teoreettisen viittauskohdan muodostaa järjestön omaperäinen liberalismien tulkinta, jonka yhtenä merkittävänä ja leimallisen amerikkalaisena piirteenä on vahva valtionvastaisuus. Kielteisen valtioasenteen ja halun rajoittaa valtion tehtävät minimaaliseksi historiat ovat yhtä vanhoja kuin itse valtiokin, eikä niiden käyttöä tule mieltää kenenkään yksittäisen tahon yksinoikeudeksi. Oleellista tässä NRA:nkin laajalti viljelemässä valtionvastaisessa ajattelussa on teesi, jonka mukaan valtio vaateineen on vastakkainen yksilöön ja tämän vapautteen nähden: valtion roolin kasvun seurauksena on väistämättä henkilökohtaisten vapauksien kaventuminen. Valtion ja yksilön vastakohtaisuutta tarkoitushakuisesti ylikorostava ajattelu luo intellektuaalisen perustan NRA:n pyrkimyksille, ja ilman tämän vastakkainasettelun jatkuvaa uusintamista olisi vaarassa koko järjestön eksistenssin oikeuttava maailmanselitys.

NRA:n ideologisen taustan tarkastelun voi aloittaa viittaamalla järjestön statukseen poliittisena toimijana, mikä selittää osaltaan järjestön aatemaailman syitä ja lähtökohtia. NRA on ennen kaikkea etujärjestö, jonka ns. ideologian päällimmäinen tarkoitus on palvella sen tämän hetken ja tulevaisuuden tavoitteita, jotka esitetään verhoiltuna mahdollisimman vakuuttavaan ja vetoavaan muotoon. NRA:n ideologia ja liberalismien ylistys on olemukseltaan (vaikkei sisällöltään) identtinen muiden intressijärjestöjen vastaavien kanssa, niiden perustuessa ryhmien *omiin* intresseihin ja joita vain markkinoidaan laajemmalle yleisölle yleisenä ja yhteisenä hyvänä (Kantola 1998, 52). Tämä järjestön omien päämäärien ensisijaisuus selittää osaltaan sitä, miksi järjestön ideologiassa tulee korostetusti esille sen oman maailmankatsomuksen yliasemaa painottava egosentrismi. Tämä itsekeskeisyys merkitsee sitä, että NRA markkinoi aatteensa ohella itseään poliittisena messiaana, jossa tiivistyvät luottamus aatteen ja asian oikeutukseen sekä järjestön merkitykseen autenttisen totuuden alueena. NRA:n messianismi ei kuitenkaan ole mitään raamatullista vapahtajuutta, järjestön asennoitumisen ulkopuolelle ollessa epäsallivaa ja ehdotonta. Ideologian pyhittämisen ja siihen fanaattisesti uskomisen

tuloksena propagoi NRA uuden ihmistyyppin eli ”uuden episteemisen ihmisen” (Mark Goldien 1989, 268 ilmaus) esiinnousun puolesta, joka yksinkertaisesti on vakuuttunut ideologiansa erehtymättömyydestä ja on myös valmis taistelemaan sen puolesta.

NRA:n lähes runolliseksi heittäytyvä, ideologiaansa kätkeytyvän vapauden aatteen ylistys ei ole sattumanvaraista ja vailla syvällisempiä merkityksiä. Järjestön moraalisen selkärangan muodostavan vapauden eksplikointi ja tavoittelu liittyy sen osaksi pitkäikäistä länsimaalaista traditiota, jossa tietyt arvot ja ihanteet ovat saaneet keskeisen ja määräävän aseman sivistyksemme peruspilareina. Takertumista liberalismiin hyveisiin voidaan luonnehtia älykkääksi ja tarkoitushakuiseksi teoksi, vapauden ollessa mahtisana, johon liittyy vahva arvolutaus ja joka ei jätä ketään välinpitämättömäksi.²⁴ Vapauden arvolutauksen positiivisesta sävystä johtuen on vain luonnollista, että sitä kannatetaan ja sen toteutumista pyritään kaikin tavoin edistämään, aivan kuten NRA väittää tekevänsä.

Järjestön ideologia perustuu ajatukselle individualistisesta liberalismista, joka eroaa oleellisesti ns. mannermaisesta, kollektiivisuuden varaan rakentuvasta liberalismista (Koikkalainen 1999, 32). Individualistisessa liberalismissa pääpaino on yksilössä, tämän toiminnassa ja velvollisuuksissa. Kollektiivisen liberalismiin keskipiste on puolestaan yhteisö, jota ilman yksilöt eivät voi toimia, vapauden ollessa mahdollista vain yhteisön kautta. Tämän ajattelun mukaan vapaus ilman yhteisöä ei ole vapautta, vaan anarkiaa ilman järjestystä. Vastaavasti individualistisessa selitysmallissa kaikki ihmisten väliset suhteet kuvaillaan henkilökohtaisten velvollisuuksien tai yksilöllisten oikeuksien kautta. Tavoiteltavana hyveenä on velvollisuutensa täyttävä, oikeuksiaan puolustava yksilöllinen ihminen, joka tiivistyy NRA:n laajalti viljelemään käsitteeseen *'law-abiding citizen'* (lainkuuliainen kansalainen). Velvollisuuksien jatkuva läsnäolo merkitsee vapauden olevan ulkoisista pakoista vapauttavan luvan ohella vastuuta käytöksestä ja sen seurauksista. Käsitteellisen selvyuden vuoksi tulee huomauttaa, että NRA:n ideologiassa vastuu ja velvollisuudet eivät synny ulkoisista pakoista, joita valtio pakkoyhteisönä ihmisille asettaa, vaan ihmisen sisältä käsin. Vastuu ja velvollisuus ovat osa ihmisluontoa, niiden merkityksessä ihmisen vastuuta itsestään ja itselleen. Vastuu ja velvollisuus eivät kuitenkaan vähennä vapauden ensisijaisuutta, sen ollessa ylin arvo (Elder & Cobb 1983, 98). NRA:n tulkinnan mukaan siis vapaus ja vastuu, vaikka ne ovatkin molemmat meissä läsnä, ovat eroteltavissa toisistaan ja asetettavissa tärkeysjärjestykseen. Douglas Tallack (1991, 224) on nimittänyt

²⁴ Juha Sihvola kirjoittaa kirjassaan ”Toivon vuosituhat. Puheenvuoroja” (1998, 35) vapauden ja liberalismiin käsitteiden voimakkaista latauksista, joiden käytöllä pystytään synnyttämään vahvoja emotioita.

tällaista ihmisen itseriittoisuuden palvomista ”individualismin ylistykseksi” (*mode of confirmity*), jolle kaikki muu on alisteista. Yliyksilöllinen ja omaehtoinen ihminen on myös tietoinen itsestään: hän on moralisti, joka arvioi ja moralisoi muiden toimintaa ja antaa ohjeita oikeaoppisesta käyttäytymisestä. Merkkejä näistä moraalisaarnoista on löydettävissä NRA:n retoriikasta, järjestön opastusoikeuden perustuessa sen väitteeseen ortodoksisesta vapauden tulkinnastaan.

Moralistisen ja vapaan ihmisen elämänohjeiden ytimen muodostavat neuvot palata menneisyyteen eli kyse on ns. vanhojen hyvien aikojen ja niiden arvojen nostalgisoinnista. Perusviestinä on, että vapauden edellytyksenä on muisti ja muisto, jotka säilyttävät ja siirtävät tiedon vanhasta edelleen. Tiedon edelleen siirtämisen kannalta keskeisessä asemassa ovat vapaasti toimivat yksilöt, joiden esikuvista käyvät menneisyyden suurmiehet, ”maan isien” esimerkin ollessa historian oppitunneista arvokkain ja velvoittavin. NRA:n liberalismikäsitys onnistuu yhdistämään yksilökeskeisyyden ja traditioiden kanonisoinnin ajatukseen historian merkityksestä ja sovellettavuudesta nykyaikaan. Mielenkiintoista tässä historian idealisoinnissa on sen ajoittuminen samaan aikakauteen yleisen konservatismiin nousun kanssa (Koikkalainen 1999, 41). NRA:n kohdalla tämä ei ole mitenkään vähäpätöinen huomio, sillä järjestön ideologia on syntynyt huomattavasti myöhemmin kuin NRA muodollisena organisaationa eli vasta siinä vaiheessa, kun organisatoriset uudistukset alkoivat muovata siitä nykyaikaista painostustoimintaa harjoittavaa intressiryhmää. Järjestön ideologisen heräämisen myöhästymisen ja suhteellisen nuoruus antavat aiheita epäillä, että ikuisen totuuden sijaan on järjestön ideologia tietoisesti projektin tulosta ja yritystä luoda järjestölle aatemaailmoineen sosiaalista tilausta. Projektin lopputuloksena on järjestö, joka esittelee itsensä uutena sosiaalisena järjestyksenä, jolla on hallussaan avain historian oikeamieliseen ja -oppiseen tulkintaan.

3.1.2 Suhde valtioon

NRA:n ideologian keskeisenä elementtinä ja fetissinä on teesi vapauden menettämisestä. Järjestön vaaliman käsityksen mukaan tämä vaara kiteytyy valtiossa, jonka olemukseen kuuluu halu kontrolloida alamaisiaan ja näiden elämää. Tämän eksplikoinnilla NRA sanoutuu irti ajatuksesta, jonka mukaan valtion perustana on ihmisten vapaus ja tasa-arvo

ja heille kuuluvat oikeudet. Näiden hyveiden valtion suunnalta kohtaamat hyökkäykset eivät merkitse vain ihmisten liikkumatilan rajoittamista, vaan ovat samalla merkki koko elämän mielekkyyden kokemasta uhkasta. NRA:n ideologia tulkitsee tässä kohdassa valikoivasti Rousseau'ta, jonka mukaan vapauden menetys merkitsee myös oikeuksien ja ihmisen arvokkuuden menetystä (Varrak 1998, 32-3 mukaan). Elämän perusedellytys on vapaus, joka ei ole mahdollista pakkojärjestykseen tähtäävässä valtiossa. NRA:n tulkinnan tekee omaperäiseksi se, että siinä valtiolle vapauden ja vapaan toiminnan takaajana ei anneta merkitystä, vaan vapaus määritellään ennen kaikkea vapaudeksi valtiosta. Järjestön vapauskäsitelmä on valtiosta puhuttaessa negatiivista (valtio vapauden uhka, ei turva), kun puolestaan vapauden ja yksilöiden välinen suhde kuvataan positiivisemmin sävyin eli vapaudeksi elää kuten ihmiset haluavat. NRA:n ideologia liikkuu näiden kahden näennäisesti konfliktuaalisen selityksen ympärillä, järjestön asettuessa jälkimmäisen puolelle, valtiota vastaan, poissulkien mahdollisuuden erilaisten vapauskäsitelmien samanaikaisuudesta ja rinnakkaisuudesta.

Kaikesta yksilöä ja tämän omaehtoisuutta korostavasta, valtiota vastustavasta järjestyksestä huolimatta ei NRA pysty täysin sulkemaan pois ihmistä suuremman kollektiivin mahdollisuutta ja tarpeellisuutta. Ratkaisuksi tähän esitetään yhteisöä, joka voisi toimia kollektiivisena auktoriteettina. Yhteisön oikeutus perustuisi yhteisesti jaettuun arvoperustaan ja moraalikäsitelmiin sekä haluun elää näiden vaateiden mukaisesti. Tällainen elämänmuoto ei ole valtiossa mahdollista, sillä valtio ei ole luonteeltaan arvo- vaan pakkoyhteisö, ja sellaisena liian pakottava ja heterogeeninen. Ainoa mahdollisuus on siis valtiota pienempi yhteisö, johon liitytään vapaasta tahdosta ja oma-aloitteisesti. Mitään tarkempia määrittelyjä tästä yhteisöstä tai sen olemuksesta ei NRA tarjoa, joten yhteisön voi ajatella olevan kuvitteellinen ja ajatusrakennelman tasolla oleva, samanmielisten pieniyhteisö. Kollektiivin mahdollisuuden esittely tekee järjestön ideologiasta vaikeaselkoisen ja rajoittavan yksilön täydellistä riippumattomuutta. Yksi mahdollinen selitys tälle suunnanmuutokselle on, että järjestö yrittää välttää leimautumista totaalisen anarkismin puolestapuhujaksi, ja toisaalta lisätä kiinnostavuuttaan esittelemällä vaihtoehdon valtion kaltaiselle totalitaariselle pakkojärjestykselle. Yhteisön paremmuus valtion nähden on myös tulkittavissa tarkoitushakuisesti kannanotoksi, jonka kautta NRA on liittynyt osaksi viime vuosina aktivoitunutta, valtion roolia uudelleen arviointua keskustelua. Petri Koikkalaisen (1999, 45) mukaan postmodernissa diskurssissa yhdistyvät individualismin eetos ja kommunitaristinen valtiokritiikki, valtion edustaessa kaikkea

yhteiskunnassa olevaa pahaa ja vääristynyttä kehitystä. Ainoa tie umpikujasta pois ja kohti aitoa yhteisöllisyyttä on valtion tehtävien karsiminen ja siirtymä lähemmäs ihmisiä välittömine elinympäristöineen. Jos valinta täytyy tehdä valtion ja yhteisön välillä, on NRA:n valinta yksilöä ja tämän vapautta kunnioittava yhteisö, joka tulkitaan kaikessa valtion peilikuvaksi ja siksi kannatettavaksi. Tulosta voidaan pitää paradoksaalisena, joka NRA:lla tiivistyy liberalismiin nimissä tehtävään liberaalin valtion kritiikkiin.

NRA:n harjoittama valtiokritiikkiä on mahdollista tarkastella suhteuttamalla se Amitai Etzionin (1997, 7) esittelemään ajatukseen siirtymästä uuden ja vanhan paradigman välillä. Tämän käsityksen mukaan yhteiskunnallinen keskustelu ja samalla liberalismidiskurssit ovat kokeneet siirtymän, jossa vanhaa diskurssia edusti valtion ja yksilön välisen vastakkainasettelun korostaminen. Vastaavasti uutta diskurssia on yksilön ja yhteisön siteiden korostunut asema vapauden ja järjestyksen luojana (emt.). Uusi paradigma on tässä suhteessa lähellä kommunitaristista valtiokritiikkiä, jonka yhdeksi, joskaan ei tyylipuhtaaksi edustajaksi myös NRA:n voi laskea. NRA:n omaperää on sen sitoutuminen vanhaan dikotomiaan (valtio vastaan yksilö), jota väritetään tukeutumalla uuden diskurssin kieleen. Järjestö on oma lukunsa myös sikäli, että sille järjestyksen takeeksi eivät riitä yhteisön normit velvoitteineen, vaan niitä on täydennettävä valtion vastuulle kuuluvien sanktioiden pelotteella. Tämän perusteella ei voi välttää epäilyä NRA:n kollektiivisuuden aitoudesta ja syvyydestä, vaan pikemmin tulee mieleen järjestön yhteisöllisyyden olevan negaation synnyttämää: yhteisönkaipuuta vahvempi eteenpäin vievä voima on syvä periaatteellinen valtionvastaisuus, joka perustuu valtion ihmisiä alistavaan vaikutukseen.²⁵

3.1.3 Vapaus ja oikeudet vastaan turvallisuus

NRA:n ideologiaa vaivaava epäloogisuus tiivistyy tiettyjen avainkäsitteiden rinnastamiseen ja toisaalta tulkintaan niiden toinen toisensa poissulkevasta vaikutuksesta. Hyvänä esimerkkinä on vapauden ja oikeuden käsitteiden käyttö ja toisiinsa sitominen. Näitä tarkastelemalla myös valtion ajatusta ei voida pitää niin mahdollisena kuin NRA esittää. Vapauden käsitteen, jonka yhtenä muotona voidaan pitää NRA:n puolustamaa asevapautta eli vapautta omistaa ase, lähtökohtana on ihmisen vapaus valtiosta, kun vastaavasti saman asian mieltäminen (ase)oikeudeksi merkitsee vapautta ja/tai oikeutta

²⁵ Ks. Koikkalainen (1999, 39).

aseisiin. Vapauden ja oikeuden tulkitseminen yhden ja saman asian paralleleiksi dimensioiksi, kuten NRA tekee, antaa valtiolle aivan uutta painoarvoa. Vapauden selittäminen oikeudeksi edellyttää, että valtio aktiivisesti toimii oikeuksien säilyttäjänä ja turvaajana. Miten siis sovittaa valtion merkitys oikeuksien takeena vaatimukseen valtion roolin minimoimisesta ja ihmisten oman toiminnan ensisijaisuudesta?

NRA:lta ei löydy vastausta tähän dilemmaan, ja muutenkin on järjestön valtiosuhde liikkumista valtion kieltämisen ja valtion velvollisuuksien korostamisen välillä. Tavoitteena näyttäisi olevan jonkinasteinen minimivaltio, jonka toimet olisi rajoitettu minimiin, muutamia poikkeuksia lukuun ottamatta. Valtion tulisi olla ihmisten elämään puuttumaton rakennelma, jonka osuus vapauden ja oikeuksien maksimoijana perustuisi sen passiivisuuteen. Saman asian voi ilmaista myös toisin, jolloin valtion ensisijainen tehtävä olisi vapauden toteutumisesta huolehtiminen, johon päästäisiin vain valtion tehdessä itsestään tarpeettoman. Ainoat valtiolle sallittavat aktiiviset toimet ja velvoitteet liittyisivät oikeusvaltion toteuttamiseen, mikä merkitsisi sanktioiden käyttöä ja niillä uhkaamista. Yhdistelmän ongelmallisuus on siinä, miten määritellä missä kulkee raja NRA:n vaatiman rangaistusvaltion ja ns. valtiottoman valtion välillä eli mitkä asiat eivät enää kuulu valtion toimialaan? NRA:n järkeilyssä valtion merkitys perustuisi vain sen turvallisuutta ylläpitävään vaikutukseen, joka ei siis saisi vaikuttaa ihmisten henkilökohtaiseen vapauteen sitä rajoittavalla tavalla. NRA:n filosofian mukaan turvallisuus on kuitenkin pohjimmiltaan jotain, joka lähtee ihmisten toiminnasta vapaina yksilöinä, ei valtion aktiivisuudesta. Tuloksena syntyy käsitys ihannevaltiosta, joka samanaikaisesti on olemassa ja ei ole, toimii ja pidättäytyy toimista, ja jota on vaikea tulkita miksikään itsenäiseksi poliittiseksi entiteetiksi.

NRA:n mallin voi ajatella syntyneen järjestön sisäistämän arvomaailman seurauksena, jonka yhtenä ulottuvuutena on muun muassa vapauden ja turvallisuuden vastakkainasettelu, ensimmäisen ollessa jälkimmäistä korkeammassa asemassa. NRA:lle tämä merkitsee, että turvallisuuden edellytyksenä on ylemmän arvon eli vapauden toteutuminen: ilman vapautta ei voi olla turvallisuutta, ja turvallisuus ilman vapautta merkitsee sosialistista komentovaltiota. Järjestön ideologian mukainen turvallisuus käsittää itsenäisenä käsitteenä vain elämään, kotiin ym. kohdistuvan fyysisen uhkan eliminointia, turvallisuuden sosiaalisen, hyvinvoinnillisen ja muiden pehmeämpien aspektien kuuluessa vapauden valtakuntaan, ja ollen näin lähtökohtaisesti valtion kontrollin ulkopuolella. Tässä

järjestön voi ajatella tekevän suhteellisen radikaalin poikkeaman laajaa hyväksyntää nauttivista valtioluonnehdinnoista, joiden mukaan turvallisuuden eri aspekteista huolehtiminen on erityisesti valtion velvollisuus. Kysymys on siis ennen kaikkea järjestön omaksumasta arvomaailmasta, jossa kiteytyvät toiminnan rationaliteetin kannalta keskeisiksi määritellyt vapauden ja oikeuksien peruspiirteet ja -ominaisuudet sekä vaateet ihmisille kaikkine hienouksineen. Järjestön intressien siirtymät heijastuisivat tämän logiikan mukaan myös sen arvo- ja ajatusmaailmaan, vaikuttaen arvojen hierarkiaan, niille annettaviin merkityksiin ja keskinäiseen tärkeysjärjestykseen. Esimerkiksi turvallisuuden nostaminen arvoista tärkeimmäksi antaisi mahdollisuuden kritisoida NRA:n nykyideologian perusväittämää, ja sanoa turvallisuuden olevan monitasoinen käsitekokonaisuus ja sellaisena elämän perusedellytys, joka suorastaan vaatii valtion aktiivisia toimia sen mahdollisimman täydelliseksi toteutumiseksi.²⁶

NRA:n ideologiassa löytää sanonta ”päämäärä pyhittää keinot” todellisen merkityksensä. Järjestön ideologisen perustan tulkinnoissa on kuitenkin syytä olla varovainen ja muistettava, että järjestö oli ennen ideologiaa, joka syntyi vastauksena tarpeelle löytää tieteelliseltä vaikuttava ja perusteltu pohja järjestön pyrkimyksille. Järjestön käytännön työn suoraviivaisuus ja räikeys edellyttivät yhtä asenteellista aatemaailmaa, jonka logiikkaa rakentuu vastakohtaisuuksien varaan. NRA:n kohdalla tämä merkitsee, että sen tulkinnat eivät ole mitään uniikkeja tai ainoita oikeita, vaikka ne sellaisina esitetään. NRA on oman ideologiansa välityksellä vain yksi tekijä uusintamassa ja jatkamassa ikivanhaa vapauden ja turvallisuuden välistä dialektiikkaa, jotka tulkitaan toisiinsa nähden vastakkaisiksi, aivan kuten valtion ja yksilön edut. Näin ei kuitenkaan todellisuudessa ole, mistä näytteenä on muun muassa Kari Palosen kirjassaan ”Tekstistä politiikkaan” (1988, 34) esittämä toteamus, jonka mukaan vapauden, turvallisuuden ja tasa-arvon (Palosella vapaus, veljeys, tasa-arvo) suhde on asymmetrinen ja problemaattisempi kuin minä se esitetään. NRA:n tapauksessa tämän voi ajatella merkitsevän, että vaakakupissa olevat vapaus ja turvallisuus eivät ole automaattisesti toisensa poissulkevia, vaan ne voivat olla tämän sijaan toisiaan täydentäviä ja samanaikaisia. Yksinkertaisena näytteenä turvallisuuden ja vapauden sidoksesta voi mainita turvavyön käyttöpakkoa. Tämä tiukan

²⁶ Quentin Skinner viittaa kirjassaan ”The Foundations of Modern Political Thought. Volume Two” (1978, 287) 1500-luvulla vaikuttaneen ranskalaisen Jean Bodinin ajatukseen, jonka mukaan ”valtion” (ko. ajan määritelmän mukaisesti) päätehtävä on – vasta-argumenttina NRA:n vapauden ylistykselle – turvallisuuden säilyttäminen ja turvaaminen, jonka ei voi ajatella olevan mahdollista ilman valtion jatkuvaa ja aktiivista toimintaa yhteiskunnallisen elämän eri alueilla. Jos näin on, ei turvallisuutta voida tulkita pelkäksi fyysisestä turvallisuudesta huolehtimiseksi.

tulkinnan mukaan henkilökohtaista vapautta rajoittava sääntö lisää kiistatta turvallisuutta, ja voi olla edesauttamassa vapauden lisääntymistä jollain muulla alueella, joka puolestaan on seurausta mahdollisten turvallisuusriskien ennakkoinnista. Asiat eivät siis ole niin yksinkertaisia kuin minä ne esitetään, mutta tehokkuuden ja selkeyden vaatimukset ovat usein järkiperusteluja tehokkaampia argumentteja. Väheksyä ei tule myöskään niitä päämääriä, joita NRA:n ideologia taakseen kätkee. Kyse on tietoisesta pelkotilojen ja lupauksen luomisesta ilman evidenssiä niiden toteutumisesta.²⁷ Halu hallita ihmisiä ja heidän ajatteluaan on voimakas vietti, ja sellaisena osa modernin valtion paradoksia.

NRA:n julistamaa ja itselleen omimaa vapauskäsitystä, ja samalla järjestön koko ideologiaa on mahdollista kritisoida useasta eri suunnasta. Ensimmäinen varaus koskee NRA:n menneisyyden idealisointia. Mitenkään kohtuutonta ei ole kyseenalaistaa maan perustajien jättämään perintöön viittaavan argumentoinnin oikeudenmukaisuutta ja moraalista perustaa. Käsitteiden ja niiden merkitysten muutokset edellyttävät, että myös tulkinnat elävät ajan mukana. Nykyajan ja 1700-luvun liberalismitulkintojen identtisyys ei ole itsestään selvää, vaan ajallinen variaatio on seikka, jota ei voi sivuuttaa. Tämän päivän perspektiivistä on esimerkiksi vaikea mieltää Yhdysvaltojen itsenäistymisen merkkihenkilöiden ajattelua ja arvomaailmaa yksiselitteisen liberaaliksi. Nykyaikana vallitseva, yleisen kielteinen suhtautuminen orjuuteen eroaa dramaattisesti vuosisatojen takaisesta mentaliteetista, jonka yksi osa-alue orjuuden hyväksyminen ja luonnollisena pitäminen oli. NRA ei kuitenkaan ole halukas tunnustamaan olosuhteiden muutosten vaikutusta asenteisiin ja ajatteluun, vaan pysyttäytyy tiukasti vanhoissa ja hyväksi havaituissa ajattelumalleissa, päätyen fundamentalistiseen yhden totuuden malliin.

Toinen, edellistä syvällisempi haaste järjestön ideologialle asettaa kyseenalaiseksi koko ideologian käsitteen mielekkyyden. Kyse ei ole vain ideologian kyvystä selittää maailmaa ja sen oikeellisuudesta, vaan samalla kiistetyksi tulee järjestön ”teoreettinen” viitekehys. NRA:lle tällä kaiken tapahtuvan oikeuttavan älyllisen aspektin haastamisella on vakavia seurauksia. Ilman järjestön aseuskonnolle kehyksiä ja oikeutusta antavia maailmantulkintoja muuttuu järjestö intressien ajajasta tavalliseksi yhdistykseksi ja harrastusseuraksi, mikä NRA alun perin oli ja mistä sitä on pyritty kaikin voimin etäännyttämään.

²⁷ Ks. Murray Edelman (1988, 59). Ajatuksen voi tiivistää väitteeseen, jonka mukaan aseiden eliminointi merkitsee oikeuksien häviämistä, jolloin itse vapauskin jää alttiiksi valtion suunnasta tuleville hyökkäyksille. Teeman tekee ongelmalliseksi kaiken faktatiedon puute: miten todentaa väite aseenomistusoikeuden tärkeydestä ja sidoksesta yksilön vapauteen?

NRA:n ideologian ”maallistaminen” tai demystifointi voidaan toteuttaa viittaamalla John S. Nelsonin (1998, 147) ideologiakäsitykseen. Nelsonin teorian mukaan liberalismi ja muut ideologiat eivät ole mitään yleviä ajatusmaailman tiivistymiä, vaan ainoastaan argumentointitapoja ja -tyylejä. Ideologia muuttuu tekniikoiksi esitellä etujärjestö maailmalle ja samalla osoittaa, mikä sille on tärkeää. NRA:n kohdalla tätä voi pitää selvänä, järjestön johtotähden ollessa iskevästi vapaus. Vapaus on automaattisesti osa liberalismiin tekniikkaa, aivan kuten on oikeuden ja vaikkapa tiedon käsitteiden korostaminen. NRA:n liberalismimallissa toimivat tahot ovat yksilöitä ja heidän yhteenliittymiään, joista käyvät etujärjestöt ja tarvittaessa puolueet. Liberalismin taustan luovat Nelsoninkin (emt., 148-9) mainitsevat organisaatiot ja instituutiot, joista NRA:lle tärkeimpiä ovat perustuslaki ja historian tulkitseminen pelin sääntöjä ohjailevaksi instituutioksi.²⁸ NRA:lle tärkeimpiä areenoita ovat puolestaan kongressi, lainsäädäntö ja järjestön lempilapsi eli lobbaustyö edellisissä. Näistä tekijöistä muodostuva monitasoinen kokonaisuus tiivistyy ja kiteytyy järjestön ns. ideologiassa, josta löytyy vastaus näiden kaikkien tasojen keskinäisiin suhteisiin. Ideologian tehtäväksi jää vain koota nämä eri osaset yhdeksi loogiseksi ja vakuuttavaksi tarinaksi, jonka ideana on markkinoida humaania ajatusta mahdollisuuksista ja velvollisuuksista, joita jokaisen tulee kunnioittaa vapauden säilyttämiseksi. NRA:n ja samalla muiden vapauden puolustajien kohdalla tämän tekee ongelmalliseksi se, että monet muutkin tahot haluavat saada itselleen etuoikeuden vapauden määrittämiseksi ja oman tulkintansa yleisesti hyväksytyksi. Kovista ponnisteluista huolimatta tämä on enemmän kuin vaikeasti ennakoitavissa olevaa toimintaa, ideologian hyvyden ollessa vain yksi muuttuja. Kilpailuasetelman takia tarvitsee ideologia tuekseen lisääktiviteetteja, jollaiseksi myös järjestön maailmankatsomus on sallivan tulkinnan mukaan laskettavissa.

3.2 Maailmankuva

NRA:ssa sitkeästi elävät maailmanselitysmallit ovat enemmän ja vähemmän loogisia tapoja jäsentää maailmaa järjestön vaaliman ideologian mukaisesti. Samalla ne selittävät osaltaan järjestön toimintaa ja toiminnan logiikkaa. Tämä on pelkästään luonnollista, eikä järjestön ajatusmaailman ja toiminnan välille voida vetää mitään selviä rajoja, vaan

²⁸ Perustuslain ja NRA:n yhteyksistä luvussa 4.

toiminta on mielleltävissä yhdeksi ajattelun muodoksi ja päinvastoin. NRA:n kohdalla selvin osoitus toiminnan ja ajattelun yhtäläisyyksistä ja sidoksista on niitä molempia leimaava mustavalkoisuus, jonka käytön perusteena ovat erottelujen ja erontekojen voima.

NRA:n mustavalkoisen maailmankatsomuksen lähtökohtana voidaan pitää konfliktiperspektiiviä, joka muodostaa järjestön politiikan tulkinnan ytimen. Konfliktiperspektiivin mukaan elämä rakentuu vastakkainasetteluiden ja keskenään kilpailevien intressien varaan, jolloin merkittävässä asemassa on kyky erontekoihin. Järjestö ei ole tämän ajatuksensa kanssa yksin, sillä erotteluilla on oma kiistämätön paikkansa osana poliittista elämää siinä missä esimerkiksi rinnastuksillakin (Palonen 1988, 34). Erontekojen päämääränä on pyrkiä esittelemään yleistä arvostusta nauttivat arvot ja hyveet toimijan omana sydämenasiana, ja vastaavasti esittää muut näiden ihanteiden vastustajina.²⁹ Todellisuutta yksinkertaistavasta vaikutuksestaan huolimatta on tilanteiden kuvaaminen joko-tai -asetelmana yhä tehokas ja käyttökelpoinen tapa järjestön maailmankatsomuksen esittelemiseksi laajemmalle yleisölle.

NRA:n maailmankuvan pohjalta on löydettävissä ihmisten jako meihin ja muihin eli järjestön kanssa samalla lailla ajatteleviin ja kaikkiin muihin. Jako perustuu ajatukseen oikeassa olemisesta, jolloin luonnollisesti muuta mieltä olevat ovat väärässä. Asiaansa uskomisen ja sen oikeellisuuden perusedellytyksenä on periaatteiden joustamattomuus, jonka päällimmäisenä tavoitteena on saavuttaa julkisuutta sanojensa ja aatteensa mittaisena järjestönä. Kompromissit sopivat muille, mutta NRA ei niitä tarvitse. Tietoisen oman vakaumuksensa ehdottomuuden kaupittelun seurauksena, ja jälleen yhtenä NRA:n mystifioivana käsityksenä syntyy perustelematon teesi, jonka mukaan NRA on järjestö, joka ei koskaan unohda eikä anna anteeksi kokemaansa vääryyttä – toisin kuin lyhytmuistiset poliitikot (Davidson 1993, 98). Kova linja ja ehdottomuus on siis vain loogista oikeuksien ja oikeassa olemisen puolustamista, ja järjestön menestymisen kannalta on huomattavasti tärkeämpää olla pelätty kuin pidetty.

NRA:n maailmankatsomuksen käyttövoimana toimivat samat myytit, joiden varaan rakentuu koko järjestön väitetty potentiaali eturyhmänä. NRA:n maailmankuvassa Yhdysvallat – ja miksei koko maailma – näyttäytyy pelon ja epäluulon tyyssijana, jonka selvittämiseen järjestöllä on ratkaisu. Aseet ovat ainoa turva yksilön ja pelkoa synnyttävän,

²⁹ NRA:lla näitä hyveitä ovat vapaus, oikeudet, lain kunnioittaminen jne.

holhoavan valtion välillä. Järjestön tulkinnan mukaan aseiden ostaminen ja omistaminen on velvollisuus ja oikeus, merkki kansalaiskunnosta ja pyrkimyksestä kohti tavoiteltavaa rauhan tilaa (Diaz 1999, 158.) Järjestön maailmankuvassa yhdistyvät rohkeuden ja patriotismin ihanteet tietoiseen ja vailla perusteluita olevaan omaehtoisen yksilön mytologisointiin. Samalla NRA tulee jälleen osoittaneensa henkisen ja ideologisen läheisyytensä tupakkateollisuuden kanssa, molempien uskoessa pyhästi menneisyyden markkinoinnin ja innoituksen tuloksellisuuteen.³⁰

NRA:n edustaman maailmankuvan keskeisenä päämääränä on ruokkia tunnelmaa kriisitilasta, jonka perusväittämän mukaan juuri nyt on tosi kyseessä. Järjestön ajatusmaailman mukaan ei tilanteiden vakavuudella ole mitään aste-eroja, vaan ihmisten oikeudet ovat jatkuvasti hyökkäysten kohteina. Oleellista tässä pelottelussa on, ettei eri oikeuksien välillä tehdä mitään erottelua, vaan kaikki oikeudet ovat tiivistettävissä ja ne kulminoituvat kysymykseen ase-oikeudesta. NRA:n toistuvasti käyttämiä iskulauseita ovat ”Lopullinen taistelu”, ”Armageddon uhkaa” ja ”Patrioottinen imperatiivi.”³¹ Näiden lausahduksien perusväittäminen on, että NRA:n intressit ovat yhteneviä koko maan asioiden kanssa, jolloin järjestön suoranaista velvollisuutena on puolustaa maan ja sen kansalaisten artikuloituja etuja.

Tällaisella yksiulotteisella ja asioita yksinkertaistavalla järjelyllä on väistämättä seurauksia NRA:n ”koko kansan edut ja niiden puolustaminen” -väitteen uskottavuudelle, jota voi jo lähtökohtaisesti pitää mahdottomana ajatuksena, ottaen huomioon Yhdysvaltain demografisen heterogeenisyyden ja fragmentoituneisuuden. Pikemmin on tuloksena lapsellisen ja anakronistisen paranoian esiinnoisuus, jonka perustan muodostaa kylmän sodan aikaisen mentaliteetin ja retoriikan soveltaminen nykyaikaan ja muuttuneisiin sosiaalisiin oloihin. Perusviesti, jossa kiteytyy järjestön maailmankuvan koruttomuus, toteaa järjestön vastustamisen viittaavan epäisänmaallisuuteen ja jopa kommunismiin, ja kaikkien, jotka eivät ole NRA:n puolella, olevan sitä vastaan. Järjestön maailmankuvan mukaan ase-oikeuden rajoittamisen takaa on nähtävissä merkkejä sosialistien juonesta, jonka lopullisena tavoitteena on riisua amerikkalaiset aseista. Tämä salaliitto ei rajoitu

³⁰ Käytännön esimerkkinä NRA:n harjoittamasta historian ja aseenkäyttäjän idealisoinnista (positiivisen imagon luomiseksi) ovat järjestön järjestämät ”villin lännen” henkeä kunnioittavat tapahtumat, joiden perimmäisenä tarkoituksena on osoittaa aseiden ja NRA:n olevan mukava ja kannatettava asia. Kriittisemmän tulkinnan mukaan kyse ei kuitenkaan ole muusta kuin liiketoiminnasta eli markkinoista ja tarpeiden luomisesta ihmisille.

³¹ Osha Gray Davidson esittelee kirjassaan ”Under Fire: NRA and the Battle for Gun Control” (1993, 152) NRA:n käyttämiä sloganeja ja niiden keskinäistä identtisyttä. Suomennokset tekijän.

maan sisälle, vaan se voi olla maan ulkopuolelta tulevaa, amerikkalaisia vihaavien sosialistien masinoimaa käännytystyötä. NRA:n tehtävänä ja missiona on suojella maata tämän toiminnan tuhoisilta seurauksilta.

Teoria ”kansainvälisestä salaliitosta” merkitsee, että vihollinen on kaksitasoinen: yhtäällä on valtio kansalaisten oikeuksiin puuttavana järjestyksenä, ja toisaalla on ulkomailta johdettu ja ohjailtu asekontrollin muoto. Vihollisten toiminta edellyttää, että järjestön tulee olla aina valppaana ja aktiivinen toimissaan, hyökkäyksen ollessa paras puolustus. NRA oikeuttaa itsensä perustelemalla ase oikeuden ja -vapauden merkitystä laajemmalla tasolla: asekontrollin eteneminen on merkki dominoteoriasta eli siitä miten yhteen oikeuteen puuttuminen muodostaa uhkan muille oikeuksille, lopputuloksen ollessa kaikkien kansalaisoikeuksien kriisi ja lopulta vapauden menetys.³² Ase oikeuden hyvyys on sen roolissa kaikkien ihmisille kuuluvien oikeuksien toteutumisen indikaattorina ja niiden turvaamisen portinvartijana, ja jota on tämän vuoksi myös puolustettava kaikin keinoin. Se, että juuri ase oikeus on valikoitunut näin keskeiseksi oikeudeksi, on tuskin seurausta sen historiallisesti kiistämättömästä merkityksestä, vaan järjestön intressien piirin synnyttämää. Asejärjestölle on vain luonnollista korostaa oman uskonkappaleensa etusijaa ja pyhyyttä. Vasta siinä vaiheessa, kun järjestö alkaa pyhittää myös muita, omaan kapeaan toimintahorisonttiinsa kuulumattomia asioita, on syytä huolestua. NRA:n kohdalla tähän ei ole syytä, sillä järjestön näkemysten tulkinta viittaa kaiken kuviteltavan kuuluvan tavalla tai toisella sen toiminta-alueeseen

Miten sitten selittää tätä järjestön maailmankuvaa ja sen ilmiselvää yksipuolisuutta? Yhtenä mahdollisuutena olisi etsiä vastauksia järjestön ideologiasta. Tämän vaihtoehdon selityskykyä rajoittaa epäily, jonka mukaan ideologia ei olekaan ideologia, vaan epämääräinen yhdistelmä eri puolilta lainattuja katkelmia ja argumentointitekniikoita. Edellistä selitysmallia täydellistäväksi lähestymistavaksi voidaan ottaa teoria, jonka tarkastelukenttä ei rajoitu pelkkään etujärjestöjen maailmaan, vaan joka on löydettävissä laajemmista yhteyksistä.

Douglas Tallackin (1991, 221-2) teorian viittauskohdan muodostaa amerikkalainen yhteiskunta, mutta sama kaava on sovellettavissa muihinkin vastaavan kehityskulun

³² Ulkopuolelta ohjailun asekontrollin tuloksena on vastaavasti kansalaisten haavoittuvuus ulkoa tuleville hyökkäyksille. Järjestön maailmankuvan mukaan ei tärkeintä ole vaaran lähde, niiden molempien johtaessa samaan lopputulokseen. Oleellisinta on, että kaikkea painostusta tulee vastustaa, joka siis onnistuu vain oman aktiivisuuden kautta.

läpikäyneisiin yhteiskuntiin. Perusväittäjä on, että yhteiskuntaa ja sen eri ajanjaksoja voidaan kuvailla 'yhteiskunnallisen kehityksen sosiaalisten karakterien' -käsitteellä, jolloin eri kehitysvaiheille on ominaista ihmisten ja koko yhteiskunnan muuttuvat asennoitumiset itseensä ja ulkopuolelle, myös toimintamallien muuttuessa ajan myötä. Tallackin (emt., 221) mukaan amerikkalainen yhteiskunta on historiansa aikana käynyt läpi perinnesuuntautuneisuuden, sisäänpäin kääntyneisyyden ja ulospäin kääntyneisyyden vaiheet. Ensimmäisessä vaiheessa oli kyse ajasta ennen 1900-lukua, jolloin innoitusta ja auktoriteetteja haettiin maan historiasta ja perinteistä. Sisäänpäin kääntyneisyyden aika oli sikäli edellisen jatkumo, että fokus oli yhä sisäpuolella, meissä itsessä. Maailmansotien välistä ajanjaksoa ja tuolloin vallalla ollutta isolationismia voidaan pitää yhtenä näytteenä sisäänpäin kääntyneisyydestä. Kehityksen huippuna ja viimeisenä vaiheena on maan avautuminen ulospäin lisääntyneen yhteistyön ym. muodossa, Yhdysvaltain kehittyessä ja vakiinnuttaessa asemansa maailmanlaajuisena toimijana ja maailman ainoana todellisena supervaltana.

Tallackin mallin sovellusarvo NRA:n tapaukseen on sen kyvyssä selittää osaltaan järjestön tapaa mieltää itsensä ja ympäröivä maailma. NRA:n ajattelusta on löydettävissä merkkejä kahden ensimmäisen eli perinnesuuntautuneisuuden ja sisäänpäin kääntyneisyyden vaikutuksesta. Järjestö hakee itselleen oikeutusta menneisyydestä, jonka lisäksi järjestö tekee selvän pesäeron ulkopuoliseen maailmaan, jolla voidaan viitata sekä maan sisällä elävään "toisiin" että muihin, maan fyysiset rajat ylittäviin tahoihin. Tämän tulkinnan mukaisesti ongelmana ovat toiset ihmiset, jolla tarkoitetaan erilaisilla ajattelevia ja toimivia ihmisiä. Ratkaisuksi tähän dilemmaan esitetään ihmisten ulkoiset erot mitättömiksi tekevää, toisiaan maailmankatsomuksellisesti lähellä olevien samanmielisyyttä ja yhdistymistä, joka toteutuu parhaiten NRA:n tunnusten alla. Lisätukea tälle ajatukselle saadaan, kun pohditaan järjestön maailmankuvan perimmäistä olemusta. NRA:n perusväite on, että ongelmien juuren muodostaa ihmisten heterogeenisyys.³³ Tällä tarkoitetaan, että niin kauan kuin ihmiset ovat erivärisiä ja rotuisia, erilaisilla luonteenpiirteillä ja ominaisuuksilla varustettuja sekä erilaisilla ajattelevia, on odotettavissa ongelmia. Järjestön yhteiskuntaa syvältä luotaavan analyysin mukaan niin kauan kuin on erilaisuutta, on ihmisillä tasan kaksi vaihtoehtoa: olla joko uhri ja häviö tai itseään puolustava, vapaa yksilö. Vaatimus itseään puolustavasta yksilöstä perustuu järjestelmän haurauteen, jolloin ainoa turva ja tasapainon tae on ihmisten omatoimisuus, joka NRA:n maailmassa tarkoittaa

³³ Ks. Daniel D. Polsby essee "The False Promise of Gun Control" (1994, 11); <http://www.firearmsandliberty.com/polsby.fp.html>.

vapaatahtoista aseistautumista.³⁴ Tätä aseisiin kutsumista voi pitää sikäli outona, että amerikkalaisen valtakulttuurin piirteisiin ei kuulu uskomus kansalaisten vahvasta roolista julkiseksi määriteltävän järjestyksen ylläpitäjänä tai lujittajana. Tietoinen asettautuminen vastahankaan tällaisen laajaa yleistä hyväksyntää nauttivan käsityksen kanssa on prosessi, jonka seuraukset järjestölle eivät ole automaattisesti tulkittavissa positiivisiksi tai sen asiaa mitenkään edistäviksi.

3.3 Yksiulotteisuuden ongelmallisuus

NRA:n ideologian ja yleensä intellektuaalisen perustan ehdottomuuden ja asenteellisuuden jatkuvana riskinä on sen kääntyminen järjestöä itseään vastaan, jolloin se muuttuu voimavarasta rasitteeksi. Keskeisen dilemman järjestön intellektuaalisissa pyrinnoissa muodostaa anakronismin vaara, mikä merkitsee järjestön menettävän kosketuspinnan todellisuuteen. NRA:n kohdalla anakronismi on seurausta siitä seikasta, että maailma on muuttunut monimuotoiseksi ja -ulotteiseksi rakennelmaksi, joka ei ole pelkistettävissä valinnoiksi mustan ja valkoisen välillä. NRA:n maailmankuvaan tämä muutos sopii huonosti, järjestön ollessa puhe- ja ajatteluavaruuksineen yhä kiinni vanhan ihannoinnissa ja kylmän sodan aikaisessa maailman jaottelussa hyväksi ja pahaksi, jossa aste-erot ovat tuntematon käsite. Järjestön asenteellisuuden ja jyrkkyyden seurauksena sekä vaarana on mahdollisuus, että se alkaa menettää kiinnostavuuttaan potentiaalisten kannattajien keskuudessa ja alkaa kasvavassa määrin kiinnostaa ääriaineksia, josta löytyy jo ennakkotapauksia. Esimerkiksi tätä nykyä jo edesmennyt, Atlantan pommi-iskujen tekijänä tunnetuksi tullut Timothy McVeigh yhdistettiin elinaikanaan NRA:han ja sen militantiksi muuttuneeseen nykysuuntaukseen.

Ääriaineksiin vetoavan aatemaailman ohella voi NRA:lle pitää uhkana sen kyvyttömyyttä uusiutua ja muuttua paremmin ajan haasteisiin vastaavaksi. Järjestön ideologian, julistusten ja tekojen ristiriita on ilmeinen. Tavoitteeksi asetettuja uusien kohderyhmien kuten naisten ja etnisten vähemmistöjen mukaan vetämistä voi olla vaikea toteuttaa vanhoilla puhekäytännöillä, vaan sen sijaan on vaarana leimautuminen sellaiseksi mitä järjestö alun perin oli eli valkoisten miesten järjestöksi. Näytteenä NRA:n pysyttäytymisestä vanhassa

³⁴ Ks. Elder & Cobb (1983, 92).

ajattelussa on järjestöä 1990-luvulla johtaneen veteraaninäyttelijä Charlton Hestonin pitämä puhe otsikolla ”valkoinen ylpeys” (”White pride”):

...Most of the guys who died in Lincoln’s name opposing slavery in the 1860s were white. So why should I be ashamed of white guys...Why is “black pride” a good thing while “white pride” is not...and is greeted with suspicion and ridicule? I’ll tell you why: It’s a cultural warfare.³⁵

Sama asenne, jota voisi nimittää jopa rassistiseksi, käy ilmi kun tarkastellaan järjestön johtoportaan 1990-luvulla kuuluneen Jeff Cooperin antamaa haastattelua detroitilaiselle sanomalehdelle, jossa hän kommentoi Etelä-Afrikkaa ja sen poliittista tilannetta:

Apartheid isn’t that cut and dry. All men are not created equal...They still put bones in their noses, they still walk around naked, they wipe their ...with their hands...You give ‘em toothpaste, they f---ing eat it...I hope they don’t become civilized.³⁶

Järjestön johtohenkilöiden käyttäessä kuvaillun kaltaista kieltä, on sen vaikea vakuuttaa laajempaa yleisöä houkuttelevuudestaan. Tuloksen voi ajatella olevan päinvastainen eli mitä enemmän sen aatemaailma menettää kosketustaan todellisuuden kanssa ja mitä tiukemmin se pidättäytyy vanhoissa puhekäytännöissä, sitä suurempi on riski marginalisoitua ja muuttua varteenotettavasta vaihtoehdosta poliittiseksi riidanhaastajaksi, jonka kanssa uskottavuutensa säilyttää haluavat poliitikot eivät halua olla missään tekemisissä.

Ideologisen ehdottomuuden ja traditionaalisen arvomaailmansa johdosta on NRA:lla kuitenkin tukijansa, joiden poliittinen koti löytyy järjestelmän oikeasta reunasta. NRA:lla on perinteikkäät ja vahvat sidokset maan konservatiivipiireihin, jotka tukevat järjestöä taloudellisesti (Dye & Zeigler 1989, 188).³⁷ Tässä ei ole sinänsä mitään ihmeellistä, NRA:n liputtaessa uskoaan jumalaan ja perustuslain toiseen lisäykseen sekä valtioon yhteisönä, ei kansalaisia sitovana järjestyksenä. Kun tähän listaan lisätään usko perinteiseen perhemalliin ja ns. pro-life -aatteeseen (abortin vastustus), päästään lähelle

³⁵ Ks. Davidson (1993, 192). Järjestöä ja sen julkista kuvaa ovat vahingoittaneet epäilyt sen rassistisuudesta ja sovinnisuudesta. NRA on sikäli miesten järjestö, että vain n. 10 % sen johtohenkilöstöstä on naisia, saman suhdeluvun pätiessä myös koko järjestön jäsenistön koostumukseen.

³⁶ *ibid.*

³⁷ Maailmankatsomukseltaan konservatiivisia aseidenystäviä yhdistävän ja samalla NRA:ta rahoittavan suojaorganisaation nimi on ”People’s right to keep and bear arms.”

republikaanisen puolueen uskonnollista ja vaikutusvaltaista ääriäitää, jonka mukaan näistä arvoista muodostuu maata koossa pitävä ja elämää jäsentävä arvohierarkia, jonka juuret ulottuvat kauas historiaan. NRA:n sijoittumista osaksi poliittista oikeistoa ei voi sinänsä pitää mitenkään tuomittavana ilmiönä, mutta tuossa asemassa on järjestön leimautuminen enemmän kuin todennäköistä, ja omiaan hankkimaan järjestölle mainetta yhtenä konservatiivisuuden ja suvaitsemattomuuden linnakkeena. NRA:lle itselle ei tämä stigmatisoitumisen uhka ole mikään rasite, sillä järjestö suorastaan korostaa konservatiivisia arvojaan ja yhteyksiään henkiseen ja moraaliseen kotiinsa, jossa yhdistyvät kaikki ne arvot, jotka tekevät maasta niin suuren.

Järjestön oikeistolaisuutta tai konservatiivisuutta oleellisempaa on ideologinen jäykkyys ja siitä seuraavat epäloogisuudet ja irrationaalisuudet järjestön teoretisoinneissa. Ensimmäinen ongelma koskee aseiden ja oikeuksien välisiä suhteita. NRA:n väite aseoikeuden selitysvuimasta kaikkien oikeuksien kuvaajana on perusteeton ja vailla todistusaineistoa. Samaa voidaan sanoa myös järjestön vetoamisesta yleiseen tai kaikkien etuihin, jotka siis tiivistyvät aseemassa. NRA ei ole ensimmäinen eikä viimeinen tähän tietoiseen harhaan perustuvaan strategiaan luottava toimija. Kaikki tahot, jotka julistavat olevansa yhteisen hyvän asialla, syyllistyvät tämän eksplikoinnilla todellisuuden yksinkertaistamiseen ja populismiin, jonka totuus pohja on olematon. Yhteiskunnan kehityksen voisi ajatella viimeinkin päätyneen vaiheeseen, jossa puheen ”kaikkien asiasta” toimivuus retorisenä välineenä pitäisi olla ammennettu loppuun. NRA:n ideologian kulmakivellä, aseoikeudella voidaan ajatella olevan vain välineellistä arvoa, järjestön käytännön tavoitteiden ollessa ensisijaisia. Vapaa aseiden omistusoikeus ei ole pelkästään ääneen lausuttu maan isien tahdonilmaus, vaan sen lisäksi kyseenalaistettavissa oleva ja sopimuksenvarainen asia, jonka historiallisia perusteita voi ja tulee tarpeen mukaan uudelleen tarkastella. Samalla on muistettava, että kyse on NRA:n käyttämän vapaus - ilmaisun ohella oikeudesta, joka sekä edellyttää että sallii valtion olevan aktiivinen tämän oikeuden tulkitsijana. Vapauden ja oikeuden käsitteiden yhdistelmästä muodostuukin määritelmällinen este, jota NRA:n ideologia ei pysty tyydyttävästi selittämään eikä ratkaisemaan.

Toinen järjestön ideologian ongelmakohta on suhde valtioon. Peruskysymys on, miten sovittaa rakkaus maahan valtionvastaisuuteen? Järjestön valtionvastaisuus ei ole perusteltavissa pelkällä laajaa suosiota nauttivalla ihanteella minimivaltiosta, sillä

enemmistö ihmisistä sallii valtiolle tiettyjä toimia ja niiden edellyttämää toimintatilaa, josta vain yhtenä esimerkkinä on valtion rooli turvallisuuden tuottajana. NRA:n valtiokritiikki jää vaillinaiseksi, sillä se ei pysty esittämään mitään sitä korvaavaa rakennelmaa. Tämä vajavaisuus ei ainakaan lisää NRA:n ideologista vakuuttavuutta, sillä vähimmäisvaatimuksena voidaan pitää varteenotettavien vaihtoehtojen esittelyä ja teoretisointia. NRA:n valtiottoman tilan paremmuus ja siellä vallitseva vapaus on kyseenalaista, järjestyksen säilymisen vaatiessa muutakin kuin pelkän yhteisön yhteisesti jakaman arvomaailman.³⁸ Tämän voi katsoa merkitsevän, ettei järjestön edellyttämän ihmisten itsepuolustuksen seurauksena voi olla muuta kuin ajautuminen anarkiaan ja sotatilaan. Eläminen nykyaikaisessa yhteiskunnassa ilman hallintoa on ajatuksena absurdi ja käytännössä mahdoton saavuttaa.

NRA:n valtiosuhde on täynnä ristiriitaisuuksia, joita järjestön ideologia ei edes tunnu yrittävän ratkaista. Ihanne valtiottomasta valtiosta, joka samalla on kurivaltio ja oikeusvaltio sanktioineen, johtaa skitsofreeniseen tilanteeseen, jossa valtion tulee olla ja samalla tehdä itsestään hyödytön ja lopulta hävitä.³⁹ Aiheelliseksi nousee kysymys, kuka määrittelee valtion vastuut, tehtävät ja toiminta-alueen rajat? Tätä rajanvetoa voi pitää mahdottomana, sillä valtio ei ole mikään fyysinen toimija, jonka tehtävät ovat aina yksiselitteisesti määriteltäviä ja muuttumattomia. Keskenään ristiriitaisten vaatimusten vaarana on ajautuminen mielivaltaan, joka leimaa samalla koko NRA:n ideologiaa. Järjestön liberalismitulkinnan vaarana voidaan pitää vapauden muuttumista mielivaltaiseksi ja sattumanvaraiseksi vapaudeksi, jota julistuksista huolimatta ei riitä kaikille; vapautteen ovat oikeutettuja vain ne, jotka jakavat NRA:n arvomaailman ja maailmankatsomuksen. Sallivan vapauden sijaan muuttuu vapaus valikoivaksi, eikä enää ole mahdollista tehdä eroa NRA:n propagoiman järjestyksen ja valtion vapautta riistävän pakkoluonteiden välillä. Kaikki nämä NRA:n ideologiaa vaivaavat ongelmallisuudet antavat pontta väitteelle, jonka mukaan järjestön ideologia on kaikkea muuta kuin vakaalla ja kriittisen tarkastelun kestäväällä pohjalla. Ideologian hataruuden juuret ovat yhdistettävissä sen myöhäsyntyisyyteen: ideologian alkuna ei ole ollut traditionaalisen tulkinnan

³⁸ Ajatusta yhteisön arvoperustasta vaivaa sama ongelma kuin järjestön ideologian absoluuttisuutta: miten on perusteltavissa ja selitettävissä yhteisön kaikkien jäsenien jakavan kiistatta ja poikkeuksetta samat arvot? Tätä vaatimusta voi pitää mahdottomana ja antavan aiheita epäillä, että NRA:n arvoyhteisö ei synny vapaan tahdon kautta, vaan ulkoapäin tulevasta painostuksesta. Pakon läsnäolo vie yhteisön lähemmäs järjestön valtiokäsitystä, molempien perustuessa ulkoisiin pakkoihin ja ohjailuun.

³⁹ NRA:n oikeusvaltion pääprioriteetti ei ole ihmisten ehdoton tasa-arvo ja oikeudenmukaisuus, vaan tiukka asenne rikollisuuteen ja kovat tuomiot. Asenteen taustalla on ajatus, jonka mukaan ase oikeus ei ole uhka järjestykselle, vaan aseita käyttävät rikolliset. Tästä aiheesta lisää luvussa 5.

mukainen looginen kehitys, jossa samanmielisten liittoutumista seuraavana askeleena on samanmielisyyttä henkivän aatemaailman eksplikointi ja toiminta sen pohjalta. NRA:n kehityskulku on edennyt päinvastaisesti eli ensin oli liike ja sen jälkeen pienen ryhmän intresseistä lähtenyt tarve löytää liikkeelle teoreettinen ja tieteelliseltä kuulostava pohja ja oikeutus. Ideologian tyhjyyden ja sen instrumentaalisen luonteen seurauksena on se sisällöltään hajanainen ja lukuisia tulkintoja mahdollistava. NRA:n itse noudattaman ja pyhittämän historianluennan päällimmäisenä kompastuskivenä on ollut ja on yhä sen takertuminen arkaaiseen ihanteeseen yhteisöstä, joka ei ole ollut muuta kuin utopia ja toivekuva, ja jota sellaisena on mahdoton palauttaa. Pysyttäytyminen yhdessä ainoassa ja oikeassa tulkintatavassa on punainen lanka, joka on läsnä kaikessa järjestön piirissä tapahtuvassa, niin toiminnassa kuin sitä selittävässä ajattelussa. Oman, paljonpuhuvan näytteensä tästä ortodoksiasta tarjoaa järjestön harjoittama ”pyhän” perustuslain luenta, joka toimii samalla NRA:n ideologian ylimpänä auktoriteettina.

4 PYHÄ PERUSTUSLAKI

4.1 Yhdysvaltain perustuslaki

'Yhdysvaltain perustuslakia ei tule pitää minä tahansa lakina, eikä sille löydy vertaista muiden maiden perustuslakien joukosta'; jotenkin tähän tyyliin voisi perustuslain nimeen vannovan NRA:n ajatella vastaavan kysymykseen perustuslain merkityksestä. Tämän väittämän mukaan maan perustuslain ylivertauisuus perustuu yhtäältä perustuslain asemaan muiden, ns. tavallisten lakien yläpuolella, ja toisaalta Yhdysvaltojen asemaan valtioiden hierarkian huipulla. Perustuslain jalustalle nostaminen ja sen puolustamisen ensisijaisuutta korostava retoriikka muodostaa keskeisen ja erottamattoman osan NRA:n teoreettisesta dimensiosta, toimien samanaikaisesti järjestön käytännön toimien viittauskohtana ja moraalisen selkärangan. Teesi NRA:n ja perustuslain välisestä, lähes elimellisen kiinteästä suhteesta perustuu olettamukseen, että järjestöllä olisi hallussaan avain perustuslain oikeaoppiseen luentaan ja tulkintaan. Samaa ajatuskulkua noudattaen voidaan myös väittää, että perustuslaki kätkee sisäänsä ohjeita, jotka ovat löydettävissä ja haltuun otettavissa, ja joilla on suoranaista käyttöä vielä nykyaikana. Väite NRA:n ja lain välisten sidosten reaalisuudesta kuulostaa vähintään epäilyttävältä ja epätodennäköiseltä, ja suorastaan vaatii kriittistä, terveelle epäilylle perustuvaa tarkastelua. Skeptisyyden ansiosta avautuu tilaa useille, keskenään vastakkaisille tulkintatavoille, jotka osaltaan voivat auttaa purkamaan sitä mystiikkaa, jota NRA:n ja monen muun tahon toimesta perustuslakiin tarpeettomasti liitetään.

Yhdysvaltain perustuslaki (*Constitution of the United States of America*) ratifioitiin 17. syyskuuta vuonna 1787, ja se on vanhin yhä voimassaoleva kirjoitettu perustuslaki.⁴⁰ Perustuslaki hyväksyttiin Philadelphiassa kokoontuneen perustuslaillisen konventin toimesta, ja uusi perustuslaki korvasi vuosina 1781-7 voimassa olleen, uutta lakia paljon löyhemmän maan ensimmäisen perustuslain eli valtioiden liiton Konfederaation artikkeleiden alla (*The Articles of Confederation*).⁴¹ Uuden perustuslain hyväksyminen ja sen sisällön muotoileminen ei ollut kuitenkaan mikään yksiselitteisesti hyväksytty ja yleistä kannatusta nauttinut yhteinen päämäärä, vaan myös sattumalla ja alueellisilla intresseillä oli oma vaikutuksensa lopputulokseen, joka ei itse asiassa ollut mikään

⁴⁰ Tällä viitataan yksinkertaisesti siihen seikkaan, ettei läheskään kaikilta valtioilta löydy kirjoitettua perustuslakia, Iso-Britannian ollessa näistä tunnetuin esimerkki.

⁴¹ Aiheesta lisää; ks. mm. Johnson, Aldrich ym. (1990, 66) ja internetosoitteesta http://meta.wikipedia.org/wiki/Wikisource:Constitution_of_the_United_States_of_America.

lopputulos, vaan ensimmäinen askel kohti uutta ajanjaksoa. Prosessin tietoisuuden tai sattumanvaraisuuden asteen vertailua oleellisempaa on nähdä se merkitys, mikä uuden kirjallisen perustuslain synnyllä oli koko kansakunnalle ja sen (osa)valtioiden välisille suhteille.

Perustuslakidebatin osapuolia yhdistävänä tekijänä oli käsitys siitä, että uudelle perustuslaille oli ns. sosiaalista tilausta. Kirjoitetun perustuslain erinomaisuus perustui uskomukseen, jonka mukaan ilman todellista eksistenssiä ei perustuslakia ole, eikä ihmisten oikeuksia pystytä turvaamaan tyydyttävällä tavalla. Kyse nähtiin olevan muustakin kuin oikeuksien ylöskirjaamisesta: perustuslaki tulkittiin tavaksi yhdistää monarkian, aristokratian ja tasavallan hyveet, joista vapaus oli arvokkain (Maddox 1989, 61). Värikkäiden ja monivaiheisten neuvottelujen tuloksena syntyneen perustuslain myötä entinen valtioliitto alkoi vähitellen korvautua ajatuksella osavaltioiden laajan itsenäisyyden ja kaikkia niitä rajoittavan keskusvallan yhdistelmästä, jonka tueksi tarvittiin muodollisen lainsäädännön ohella pysyviä yhteistyöjärjestelyitä ja instituutioita. Amerikkalaisen historiantutkija Forrest McDonaldin (1985, 261-2) mukaan perustuslaki tuli näin eksplikoineeksi uuden käsitteen eli federalismin, joka vielä tänä päivänä muodostaa amerikkalaisen poliittisen järjestelmän teoreettisen perustan, nauttien laajaa hyväksyntää ja kannatusta. Samalla se on toiminut innoittajana ja mallina monille myöhemmin syntyneille perustuslaeille, ollen yhdistelmä vapauden kaanonin ja Ranskan vallankumouksen kristallisoimaa universaalisuuden periaatetta.⁴² Yhdysvaltain perustuslain kiinnittyminen vapauden ihanteeseen ilmenee sen yrityksessä yhdistää Montesquieun vallan kolmijakooppi John Locken vapauskäsitteeseen.⁴³ Vallanjaon tärkeyden kirjaamisella ja siitä kiinnipitämisellä oli mahdollista toteuttaa kaksi päämäärää eli kontrolloida keskusvaltaa ja turvata vapaus kaikille ihmisille kuuluvaksi perusoikeudeksi (Maddox 1989, 62). Koko Yhdysvaltain perustuslaki on siis määriteltävissä sen perusteella, millaisen painoarvon ja merkityksen se vapaudelle antaa, kaiken muun ollessa toissijaista. Tästä ylevän

⁴² Universaalisuudella viitataan ajatukseen, jonka mukaan moraalikäsitteiden kulttuurisidonnaisuudesta (ts. absoluuttista totuutta ei ole) huolimatta on niistä löydettävissä yhteinen nimittäjä, johon kaikki suostuvat. Tämän moraalisen minitason merkinä voidaan pitää mm. ihmisoikeuksia, joiden turvaaminen on yksi perustuslain tehtävistä. Perustuslaissa yhdistyvät siis vapauden ja oikeuksien kunnioittaminen ja turvaaminen. Sama huomio on ilmaistavissa myös iskevämmin, jolloin ensimmäisenä mieleen tulee Ranskan vallankumouksen iskulause ”vapaus, veljeys, tasa-arvo!”

⁴³ Montesquieun vallanjaolla pyritään turvaamaan demokratia ja miksei myös vapaus; opin mukaan vallan väärinkäyttämisen estämiseksi tulee päätösvalta jakaa eri toimijoiden (tuomiovalta, lainsäädäntövalta, toimeenpanovalta) kesken. Amerikkalaisissa systeemeissä tätä vallanjakoa ja eri tahojen oikeutta kontrolloida toisten osapuolten toimintaa kutsutaan termillä *checks and balances*. John Locken vapauskäsite puolestaan perustuu ajatukselle ihmisille kuuluvista erottamattomista oikeuksista, joita ovat mm. mielipiteen- ja sananvapaus. Perustuslain tehtävänä on suojella näitä oikeuksia valtiolta ja sen toimilta; ks. Johnson, Aldrich ym. (1990, 66).

idealistisesta olemuksestaan ja päämäärästään huolimatta ei Yhdysvaltain perustuslaki ole uniikki, ainoa laatuaan oleva vapauden julistus, vaan siitä on löydettävissä samoja, vähemmän ihanteellisia elementtejä, jotka yhdistävät useimpia kirjoitettuja ja tunnettuja kansallisia perustuslakeja.

Yhdysvaltain ja muiden valtioiden perustuslakeja yhdistävänä faktorina ja niiden keskeisenä tehtävänä voidaan pitää toimimista kansallisen lainsäädännön ylimpänä asteena. Puheella perustuslain asemasta ”lakien lakina” viitataan juuri tähän seikkaan eli perustuslain rooliin muita lakeja ohjailevana ja rajoittavana ylläkinä. Tämä perustuslain velvollisuus ohjata ja samalla määritellä muuta lainsäädäntöä perustuu periaatteeseen, jonka mukaan kaikkien lakien tulee olla sopusoinnussa perustuslain ja sen sisällön kanssa. Tämä harmonian tai sen vastakohtana eli lakien ristiriidan tarkastelu ja tulkinta on uskottu tuomioistuimille, joiden vastuulla on päättää, sotiivatko muut lait perustuslakia vastaan, ja vaatia tarvittavia muutoksia lainsäädäntöön. Yhdysvalloissa korkeimpana tuomioasteena olevan korkeimman oikeuden velvollisuutena ja käytännössä ainoana tehtävänä on tulkita perustuslakia ja sen suhdetta muuhun lainsäädäntöön, ja päätöksensä sekä tuomioidensa kautta antaa suuntaviivoja perustuslain asettamille rajoituksille niin nykyiselle kuin tulevaisuuden lainsäädännölle. Tässä asemassaan ylimpänä perustuslain tulkitsijana on korkeimmalla oikeudella suuri valta ja vastuu, sen päätösten vaikuttaessa välillisesti myös laajempiin perustuslaille annettuihin merkityksiin.

Toisena, perustuslain vähemmän tulkinnanvaraisena tehtävänä on määritellä valtiollisten instituutioiden vastuut, velvollisuudet ja rajat. Perustuslaki siis määrittelee hallinnon rakenteen ja rajallisuuden eli toimivallan ulottuvuuden. Näiden määrittelyjen kautta perustuslain voi katsoa käytännössä lunastavan lupauksensa vallanjoosta ja siitä, miten se toteutetaan (McDonald 1982, 33). Perustuslain hallintoa kontrolloivan ulottuvuuden perusteella sitä voisi kuvailla laiksi, joka hallitsee hallintoa. Tämä ei silti merkitse, että perustuslain asema olisi pysyvää ja ehdotonta, sillä perustuslain tehokkuus on viimekädessä riippuvaista oikeusoppineiden tulkinnoista, joiden lisäksi on huomioitava se mahdollisuus, että perustuslain sisältöön puututaan ja sitä muutetaan joko muuttuneita oloja tai päätöksentekijöiden poliittisiksi julistamia tavoitteita paremmin vastaavaksi. Perustuslain koskemattomuus on todellista niin kauan kuin se nähdään tarpeelliseksi ja perustelluksi. Toinen perustuslain pysyvyyttä ja merkitystä korruptoiva epäily viittaa siihen mahdollisuuteen, että perustuslaki on muuttunut pyhästä instrumentaaliseksi. Tällöin

perinteisiä käsityksiä perustuslain tehtävistä kiinnostavampaa on miettiä sitä, mikä perustuslaista on tullut ja miten sitä hyödynnetään.⁴⁴

Merkkinä perustuslain pyhyden murtumisesta ja inflaatiosta voidaan pitää sen muuttumista hallinnon ohjailijasta ja kontrollivälineestä pelkistetyksi, ja sellaisena tyhjäksi kansalaisoikeuksien listaksi, johon vedotaan ja jonka realisoitumisesta ei ole mitään takeita. Yhdysvalloissa kehitys on kulkenut tähän suuntaan sitä mukaa kun koko yhteiskunta on byrokratisoitunut. Yhteiskunnan byrokratisoitumisella viitataan väitteeseen hallinnon virkamiesmäistymisestä.⁴⁵ Tämä teknokratian voittokulku on merkinnyt, ettei kongressi ylimpänä lainsäädäntöelimenä ja tahona, joka osaltaan vastaa perustuslain tavoitteiden noudattamisesta, pysty valvomaan vahvistunutta virkamieskoneistoa, jolta puuttuu poliittinen vastuu äänestäjille eli kansalaisille. Muuttuneessa tilanteessa on enää vaikea löytää perustelua perustuslain asemalle hallinnon hallitsijana. Kritiikin kohteena eivät ole kuitenkaan virkamiehet tai edes perustuslaki, vaan ne odotukset ja vaateet, joita perustuslakiin on turhaan kohdistettu. Muuttuneet ja monimutkaistuneet yhteiskunnalliset olot edellyttävät, että perustuslakia lähestytään uudesta perspektiivistä, jolloin myös sen saamat merkitykset ja tulkinnat muuttuvat. Ajatus perustuslain tehtävästä vallankumouksen ideaalin ja riippumattomuuden säilyttäjänä on ehkä sopinut agraarisen yhteisön kontekstiin, mutta samaa ei voida sanoa väkirikkaasta ja kompleksisesta valtiosta, jossa kaikki vaikuttaa tavalla tai toisella kaikkeen. Näiden keskinäisten sidosten myöntämistä ei silti tule tulkita perustuslain merkityksen kieltämiseksi, vaan ainoastaan sen suhteellistamiseksi.

Uuden ja vähemmän idealisoivan asenteen omaksuminen merkitsee, että ihmiset ovat valmiita luopumaan suhtautumisestaan perustuslakiin jonain ylemmältä voimalta tulleen sanana, jonka tulkintojen tulee seurata aina samoja vanhoja logiikoita. Hieman lähempi tutustuminen esimerkiksi Yhdysvaltain perustuslain syntyhistoriaan voi antaa aivan uutta suhteellisuudentajua. Perustuslain kaltaisten pyhien ja pyhitettyjen tekstien lukemisessa unohtuu turhan usein yksinkertainen asia, jota muun muassa Terence Ball ja J.G. Pocock (1988, 9) ovat korostaneet: kaikkien (perustuslaki)tulkintojen tulisi lähteä siitä näennäisen

⁴⁴ Perustuslain tehtäviä ja tavoitteita voisi listata loputtomiin (mutta joka ei kuulu tämän tutkimuksen alueeseen). Perustuslaistahan on löydettävissä mm. luettelo kansalaisoikeuksista ja -vapauksista, valtiollisten vaalien järjestämisestä, lakien säätämisestä ja amerikkalaisena erikoisuutena määrittelyjä liittovaltion ja osavaltioiden välisten suhteiden järjestämisestä. Yhdysvaltojen kohdalla tulee muistaa, että vain osa näistä asioista löytyy alkuperäisestä perustuslaista, johon lisäyksiä on tehty vuosien varrella kaikkiaan 27 (ratifioitujen lisäysten määrä); ks. <http://www.house.gov/house/Educate.shtml>. Lisää perustuslain lisäyksistä luvussa 4.2

⁴⁵ Ks. McDonald (1982; 241). Saman tendenssin voi löytää myös Yhdysvaltojen ulkopuolelta.

itsestään selvästä huomiosta, jonka mukaan lainlaatijat olivat oman aikansa asukkeja, miettivät käyttäen oman aikansa termejä ja oman aikansa polttavia ongelmia. Kontekstisidonnaisuuden ohessa historialliset seikat murtavat osaltaan perustuslain ympärillä olevaa sädekehää. Lainlaatijat eivät olleet luomassa täydellistä luomusta, heidän resurssiensa rajoituessa normaaliin järjenkäyttöön, kollektiivisuuden voimaan ja kompromissivalmiuteen. Perustuslain kompromissiluonne merkitsi, että siitä tuli tehdä niin löyhä, ettei kukaan osapuoli tuntenut kokevansa vääryyttä ja pystyi sen tämän ansiosta hyväksymään.⁴⁶ Väitteen lain epätäydellisyydestä hyväksyminen merkitsee käsitystä, jonka mukaan lainlaatijat tiesivät uuden lain vajavaisuuden, eivätkä suhtautuneet siihen niin idealistisesti kuin mitä myöhemmin on tehty. Perustuslaki ei ollut alkujaan kuin teksti ja sopimus, jota tuli ajan ja kokemusten myötä täydentää ja parannella, ja näin on myös tapahtunut. Suuri kysymys on, että jos lainlaatijat olivat tietoisia luomuksensa rajallisuudesta, niin miksi sama varovaisuus ei ole läsnä nykyään, varsinkin kun sen merkitys on vain korostunut? Onko kenties niin, että perustuslaki kätkee itsensä jotain sanoja suurempaa, jonka merkitys on selvinnyt vasta aikojen kuluessa, aivan kuin odottaen löytäjänsä?

4.2 Valikoivaa tulkintaa: perustuslain toinen lisäys oikeuksien kuningatar?

4.2.1 *Bill of Rights* ja toinen lisäys

*A well regulated Militia, being necessary to the security of a free State, the right of the people to keep and bear Arms, shall not be infringed*⁴⁷

Tuskin mikään toinen yksittäinen perustuslakiin tehty lisäys on saanut vuosien aikana osakseen yhtä paljon mielenkiintoa ja ollut yhtä kiivaan väittelyn kohde kuin toinen lisäys. Tämän lisäyksen, josta on muodostunut NRA:n lempilapsi ja tärkein innoittaja, keskeisenä tehtävänä on ollut turvata osavaltioiden itsenäisyyden puolustamisen kannalta olennaisten miliisijoukkojen toimintavapaus, jonka yhdeksi osa-alueeksi kansalaisten oikeus käyttää aseita on perinteisesti mielletty. Ongelmalliseksi tämän lisäyksen tulkinnat tekee nykyajan etäisyys menneisyydestä ja kiistat siitä, onko kyseisellä lisäyksellä enää mitään käytännön

⁴⁶ Ks. McDonald (1985, 293). McDonaldin analyysin mukaan ilman näitä kompromisseja, joita oli mm. osavaltioille taattu suuri autonomia, ei lakia olisi koskaan hyväksytty.

⁴⁷ Yhdysvaltain perustuslain toinen lisäys (second amendment) v. 1791; osana kymmentä ensimmäistä lisäystä (*Bill of Rights*), joihin on kirjattu kansalaisten perusoikeudet. Ks. esim. McDonald (1982, 268-9).

merkitystä.⁴⁸ Samalla NRA:n ja monen muun tahon harrastama laintulkinta osoittaa, mihin perustuslain hienous perustuu: mitään tulkintatapaa ei voida etukäteen pitää mahdollisena, niiden kaikkien ollessa sekä mahdollisia että sallittuja. Perustuslain ja sen yksittäisten kohtien aukilukeminen ei ole kuitenkaan mitään viatonta ja neutraalia puuhastelua, tulkinnan ollessa aina arvosidonnaista, puolueellista ja toimijoiden omien intressien motivoimaa. Näistä varauksista huolimatta tulee tulkinnan lähtökohtana pitää pyrkimystä tasapuolisuuteen, jota voidaan edistää aloittamalla tarkastelu perehtymällä perustuslain toisen lisäyksen syntyvaiheisiin ja kontekstiin, joka nykyaikana näyttää unohtuvan valitettavan usein.

Alkujaan kompromissina ja osin puutteellisena syntynyt Yhdysvaltain perustuslaki ei antanut vastauksia kaikkiin aktuelleihin ongelmiin, vaan jätti tilaa myöhemmin tehtäville lain parannuksille ja täydennyksille. Perustuslaki ei esimerkiksi sisältänyt mitään konkreettista listaa kansalaisten perusoikeuksista, vaikka sellaisen tarpeellisuus yleisesti tunnustettiin. Tämän tyhjiön täyttämiseksi aloitettiin lainlaatijoiden toimesta, pian perustuslain ratifiointin jälkeen, laatia lakia täydellistävää julistusta kaikille kansalaisille kuuluvista perusoikeuksista (*Bill of Rights*), joka hyväksyttiin vuonna 1791, ja jonka yksi osa miliisijoukkoja koskettanut toinen lisäys oli. Toista lisäystä ja koko *Bill of Rights'*ia ei tule silti pitää osoituksena lainlaatijoiden suopeudesta, vaan niiden taustalla oli pakottava tarve löytää ratkaisuja olosuhteiden asettamiin haasteisiin. Olosuhteiden vaikutus ja vaatimukset merkitsevät väistämättä, ettei tulkintaa voida tehdä irrallaan kontekstista, sen sanellessa puitteet tehtäville päätöksille.

*Bill of Rights'*in alkulähteenä ja intellektuaalisena perustana oli halu rajoittaa muodostuvan valtiokoneiston – ja myöhemmin osavaltioiden – määräysvaltaa kansalaisten suhteen (Dye & Zeigler 1989, 68). Julistus siis jatkoi perustuslain hengessä, määritellen valtiollisten (myös osavaltiollisten) toimijoiden rajat suhteessa toisiinsa ja kansalaisiin. Kansalaisten autonomian kunnioittaminen perustui perustuslain eksplikoimaan vapauden ihanteeseen, jonka katsottiin olevan kaikille (kansalaisille) kuuluvaa. *Bill of Rights'*in velka John Locken vapauskäsitteelle oli ilmeinen, jonka mukaan ihmisten ollessa valtioiden perustana, tuli valtioiden palvella ihmisiä eikä päinvastoin (Johnson, Aldrich ym. 1990, 112 mukaan). Ainoa tapa, jolla valtiota voitiin estää kieltämästä ihmisten vapautta, oli kirjaamalla tämä osaksi perustuslakia. Sinänsä loogiselta kuulostava päättely on hengeltään

⁴⁸ Esimerkiksi oikeusoppineiden (*American Bar Association*) virallisena kantana on, ettei ko. lisäyksellä ole enää mitään merkitystä asediskurssien ulkopuolella.

positiivinen, sen perustuessa vakaumukseen, että valtio noudattaa ja kunnioittaa uskollisesti perustuslakia. Tämä pieni kriittisyys ei vähennä yhtään oikeusjulistuksen merkitystä, jossa tiivistyivät muun muassa Gerald Stourzhin (1988, 46) mukaan ihmisoikeuksien perustuslaillistamisen aspekti ajatukseen oikeuksien olemisesta erottamaton osa ihmistä ja sellaisina välttämättömiä taistelussa mielivaltaa vastaan. Tällä mielivallalla voidaan ajatella viitattavan erityisesti maan lähihistoriaan, jota oli leimannut taistelu itsenäisyydestä Englantia vastaan, ja jonka jälkeensä jättämät muistot tyranniasta vaikuttivat osaltaan *Bill of Rights*'in sanamuotoihin ja sisältöön.

Kaikki uuden lainsäädännön tarpeellisuutta painottaneet ärsykkeet eivät tulleet maan rajojen ulkopuolelta, vaan kontekstin keskeisen sisällön muodostivat maan sisäiset olot, mikä tuli perustuslain toisen lisäyksen kohdalla korostetusti esille. Kontekstikeskeinen väittäminen on, että ajan henki, kansalliset kokemukset ja olosuhteet olivat ne osatekijät, joissa tiivistyivät vaatimukset ja toiveet, joita uuteen lakiin kohdistettiin. Kipupisteeksi muodostui laajalti vallinnut tyytymättömyys perustuslain kongressille antamaan oikeutukseen kontrolloida alueellisia miliisijoukkoja kohtaan. Tyytymättömyys realisoitui tyrannian pelossa, joka oli tässä tapauksessa valtion aiheuttamaa. Tavoitteena ja ihanteena ei ollut vain osavaltioiden autonomia puolustuksensa järjestämisen suhteen, vaan asian kääntöpuolena oli ennaltaehkäisevästi estää kongressia kieltämästä osavaltioita edelleen kehittämästä omia miliisejään.⁴⁹ Vaatimus ei ollut täysin perusteeton, sillä tuohon aikaan juuri miliisit vastasivat osavaltioiden ja arkipäivän turvallisuudesta, poliisivoimien puuttuessa ja kansallisen armeijan ollessa kehittymätön. Yleisen ajattelun mukaan ainoa tie järjestykseen oli luottamus miliisiin ja sille myönnetty vapaus toimia, täydennettynä yksilöiden merkityksellä ja velvoitteella olla mukana miliisijoukkojen toiminnassa (Shalhope 1982, 608).⁵⁰ Juuri tästä oli perustuslain toisessa lisäyksessä kyse, halusta näyttäytyä ja myös olla itsenäisiä, jonka yhtenä tärkeänä ilmenemismuotona miliisijoukkoja pidettiin.

Huomionarvoinen ja samalla kysymyksiä herättävä asia on ”miliisi-ideologian” nauttima suuri suosio. Tätä voi pitää sikäli kuriositeettina, että huolimatta roolistaan

⁴⁹ Aihetta ovat käsitelleet mm. Forrest McDonald (1985, 206 ja 266-7) ja Robert E. Shalhope (1982, 600).

⁵⁰ Osavaltioiden ja miliisien oikeudellisen aseman turvanut toinen lisäys ei poistanut täydellisesti keskusvallan määräysvaltaa. Vuonna 1792 säädetyin *Militia Act of 1792* mukaan osavaltioiden miliisejä voitiin tarvittaessa käyttää yli osavaltioiden rajojen. Lain alkupisteenä oli Pennsylvaniassa syttynyt ns. Whiskey rebellion, ja vallitsevaksi käytännöksi muodostui erottelu, jossa sisäinen järjestys käsitti koko valtion ja oli miliisien vastuulla, kun vastaavasti armeijan tuli keskittyä ulkoisen uhkan torjuntaan. Ks. lisää McDonald (1982, 94-5).

järjestyksenvalvojana, oli miliisin merkitys ja sen siihenastiset saavutukset vähäisiä. Selityksiä tähän on etsittävä miliisiä kohtaan asetettujen odotusten, eikä niinkään sen meriittien suunnalta. Yleisen uskomuksen mukaan miliisin tehokkuus perustui sen koostumukseen, sen koostuessa vapauttaen puolustavista miehistä, jotka puolustivat samalla myös omistuksiaan. Tämä ajattelun juuret osoittavat firenzeläiseen perintöön ja erityisesti Machiavellin opetuksiin. Miliisiaate noudatti Machiavellin ihannetta kansalaissotilaasta, joka oli sekä halukas että kykenevä puolustamaan maataan (Shalhope 1982, 607). Miliisin tarpeellisuus ja paremmuus vaihtoehtoihin nähden perustui sen jäsenten emotionaalisiin ja muihin siteisiin maahansa, jota palkka-armeijalla ym. ei ollut. Miliisin toimintaan ja sen jäsenten suorasekäisyyteen voitiin luottaa, sillä heillä oli yhtä paljon menetettävänä ja puolustettavana kuin muillakin kansalaisilla. Käsitteellisen selvyuden vuoksi on syytä pitää mielessä, että miliisien yhteydessä käytettävä viittaus maahan käsittää ihmisten välittömän elinympäristön, eikä esimerkiksi koko Yhdysvaltoja valtioiden liittona: miliisien toiminnassahan oli erityisesti kyse osavaltioiden sisäisestä toiminnasta, keskusvaltaa vastaan. 1700-luvun ajattelussa ihmiset olivat oman asuinympäristönsä, yhteisönsä ja osavaltionsa jäseniä, eikä mitään erityisiä suhteita kehittyvään liittovaltioon ollut.⁵¹ Miliisin tärkeimpänä tehtävänä oli toimia pelotteena ja vastakeinona sentralisoivalle poliittiselle vallalle, jota liittovaltio edusti. Miliisin merkitys oli siis muussa kuin fyysisessä voimassa; se oli yhteisöjen yhtenäisyyden ruumiillistuma, jonka hienoimpana osoituksena oli vapaiden, kompetenttien miesten spontaani toiminta itsensä ja muiden puolesta.

Edellä esitelty kuvaus miliisin asemasta yhteisön moraalisenä tukipilarina on todellisuutta romantisoiva ja yksipuolistava, mutta kertoo jotain tuona aikana yleisesti vallinneista asenteista. Miliisien ja yleensä lähiyhteisöjen merkitys on myös merkki siitä, että 1700-luvun lopun Yhdysvallat oli hyvin hajallaan oleva valtio, jota se toki on vieläkin, eikä tuolloin ollut identifioitavissa mitään erityistä yleisamerikkalaista kansallistuntoa tai tunnetta suuresta yhteenkuuluvaisuudesta. Se mikä yhdistää yli kahdensadan vuoden takaisen ajan nykyajan Yhdysvaltoihin, on molemmissa läsnä oleva ja voimakkaita tunteita herättävä teesi vapaudesta, jonka keskeiseksi, periamerikkalaiseksi piirteeksi korotetaan ihmisissä asuva epäluulo ja jopa vastenmielisyys holhoavaa ja ihmisiä kontrolloivaa valtiota kohtaan. Tämä valtiokriittisyys selittää osan siitä hyväksynnästä, mikä aikoinaan miliisille annettiin, mutta ei vastaa peruskysymykseen, joka linkittää kaksi hyvin

⁵¹ Ks. Robert E. Shalhope ja Lawrence Delbert Cressin artikkeli lehdessä "The Journal of American History" (1984, 591).

erinäköistä aikakautta toisiinsa: missä määrin voidaan pitää oikeutettuna NRA:n tapaa rinnastaa 1700-luvun olosuhteet nykyaikaiseen, paljon monimutkaisempaan maailmaan ja käsitellä niitä täysin identtisinä? Valaistusta tähän dilemmaan, ja miksei myös mahdollisia vastauksia, antaa järjestön tulkinta perustuslain toisesta lisäyksestä, jossa miliiseihin viittaava lauseke marginalisoidaan ja etualalle nostetaan lain ”lupaus” kansalaisille kuuluvasta ase oikeudesta, johon kenelläkään ei ole oikeutta puuttua nyt eikä tulevaisuudessa.

4.2.2 Yksilöllinen vastaan kollektiivinen oikeus

Perustuslain toinen lisäys ja siitä tehdyt, hyvinkin vastakkaiset tulkinnat puhuvat omaa kieltään siitä, miten monitahoisesta ongelmasta laintulkinnassa on kyse. Tulkintojen ongelmana, mutta myös siunauksena on se tosiasia, ettei lakitekstien mukana tule käyttöoppaita, joiden mukaisesti tulee operoida. Selvien pelisääntöjen puuttumisen seurauksena on eri tahoilla vapaus tehdä tulkintoja omien mieltymysten ja päämäärien mukaisesti, jolloin tuloksena ei voi olla muuta kuin tulkintojen sekamelska, joka sisältää vaihtelevan yhdistelmän omalaatuista historian tulkintaa, tunteellisuutta ja tietoista kontekstin sivuuttamista.

NRA:n ”hallintaan” kuuluvan toisen lisäyksen oikeudellisten aspektien tarkastelu voidaan aloittaa viittaamalla juridisiin vaihtoehtoihin, joiden kautta perustuslakia voidaan jäsentää. Kaksi yleisimmin käytettyä määrettä ovat ns. *standard model* ja *states’ right model*. Edellisessä mallissa on kyse yksilön kannalta positiivisesta määrittelystä, jonka mukaan ihmisillä on tiettyjä lain turvaamia vapauksia, jolloin valtiolla on todistusvelvollisuus rajoitusten suhteen. Vastaavasti jälkimmäisen mallin lähtökohtana on näkemys, jonka mukaan valtiolla on oikeus perustellusti rajoittaa ihmisten vapauksia.⁵² Näiden kahden mallin käyttö ei sellaisenaan kuitenkaan ole riittävä tae dilemman ratkaisemiseksi, kysymyksen ase oikeuden yksilöllisen tai kollektiivisen aspektin etusijasta jäädessä vaille vastauksia.

Pohjimmiltaan ase teemassa, jonka osa perustuslain toinen lisäys on, on kyse yksilön oikeuksien lisäksi yksilön, valtion ja yhteisön suhteesta. Perustuslain mainittua kohtaa

⁵² Ks. artikkeli ”The Supreme Court Rules Against the Brady Law” (1999); <http://www.mcsm.org/mack.html>

voidaan tulkita pelkistetysti kahdella eri tavalla, jolloin vaihtoehtoina ovat yksilölle tai yhteisölle kuuluva oikeus (Cook & Moore 1995, 281). Toimijoiden henkilökohtaiset preferenssit, yksilölle ja yhteisölle annettavat painoarvot määrittävät ja sanelevat sen, kumman hyväksi lainluenta tehdään. Osatekijöiden keskinäisen järjestelyn tuloksena muodostuu kaavio, joka on puettavissa muotoon yksilö vastaan yhteisö, yksilö vastaan valtio. Saman voi ilmaista myös toisin, jolloin yksilö edustaa vapautta, jonka puolella laki on, yhteisön merkityksessä valtion läsnäoloa ja sen itselleen ottamaa oikeutta määrittellä mitä vapaus merkitsee.

Yhtenä hyväksi havaittuna ja laajalti käytettynä toisen lisäyksen tulkintamuotona on lakitekstin sanamuotoon takertuminen, jolloin huomio keskittyy koko tekstin sijaan yksittäisiin sanoihin. Tätä tekniikkaa käyttämällä voidaan päätyä täysin vastakkaisiin tulkintoihin lain tarkoitusperistä, mitä voi pitää lisätodisteena lain tulkinnanvaraisuudesta ja selitysten ehtymättömyydestä. Esimerkiksi amerikkalainen historioitsija Lawrence Cress on kiinnostunut sanasta ”*people*”, jonka käyttäminen kyseenalaistaa kaikille kuuluvan aseoikeuden yksilöllisenä oikeutena. Cressin mukaa ihmisten omatoiminen aseistautuminen miliisipalvelun ulkopuolella olisi merkinnyt uhkaa järjestyksen stabiliteetille, eikä sen vuoksi lisäystä voida tulkita yksilölliseksi oikeudeksi. Aseoikeus on siis kollektiivinen oikeus, lain vaietessa yksilölle (individual) kuuluvan oikeuden mahdollisuudesta. (Cress 1984, 41) Samaa ajatuskulkua voidaan jatkaa viittaamalla lisäyksen alkuosan ilmaukseen ”*a well regulated Militia*”, jonka voi tulkita lainlaatioiden kannanotoksi kollektiivisen oikeuden puolesta. Ongelmaksi muodostuu, mitä ilmauksella ”hyvin säädelty” tarkoitetaan? Määritelmän voidaan väittää merkitsevän ohjailua ja kontrollia, joka olisi osavaltioiden vastuulle kuuluvaa eli lisätodiste aseoikeuden yhteisöllisyydestä. Toisaalta säätelyllä ja/tai sääntelyllä voidaan tarkoittaa yksinkertaisesti hyvin koulutettua, joka ei automaattisesti merkitse yhteisöllistä koulutusta, vaan olevan järjestettävissä myös itsenäisen aseiden käytön opetteluun kautta. Itsenäisen oppimisen mahdollisuus ei suoraan kumoa teesiä kollektiivisesta aseoikeudesta, mutta asettaa sen hatarammalle pohjalle. Valittavien painotuksien vertailu osoittaa, miten tulkinnanvaraisesta asiasta on kysymys. Samalla tavalla ovat kaikki lainkohdasta tehtävät tulkinnat kyseenalaistettavissa: esimerkiksi sanan ”*people*” käyttö voidaan lukea epätarkaksi sanavalinnaksi, eikä miksiäkään yksilöllisen oikeuden arvon kieltäväksi teoksi.

Edelliseen nähden päinvastaiseen, NRA:lle mieleiseen johtopäätökseen päädytään vaihtamalla fokus ilmaisuun ”to bear Arms.” Aseoikeus on tulkittavissa yksilölliseksi tukeutumalla klassiseen Noah Websterin sanakirjan määrittelyihin. Kyse on siis lingvistikäsitteestä lähestymistavasta, jonka mukaan ”to bear arms” merkitsee samaa kuin sanat ”carry” ja ”wear.” Konklusiona on, etteivät lainlaattijat rajoittaneet ase-oikeutta ainoastaan miliisipalveluun, vaan ase-oikeus oli oikeuden ohella velvollisuus, joka kuului kaikille täysi-ikäisille valkoisille miehille.⁵³ Tämä oikeus on NRA:n mukaan sittemmin laajentunut käsittämään kaikki täysi-ikäiset ja kompetentit kansalaiset, vain psyykkisesti sairaiden ja rikollisten kuuluessa oikeuden ulkopuolelle. Järjestön tulkinnan mukaan ase-oikeuden universaalisuus on samanaikaisesti osoitus myös muiden oikeuksien yleismaailmallisuudesta. Ase-oikeuden yksilölliseksi oikeudeksi tulkittaville arvioille onkin ominaista, että niissä aset nähdään aina merkinä jostakin suuremmasta, eikä asiaa pystytä käsittelemään pitäytymällä lain alkuperäisessä kontekstissa eli miliisidebatissa. Tällöin ase-oikeudessa on kyse yksilöllisistä oikeuksista ja vastuista, ja aseiden omistamisen suhde viriiliin, itsenäiseen kansalaiseen (mieheen) on dynaaminen ja positiivinen.⁵⁴

Ase-oikeuden yksilöllisyyden ja kollektiivisuuden lisäksi on mahdollista, että lain implisiittisenä päämääränä oli yhdistää nämä molemmat ulottuvuudet. Tässä tapauksessa lain muotoilu voi luonnehtia hieman epäonnistuneeksi, mutta perustelluksi, lainlaattijoiden halutessa rajoittaa lisäysten määrää (Shalhope 1982, 610). Toisen lisäyksen avulla pyrittiin yhdistämään yksilöllinen ase-omistusoikeus ja kollektiivinen miliisi, jolloin edellinen merkitsi oikeutta pitää aseita ja jälkimmäinen paikkaa käyttää niitä. Aseoikeus ei siis ollut vain oikeutta aseisiin, vaan lisäksi oikeutta osallistua miliisipalveluun. Lisäyksen molemmat kohdat olivat itsenäisiä, mutta toisiaan edellyttäviä ja toisiinsa sidottuja. Vastausta vaille jää kysymys siitä, rajoittuiko ase-oikeus miliisipalveluun vai sallittiinko aseiden käyttäminen miliisin ulkopuolella. Ratkaiseva eroavaisuus muodostuu sen perusteella, mielletäänkö aseiden hallussapito aseiden omistamiseksi vai niiden pitämiseksi eli säilyttämiseksi. Toisen lisäyksen miliisikohtaa painottavien voi ajatella kannattavan näkemystä oikeuden sidoksesta kollektiiviseen miliisipalveluun, kun vastaavasti NRA:n

⁵³ Stephen Halbrookin essee ”What the Framers Intended: A Linguistic Analysis of the Right to Bear Arms” (1999); <http://www.potowmack.org/noahweb.htm>. Tätä tulkintaa voisi kritisoida viittaamalla todennäköisyyteen, ettei lainlaattijoilla ollut käytössään sanakirjojen määrittelyjä, ja että lain sananvalinta on enemmän sattumaa kuin tarkoitushakuista toimintaa eli aivan kuten edellisen näytteen kohdalla.

⁵⁴ Esimerkkinä tämääntyyppisestä ajattelusta on Robert E. Shalhope ja Lawrence Delbert Cressin ”The Journal of American History” -lehdessä (1984, 590) käymä ajatustenvaihto.

kaltaiset yksilöllisen aspektin puolustajat eivät ole epäröineet laajentaa oikeutta elämän eri tasoille kuuluvaksi perusoikeudeksi, ja sellaisena yksilön omaan päätösvaltaan kuuluvaksi. Samaa jaottelua on mahdollista laventaa edelleen ja tuoda sitä lähemmäs nykyaikaa, jolloin uutena osatekijänä on valtio ja sen rooli aseksymyksessä. Uusi ja nykyhetken kannalta oleellisempi asetelma merkitsee miliisin korvautuvan valtiolla, joiden molempien voi laskea NRA:n järjelyn mukaan julkista edustavaksi, vastakohtana yksityiselle.⁵⁵ Tämän päivän perspektiivistä näyttää siltä, että ase oikeuden yksilölliseksi tulkitsevien on vaikeampi hyväksyä ajatusta oikeuden rajoittamisesta, kun vastaavasti oikeuden yhteisölliseksi mieltävien mielestä ovat rajoitukset mahdollisia ja jopa suotavia. Vaikka lisäyksen viittaus miliisiin on menettänyt ajan myötä merkityksensä, ei itse vastakkainasettelu ole kadonnut mihinkään, vaan päinvastoin korostunut asenteiden kovenemisen myötä.

NRA:n tiukka asenne ase oikeuden suhteen lähtee selityksestä, jonka mukaan oikeudet ovat maailman keskus sekä ihmisten henkilökohtaista omaisuutta (Dagger 1989, 294). Järjestön vakaumuksen mukaan ihmiset saavat toimia haluamallaan tavalla, kuten ostaa ja omistaa aseita, sillä heillä on oikeus toimia niin, eikä tätä oikeutta voida valtion toimesta rajoittaa. Oikeus omistaa aseita on tulosta historiallisesta innovaatiosta, lainlaatijoiden halutessa turvata ihmisten oikeuden puolustaa vapauttaan. Järjestön ajattelussa on nähtävissä selvät sidokset oikeuksien ja oikeassa olemisen välillä: meillä on oikeus tehdä näin, sillä olemme oikeassa. Asia on kuitenkin kaikkea muuta kuin näin yksiselitteinen. Vaikka ase oikeus julistettaisiin lopullisesti ja virallisesti yksilölliseksi oikeudeksi, ei se merkitse sitä, ettei oikeutta voitaisi rajoittaa. Oikeutta aseisiin ei tule pitää absoluuttisena oikeutena, vaan sen täysimittaisen toteuttamisen vaikutuksia ympäristöön on tarvittaessa pystyttävä hillitsemään, mikä ei suinkaan merkitse koko oikeuden kieltämistä. Ase oikeus ei itse asiassa ole edes tällä hetkellä niin absoluuttinen kuin minä NRA sen näkee: monet väestöryhmät, kuten tuomitut rikolliset, psyykkisesti sairaiksi luokitellut ihmiset ja eikansalaiset eivät ole oikeutettuja nauttimaan tästä oikeudesta.⁵⁶ Muutenkin on vaikea nähdä niitä yhteyksiä, mitä NRA esittää ase oikeudella ja kaikilla muilla oikeuksilla olevan. Vähintään kyseenalaista on, miten ase väkivallan kontrolloimisen nimissä tehtävät rajoitukset aseiden saatavuuteen olisivat merkki tendenssistä kohti kontrollivaltiota, jossa oikeuksien takeena ei olisi NRA:n peräänkuuluttama vahvasti aseistautunut väestö, joka

⁵⁵ Tällä viitataan siihen käsitykseen, jonka mukaan ase oikeus on yksilöllinen oikeus ja yksityinen asia, johon julkisen vallan kontrolli ei ulotu.

⁵⁶ Tällä huomiolla viitataan ainoastaan lailliseen tapaan hyödyntää ase oikeutta, mikä ei suinkaan merkitse, etteivät rikolliset ym. pysty hankkimaan laittomasti markkinoilla kiertäviä ns. pimeitä aseita.

vain käyttäisi oikeuksiaan. Ainoa vaihtoehtoinen selitystapa ei voi olla NRA:n malli, jonka mukaisesti aseistautuminen on kannatettavaa, kunhan näin toimivat ovat siihen kelvollisia, toiminnan oikeuttajan ollessa yksi kiistettävissä oleva tapa tulkita lainsäädäntöä ja yhtä sen pientä, jo lähes unohtunutta yksityiskohtaa.

NRA:n lakitulkinnan suurin rajoite on sen negatiivinen asenne kaikkia vaihtoehtoja kohtaan. Vaikka vapauden voikin mieltää absoluuttiseksi, eräänlaiseksi *laissez faire* -opin ('let people do as they please') muodoksi, ei vapaus toteudu ilman sitä turvaavaa järjestystä (McDonald 1985, 159–60). NRA ei esimerkiksi pysty esittämään perusteluita, joiden pohjalta pelko ihmisten rajoittamattoman aseistautumisen päätyemisestä hobbesilaiseen ”kaikkien sotaan kaikkia vastaan”⁵⁷ osoittautuisi perusteettomaksi, valtion ollessa vailla oikeutta mitenkään puuttua ihmisten oikeuteen omistaa aseita. Vapaus ja oikeus elää valitulla tavalla edellyttävät, että jokin taho valvoo tasapainon säilymistä. NRA:n viholliseksi nimeämän valtion, jolla tässä tarkoitetaan lähinnä liittovaltion lainsäädännöllistä ja toimeenpanevaa osaa (sekä perustuslakia tulkitsevaa oikeuslaitosta), tehtävänä on huolehtia siitä, että vapaus käytännössä toteutuu eli ihmiset kunnioittavat toistensa vapautta. Vapauden ylimpänä asteena olevat oikeudet eivät merkitse vain vapautta valtiosta, vaan niiden eksistenssin perustana on valtion asema oikeuksien ylläpitäjänä ja lujittajana. Tämän takia on perusteltua, että valtio varaa itselleen lopullisen oikeuden sanella, mitä oikeudet merkitsevät ja missä määrin niihin voidaan puuttua.⁵⁸ Jos hyväksymme väitteen, jonka mukaan elämä ei ole mahdollista ilman hallintoa, pätee sama oikeuksiin, sillä mitä muuta oikeudet ovat kuin erottamaton osa hyvää elämää ja pyrkimystä siihen? Mikäli NRA aikoo pitää kiinni lupauksestaan kunnioittaa ja puolustaa perustuslakia, olisi missio hyvä aloittaa sen tunnustamisesta, että perustuslaki kuuluu kaikille, kaikkien tulkintojen ollessa lähtökohdiltaan yhtä virheellisiä ja yhden totuuden kertovia. Perustuslain avoimuus kaikelle ja kaikille merkitsee, ettei sen kiehtovuutta ja hyvyttä voida palauttaa sen kykyyn selittää elämää, vaan sen taustalta on löydettävissä samoja elementtejä, jotka ovat läsnä kaikissa yhteiskunnallisissa kertomuksissa, jollaiseksi myös perustuslaki on luettavissa.

⁵⁷ Latinaksi *bellum omnium contra omnes*; Thomas Hobbesin vuonna 1651 kirjoittaman ”Leviathanin” keskeisiä käsitteitä, vallitsee luonnontilassa.

⁵⁸ Perustuslain toisen lisäyksen kohdalla löytyy yksi ennakkotapaus, jossa oikeus on katsonut, että ko. oikeuteen voidaan perustellusti puuttua. Tapaus on niinkin vanha kuin vuodelta 1833, ja kyseisen käsittelyn myötä syntyi käytäntö, jonka mukaan aseoikeuteen voidaan puuttua osavaltioiden sisäisesti; ts. liittovaltion toimivalta edellyttää koko valtiota koskevan lainsäädännön reformeja (McDonald 1982, 68).

4.3 Osastensa summan ylittävä kokonaisuus

4.3.1 Perustuslaki elämänoppaana

Väite perustuslaista yhteiskunnallisena kertomuksena ei ole niin kaukaa haettu kuin miltä se ensi kuulemalta vaikuttaa. Perustuslaissa ei ole kyse pelkästä lakitekstistä, joka operoi sallitun ja ei-sallitun määrittelyn välillä. Tämän lisäksi on siinä kysymys useasta korkealle arvostetusta hyveestä, joiksi esimerkiksi lupaus vapaudesta ja turvallisuudesta on luettavissa. Perustuslaki on juridisen ulottuvuutensa ohella puhtain näyte kansakunnan henkisestä ja moraalisesta tilasta, joka kertoo oman tarinansa meistä ja meille tärkeistä arvoista. Tekstuaalisen muodon takaa on löydettävissä viittauksia siihen, mikä tekee meistä ainutlaatuisia, erottaen meidät kaikista muista kansoista. Amerikkalaisten ja erityisesti NRA:n harjoittaman perustuslain luennan mukaan siinä tiivistyvät ihanteista korkeimmat eli vapaus ja vapauden hedelmät eli oikeudet, jotka mielletään amerikkalaisiksi keksinnöiksi ja osoitukseksi maan perustuslain loistokkuudesta. Väitettä voi jalostaa vielä edelleen ja sanoa (Yhdysvaltain) perustuslain itse asiassa yhdistäneen vapauden lisäksi demokratian ja parlamentarismin ideologiat osaksi nykyaikaista valtio-olentoa, maan perustuslain ollessa perustuslaeista vanhin ja pitkäikäisin.

Perustuslain nauttima arvostus ja asema yhteiskunnallisena tabuna ei rajoitu kuitenkaan Yhdysvaltoihin, vaan sama tendenssi on nähtävissä muuallakin. Perustuslain pyhyys perustuu ajatukseen, jonka mukaan elämässä täytyy olla jotain pysyvää ja koskematonta. Samalla suhtautuminen perustuslakiin toimii koko yhteiskunnallisen elämän ja kansakunnan henkisen tilan indikaattorina: jos perustuslakia pyhistä pyhimpänä ei tunnusteta, vaan sitä rikotaan ja väheksytään, niin voidaanko sanoa enää minkään olevan meille pyhää?⁵⁹ Perustuslaki ei siis ole itsessään riittävä takuu säilymiselleen, sen vaatiessa hyväksyntää ja halua elää sen ohjeiden mukaisesti. Tämäntyyppisen järkeilyn tai kehäpäättelyn logiikan pohjan muodostaa vakaumus, jossa ainoa tae perustuslain aidolle eksistenssille ja toimivuudelle on sen kunnioittaminen kansallisena symbolina (Dye & Zeigler 1989, 70). Tätä ei kuitenkaan tule tulkita kielloksi, joka kategorisesti estää kaikki aiheet muuttamaan perustuslain sisältöä, sillä perustuslain materiaalista ruumista eli sanoja merkityksellisempää on lain sielu ja henki.

⁵⁹ Tämäntyyppistä ajattelua esiintyy myös Suomessa, josta yksi osoitus on viimeaikainen perustuslakidebatti. Medioiden asiaa koskeva uutisointi voidaan tiivistää kysymykseen ”Eikö mikään ole pyhää, kun kerran perustuslakia muutetaan näennäisen kevyin perustein ja ilman pitkäaikaisia keskusteluja?”

Perustuslain merkitystä selittäviä tekijöitä on useita, joista yksi viittaa perustuslain perinteisen lainsäädännön soveltamisalueen ylittävään vaikutukseen. Tämän näkemyksen, jota esimerkiksi Murray Edelman (1988, 11) on painottanut, mukaan meillä on taipumus mystifioida ja pyhittää tietoisuudessamme ja toimissamme läsnä olevia vaikutusvaltaisia poliittisia entiteettejä, jollaiseksi myös perustuslaki on laskettavissa. Perustuslain pyhittäminen merkitsee lain muuntautumista puhtaasta lakitekstistä ikoniksi, joka alkaa hiljalleen ja tiedostamatta muovautua muiden yhteiskunnallisten myyttien kaltaiseksi, jotka eivät salli kyseenalaistamisia, vaan tulee hyväksyä elämän ”tosiasioina.” Esimerkkinä näistä elämän faktojen velvoittavuudesta voidaan mainita NRA:n harjoittama painostustoiminta, jonka oikeutus on löydettävissä perehtymällä perustuslain sanomaan ihmisille, aikakaudesta riippumatta.⁶⁰

Elämäntapaoppaan lisäksi voidaan perustuslakia puolustaa viittaamalla sen tavallisille ihmisille takaamaan turvaan. Perustuslakia tarvitaan ihmisarvoisen elämän puolustamiseksi, vastapoolin koostuessa poliitikkojen mielivallasta ja egoistisista päämääristä. Vastakkainasettelu perustuu käsitykseen, jonka mukaan perustuslain tavallisia lakeja suojellumman aseman syynä ja perusteluna on lainlaatijoiden perustuslain ensisijaiseksi määrittelemä tehtävä, toisin sanoen kansalaisten suojeleminen ylhäältäpäin eli valtion suunnalta tulevilta hyökkäyksiltä. Ilman perustuslain selustan varmistamista ei aggressioiden eliminointi ole kuitenkaan mahdollista. Käytännössä tämä on toteutettu tekemällä perustuslaki muita lakeja hankalammin muutettavaksi (määräenemmistösäännöt jne.). Perustuslain ja kansalaisten väliset sidokset ovat samalla kaksisuuntaisia, ja selittävät osaltaan NRA:n kaltaisten järjestöjen toimintaa: yhtäällä on perustuslain sallima vapaus toimia, toisaalla ihmisten velvollisuus auttaa perustuslakia ja toimia sen velvoitteiden mukaisesti.

4.3.2 Politisoiva luenta

Perustuslakia ja sen merkitystä kansalaisille ja kansakunnalle on mahdollista selittää myös muuten kuin viittaamalla lain lupauksiin. Tällöin tarjottavat selitykset eivät ole niin

⁶⁰ Propagoimalla omia perustuslakitulkintojaan on NRA osasyllinen siihen kehitykseen, jossa lain tulkittamisen kieli on alkanut kasvavassa määrin olemaan ristiriitojen ja syyttelyn kieltä: omista näkemyksistä poikkeavat tulkinnat ovat automaattisesti vääriä, ja asiasta (laista) argumentointi korvautuu toisten virheiden osoittamisella ja etsimisellä; ks. James Farr (1988, 18).

ilmeisiä, mutta yhtä lailla todennäköisiä. Tämä merkitsee, että perustuslaki ja sen laatiminen on luettavissa yhdeksi poliittisen toiminnan muodoksi, joka tapahtuu aina kielessä ja kielen välittämänä. Saman voi ilmaista myös toisella tavalla: perustuslaki on mallinäyte siitä, miten puheen ja vielä laajemmin kielen avulla voidaan luoda pohjaa uudelle ajattelulle, itseilmaisulle ja itsen määrittelyille. Kielen keskeisyys osana poliittista toimintaa perustuu kielen ja erityisesti puheen uutta luovaan vaikutukseen, jolloin uutta luova merkitsee samaa kuin konstituiva ja perustavaa laatua oleva (Farr 1988, 16-7). Perustuslaissa ei ole kyse vain puhtaasta teoreettisesta järjestyksestä ja ajatusten pukemisesta sanalliseen muotoon, vaan perustuslaki puheena ja kirjoituksena on tekemistä, jolla on seurauksensa myös tuleville teoille. Ajatuskulkua mukaillen voidaan väittää, että perustuslain arvokkuus ei perustu sen kykyyn kuvailla todellisuutta tai kykyyn antaa suosituksia ideaalista tilasta, vaan sen kautta uusille ajatuksille ja käytännöille luotavaan toimintatilaan ja -vapauteen. Yhtenä tilan avautumisen tuloksena on perustuslaissa eksplikoitu oikeuksien käsite, joiden toteutumisen ensimmäinen vaihe on niiden tunnustaminen ja tunnistaminen.

Samaan tekemisen ja kielen väliseen siteeseen viittaa arendtilainen ilmaus ”action through writing”, tekeminen kirjoittamalla (Honig 1990, 95 mukaan). Kyseisen termin mukaan perustuslain merkitys ja arvo on sen olemisessa kirjoitettua puhetta. Perustuslaki toimii siltana kahden maailman välillä, paljastaen syntykontekstinsa, jonka osasia ovat lainlaatijoiden tunnot ja ajatusmaailma. Eri aikakausien sitominen toisiinsa luo pohjaa käsitykselle lain pyhydestä, joka on ikuista ja kyseenalaistusten yläpuolella. Samaan näkemykseen viittaa myös toinen Hannah Arendtilta peräisin oleva, perustuslakia selittävä hahmotelma.⁶¹ Tämän mukaan perustuslakia ja sen laatimista voidaan kuvailla John L. Austinin puheaktiteorian (josta lisää seuraavassa luvussa) sanoin performatiiviseksi puheaktiksi, joka synnyttää asiaintilan, johon sillä viitataan. Kyse on siis kielellisestä representaatiosta eli toiminnasta sanoissa, joka realisoi ilmiön. Syntynyt ilmiötä kutsutaan perustuslaiksi, jossa tiivistyy käsitys ”meistä”, meidän asiastamme ja meidän eduistamme (Rättilä 1999, 60). Me-käsitys kiteyttää koko perustuslain perusväittämän, jonka mukaan perustuslaki on mitä puhtain näyte jatkuvuudesta, kansallisesta omatunnosta ja konsensuksesta, yhdistäen sukupolvet sekä nykyisyyden menneisyyteen. Eri osasten yhdistelmästä muodostuu kokonaisuus nimeltä perustuslaki, jota voi perustellusti kutsua

⁶¹ Ks. Hannah Arendt; ”On revolution” (1963, 160).

itsenäisyyden kielelliseksi ilmaukseksi, kielellisyyden viitatessa samanaikaisesti puhuttuun ja kirjoitettuun muotoon, niiden ollessa saman asian eri ulottuvuuksia.

Vähemmän idealistisen, ja juuri sellaisena mielenkiintoisen selitysmallin mukaan perustuslain merkitys ja asema perustuu yksinkertaisesti sen käyttökelpoisuuteen. Perustuslain pyhyden syrjäyttää sen käyttöarvo eli laki on käytännön opas. Perustuslain instrumentaalisointi on kiinteä osa amerikkalaista politikointia ja arkipäivää myös television oikeussalidraamojen ulkopuolella, tradition ollessa historialtaan yhtä vanha kuin itse perustuslaki. NRA:lla ei ole järjestön päinvastaista väittävistä retoriikasta huolimatta monopolia argumentointiin vapauden puolesta, perustuslain ja sen pyhän sanan puolustamiseksi.. Muista samalla asialla olevista järjestöistä voidaan esimerkkinä mainita oikeistolaista politiikkaa ajava *John Birch Society*, joka myös on ottanut sydämenasiakseen vapauden aatteen edistämisen ja puolustamisen (Diaz 1999, 195). Perustuslaki antaa tähän valistustyöhön hyvän perustan, lain ollessa avoin kaikille tulkinnoille. Intressiryhmien käsissä perustuslain kohtalona onkin muuttua lakioppaasta argumentointioppaaksi, johon perehtymällä kaikelle on löydettävissä oikeutus.

NRA:n perustuslakiin nojaava argumentointi on jaoteltavissa useaan osa-alueeseen ja usealla eri tavalla, tässä esitellyn ollessa vain yksi vaihtoehto.⁶² Argumentoinnin keskeisenä tavoitteena on löytää sanottavalle uskottavalta vaikuttavia perusteita perustuslain tarkoitukseen soveltuvista kohdista. Huomattavaa tässä perustuslailla operoimisessa on, että eri argumentteja voidaan käyttää joko itsenäisesti tai yhdessä, tarpeen mukaan. Tärkein yksittäinen asia on, että itselle hyödyllinen tieto otetaan käyttöön ja kaikesta muusta vaietaan.

Ensimmäinen perustuslakiargumentti on perustuslain tekstuaalinen dimensio. Siinä vedotaan lakitekstin kieleen ja sanamuotoon; asia on niin kuin se on kirjoitettu. Laki on normatiivinen, eikä tulkintavapauksia tule sallia. Teesin ongelmana on sen sisäinen mahdottomuus, sillä kaikkia perustuslain lukutapoja voi nimittää tulkinnoiksi, jotka ovat lähtökohdiltaan samassa asemassa eli oikeassa ja väärässä. Lain normatiivisuus ei merkitse, että löydettävissä on vain yksi oikea lukutapa, joka tekee muut lukutavat mahdottomiksi. Sama epäloogisuus vaivaa seuraavaa elementtiä eli lain historiallista

⁶² Jaottelun perustana on käytetty Sanford Levinsonin artikkelia ”The Embarrassing Second Amendment”, jota on muokattu ja karsittu NRA:n yhteyteen sopivaksi. Jaottelun argumenttijärjestys ei noudata mitään hierarkiaa, vaan tulee lukea luettelomaiseksi. Artikkelin löytyy osoitteesta <http://www.firearmsandliberty.com/researchroom>

dimensiota, jonka mukaan tulkintojen lähtökohtana on lainlaatijoiden päämäärien eksplikointi. Tätä tehtävää voi pitää mahdottomana, mutta se ei estä NRA:ta ilmaisemasta omaa kantaansa (eli aseet kuuluvat kaikille) oikeaksi näkemykseksi, oikeudenmukaisemman määrittelyn viitatessa tulkinnan olemukseen yhtenä monista mahdollisista, muttei lopullista totuutta paljastavista selityksistä.

Kolmas NRA:n perustuslaista löytämä dimensio on rakenteellinen. Sen mukaan perustuslaissa selvästi erotellaan muun muassa valtio, osavaltiot ja kansalaiset toisistaan, kaikkien toimivallan ja roolien ollessa toisistaan poikkeavat ja erisuuntaiset. Valtio tulkitaan perustuslain kautta rajalliseksi, eikä sille sallita mitään roolia asekeskusteluun osallistujana, jollaisiksi järjestö laskee vain kansalaiset ja osavaltiot. Sama valtiokriittisyys toistuu perustuslain eettisessä dimensiossa, joka korostaa lain pyrkimystä rajoittaa valtio minimiin. NRA:n perustuslain luenta on rajoitetun hallinnon eetosta, jonka pohjalla on väite terveestä ja periamerikkalaisesta epäluulosta valtiota kohtaan. Järjestön mukaan perustuslain laatijoiden tavoitteena oli minimivaltio, jonka tehtävät rajoittuvat lähinnä järjestyksen ylläpitoon. Valtion aktiivisemmän toiminnan seurauksena on ajautuminen dominoteorian kuvailemaan tilanteeseen, joka sotii perustuslain päämääriä vastaan. Dominoteorian olosuhteita kuvataan kansalaisten konfliktiksi valtion kanssa, jolloin kaikki oikeudet ovat uhattuja. Tähän tilaan päädytään sen seurauksena, ettei valtio ole kyennyt vastustamaan perustuslain kieltoa olla puuttumasta kansalaisten oikeuksiin. Menetellessään näin rikkoo valtio perustuslain lupauksen autonomiasta, jonka seurauksena ainoastaan oikeuksien väärinkäyttäjät eli rikolliset hyötyvät. Vaara ajautua tähän on ilmeinen, ja jo perustuslain isien tuntema: perustuslailla ja erityisesti sen toisella lisäyksellä haluttiin turvata ihmisten vapaus valtioon ja toisiin ihmisiin nähden. NRA:n tulkinnassa tämä toteutuu vain jos valtio jättää ihmiset rauhaan. Järjestön vakaumuksen mukaan ongelmana on, että valtio on ymmärtänyt väärin perustuslain perimmäisen olemuksen ja vähätellyt lainlaatijoiden uskoa ihmisten kykyyn erottaa moraalinen toiminta immoraalisesta. NRA on vakuuttunut, että ihmiset pystyvät erontekoihin saadessaan siihen mahdollisuuden. Sama pätee myös lain julistamaan ase-oikeuteen: kyse ei ole kontrollista, vaan vastuullisuudesta ja vastuun kantamisesta, jonka kaikki (perustus)lainkuuliaiset kansalaiset ovat valmiita hyväksymään. Jos valtio ei tätä ymmärrä, on järjestön pyhänä tehtävänä todistaa tämä toimillaan ja samalla näyttää, mistä vapaudessa oikeasti on kyse. Päällimmäinen havainto ja väite on, ettei perustuslakia ole luotu valtiota, vaan ihmisiä varten, valtiota vastaan.

5 ESIMERKKEJÄ ELÄVÄSTÄ ELÄMÄSTÄ: LAKIALOITTEITA JA NRA:N VASTAUKSIA

5.1 Lakialoitteiden taustoista⁶³

Väsymiseen asti toistettu vaatimus huomioida konteksti kaikkien analyysien perustana on minimivaatimus, jonka laiminlyöminen seuraukset voivat olla kohtalokkaat. Ilman asioiden kontekstualisointia on esimerkiksi mahdotonta käsittää, mistä NRA:n kaltaisen etujärjestön toiminnassa oikeastaan on kyse. Tämä tulee selvästi ilmi, kun tarkastellaan lähemmin järjestön käyttäytymistä ja toimintaa lainsäädäntöareenalla, joka samalla toimii NRA:n luonnollisena viitekehyksenä. Tämän yhteyden huomiotta jättämisen vaarana on ajautuminen tilanteeseen, jossa tapahtumia ei osata sijoittaa oikeisiin yhteyksiin eikä nähdä niiden keskinäisiä sidoksia. NRA:n kohdalla nämä sidokset merkitsevät, ettei järjestön toiminta synny tyhjästä, vaan se tarvitsee tuekseen ulkoa tulevia impulsseja, joihin tulee reagoida sopivaksi katsotulla tavalla.

Valituksi tulleet, 1990-luvulla runsaasti polemiikkia synnyttäneet lakialoitteet eli käsiaseiden ostajien taustan selvittämiseen tähdännyt *Bradyn laki* ja sarjatuliasekieltoa ajanut *Assault Weapons Ban* ovat paljonpuhuva osoitus niistä haasteista, joita NRA ja kaikki yhteiskunnalliset toimijat työssään kohtaavat. Samalla nämä ja muut vastaavat uudistusehdotukset kyseenalaistavat vallalla olevat, traditionaaliset selitykset yhteiskunnallisen toiminnan kuten lainsäädäntötyön logiikasta ja marssijärjestyksestä. NRA:n kannalta mielenkiintoiseksi ja siksi tarkastelun arvoiseksi kyseiset lakialoitteet tekee niiden mukanaan tuoma epäily NRA:ta ja sen valtaa kohtaan. 1970-luvulta lähtien vallassa ollut ja suurta suosiota nauttinut myytti NRA:n voittamattomuudesta lainsäädännöllisenä jättiläisenä ei enää vaikuttanutkaan niin perustellulta, vaan oli päinvastoin kyseenalaistettavissa vailla todellisuus pohjaa olevana illusiona tai parhaimmillaan suhteellisen suurena.

Lakialoitteiden tarkemman käsittelyn suurimpana etuna on tilaisuus päästä lähemmäs NRA:n toimintaa, jota voisi luonnehtia puheella tekemiseksi. Kyse on mitä suurimmassa määrin retoriikasta, jossa konkretisoituvat järjestön ideologia ja vaalittu maailmankuva. Se,

⁶³ Kaksi tarkasteltavana olevaa lakialoitetta ovat 1990-luvulla esillä olleet ns. Bradyn laki ja Assault Weapons Ban.

missä määrin tämän teoreettisen perustan realisoiminen onnistuu puhumalla, saanee lisävalaistusta käytännön tuloksia arvioimalla. Mitään lopullisia vastauksia ja selityksiä järjestön vallasta on turha lähteä tekemään, mutta lisää kysymyksiä on ainakin tiedossa. Tapahtunutta ja jo osin unohtunutta voi kuitenkin pitää todisteena siitä, miten monimutkaista ja ennalta arvaamatonta poliittiseksi määriteltävä elämä on, ainoan varmuuden ollessa epävarmuutta.

Aihepiirin ytimen muodostava lainsäädäntö ja lainsäädännön monitahoisuus on oiva esimerkki poliittisen elämän hankaluuksista ja selittämättömyyksistä, joita on vaikea lähestyä. Tämä käy ilmi kun pohditaan hieman tarkemmin lainsäädäntöä ohjailevia ”lainalaisuuksia.” Lähtökohdaksi voidaan ottaa oletamus, jonka mukaan lainsäädäntö on keskeisessä roolissa yhteiskunnallisen elämän ohjailijana. Lainsäädännön taustavaikuttajia ovat yhteiskunnalliset olosuhteet, tapahtumat ja niiden muutokset, joita voi nimittää aikakauden vaatimuksiksi. Ajan myötä muuttuvat olot vaativat, että uusia lakeja säädetään, vanhoja parannellaan ja yleensä pyritään korjaamaan lainsäädännössä olevat aukot ja puutteellisuudet. Amerikkalaisena esimerkkinä tarpeesta reagoida olosuhteiden muutoksiin on viimeisten vuosikymmenten aikana lisääntynyt aserikollisuus ja sen mukanaan tuomat ongelmat. Ongelman olemassa olo siis myönnetään ja tunnustetaan, mutta tämä ei vielä riitä tulosten aikaansaamiseksi lakien ym. muodossa. Tähän pääsemiseksi tarvitaan epämääräiseltä kuulostavaa poliittista tahtoa ja yhteisymmärrystä, jonka saavuttaminen ei ole mikään itsestänselvyys. Syitä tähän on monia, joista erityisen ongelmallinen on eri osapuolten eriävät tulkinnat vaikeuksien syistä ja ratkaisuksista. Tarkastelun kohteena olevan aselainsäädännön kohdalla tämä merkitsi konfliktia, jossa edustettuina olivat vaatimukset uudesta aselainsäädännöstä ja NRA:n propagoima malli eli voimassa olevan lainsäädännön todellinen täytäntöön vieminen eli sanktioiden täysivaltainen soveltaminen. Esimerkkitapauksen kiinnostavuutta ja monisyisyyttä lisää entisestään se seikka, etteivät lainsäädännön tiellä olleet esteet rajoittuneet pelkkien mielipiteiden ja puheiden tasolle, vaan suurimpana leglatiivisena kompastuskivenä oli paradoksaalisesti itse lainsäädäntöelin eli kongressi.

Koko aseteeman problematiikan, mikäli asia tulkitaan ongelmalliseksi, alku- ja päätepisteenä sekä kulminoitumispaikkana on kongressi, jonka toiminta on luonteeltaan asioihin jälkikäteen reagoivaa ja reaktiivista (Diaz 1999, 150). Osavastuu tähän hidasliikkeisyyteen on sillä tosiseikalla, että aseisiin liittyviä ongelmia ja lieveilmiöitä

ennalta ehkäisevää ja ennakoivaa, koko valtiota koskevaa aselainsäädäntöä ei yksinkertaisesti ole. Kongressin toiminnalle on luonteenomaista sen aktivoituminen vasta sen jälkeen kun jotakin on tapahtunut. Esimerkkinä tällaisesta jälkijättöisistä ja hitaasti kehittyvästä kongressin reagoinnista ärsykeisiin on toiminta lukuisia uhreja vaatineiden joukkomurhien jälkeen. Silloinkin kun kongressi alkaa toimia eli pohtia uuden lainsäädännön tarpeellisuutta, tulevat aloitteet parlamentin ulkopuolelta kuten kansalaisjärjestöiltä, kirkoilta ym. Kongressin ainoaksi tehtäväksi jää tällöin vastata tavalla tai toisella kansalaisyhteiskunnan vaateisiin. Ongelmat eivät lopu tähän, sillä vaateiden artikulointi ja toimien tarpeellisuuden myöntäminen eivät merkitse samaa kuin niiden täyttäminen. Tästä pitävät huolen muun muassa NRA:n kaltaiset järjestöt, jotka vastustavat kategorisesti kaikkia aseiden saatavuuteen vaikuttavia lakireformeja. Tämän vastarinnan murtamisen edellytyksenä on puoluerajat ylittävä yhteisymmärrys ja sopimukset, joiden pohjalta lainsäädäntöä voidaan kehittää, etujärjestöjen painostuksesta huolimatta.

Molempien nyt tarkasteltavan lakialoitteen kipupisteenä oli kongressin aikaansaaman institutionaalisen rajoitteen lisäksi niiden kuuluminen suurempaan lakipakettiin nimeltä *Violent Crime Control and Law Enforcement Act of 1994*, jonka kohtaamat vaikeudet hankaloittivat yksittäisten lakien täytäntöönpanoa.⁶⁴ Ongelmia ei voi silti yhdistää ainoastaan kongressin toiminnan tai lainsäädännön jäykkyyteen ja hidastempoisuuteen. Amerikkalaisen aselainsäädännön ja siihen liittyvien laaja-alaisten dilemموjen syitä on selitettävissä myös kongressin ulkopuolisilla tekijöillä, niiden ollessa olemukseltaan ns. kontrafinaalisia. Tämä merkitsee, että alun perin rajatulle käyttäjäryhmälle (poliisi, kansalliskaarti, FBI jne.) kehitetyt innovaatiot, kuten tehokkaat aseet ja metallin läpäisevät luodit, päätyvät sekä taloudellisten että muiden insenttiivien seurauksena siviilimarkkinoille ja sitä kautta myös rikollisille. Eurooppalaisesta katsantokannasta käsin vielä yhtenä selittäjänä aseiden keskeiselle asemalle osana lainsäädännön ongelmavyyhtiä on aseiden jakelun ja myynnin säätelemättömyys. Aseteemaa lähestytään Yhdysvalloissa kysymyksenä, joka huomioi vain aseiden merkityksen vapauden ilmentymänä, ilman että turvallisuus- ja terveysaspektiin kiinnitettäisiin riittävästi huomiota. Merkkinä tästä epäsuhdasta on tosiasia, että aseet ovat ainoa ns. hyödykeryhmä, mikä ei kuulu kuluttajasuojalain säätelyn piiriin.⁶⁵

⁶⁴ Kyseistä lakipakettia ei koskaan hyväksytty alkuperäisessä muodossa.

⁶⁵ *Consumer Product Safety Act of 1976*; ks. Diaz (1999, 9). Tässä kohtaa NRA:n painostuksella on ollut vaikutusta, nykykäytännön ollessa järjestön kannan mukainen.

5.1.1 Bradyn laki⁶⁶

Bradyn lain, joka sai nimensä vuonna 1981 presidentti Ronald Reagania vastaan tehdyssä murhayrityksessä vammautuneen presidentin lehdistösihteeri Jim Bradyn mukaan, liikkeellepanevana voimana oli halu lainsäädännön kautta ehkäistä ja hillitä huumerikollisuuteen liittyvää aseväkivaltaa.⁶⁷ Lakialoitteen alullepanijoiden eksplisiittisenä tavoitteena oli aikaansaada seitsemän päivän odotusaika käsiaseita ostavien taustan selvittämiseksi, jonka aikana tulisi osavaltioiden viranomaisten tarkastaa aseostajan rikosrekisteri ja terveyshistoria psyykkisten sairauksien todentamiseksi. NRA:n ja muiden lakialoitetta vastustaneiden tahojen hyväksymä suurin mahdollinen odotusaika eli ns. *cooling-off period* oli 24 tuntia. Lakialoitteen vastustuksen kohdalla NRA hyödynsi amerikkalaisessa lainsäädännössä tuttua aksioomaa, jonka mukaan jokin ehdotus on helpommin lyötävissä vastaehdotuksella kuin ilman vaihtoehtoja (Davidson 1993, 198). Jos tässä ei onnistuta, tulee tehdä kaikki mahdollinen vahingon minimoimiseksi. Tähän ei kuitenkaan aivan päästy, vaan tiukan, polveilevan ja yllätyksellisen lakitaistelun tuloksena oli kongressin hyväksymä laki, joka suositteli osavaltioille viiden päivän karenssia ennen käsiaseen luovuttamista ostajalle.⁶⁸ NRA onnistui kuitenkin lobbaamaan lakiin provision, jonka mukaan laki olisi voimassa vain viisi vuotta, minkä jälkeen se korvautuisi uudella järjestelmällä nimeltään *National Instant Check System* (NICS), uuden järjestelmän salliessa vain reaaliaikaiset tarkastukset ja käsittäessä kaikki aseet.⁶⁹

5.1.2 Rynnäkköaseet kieltävä AWB⁷⁰

AWB-lain lähtökohdan muodostivat useat, aika ajoin eri puolella Yhdysvaltoja tapahtuneet joukkomurhat, joissa lähes poikkeuksetta käytettiin erityyppisiä sarjatuliaseita. Erityisen paljon julkisuutta ja ikävää mainetta keräsivät kouluihin tehdyt, usein koulujen

⁶⁶ Lain keskeinen sisältö ja lakiteksti löytyy osoitteesta

<http://usgovinfo.about.com/library/bills/blbradyact.htm> (The Brady Handgun Control Act). Lain historiaan voi tutustua osoitteesta <http://www.bradycenter.org/about> (Brady Center To Prevent Gun Violence)

⁶⁷ Attentaatin tekijänä John Hinckley. Jim Brady itse oli ennen tapahtumaa aseiden kannattaja ja tunnettu konservatiivisista asenteistaan.

⁶⁸ Suositus siksi, että osavaltioiden tulee hyväksyä kongressin säätämät lait ennen niiden voimaantulua. Karenssiaikaa edellyttäenit osavaltioiden lakeja oli olemassa jo ennen Bradyn lakia, mutta se oli ensimmäinen koko valtiota koskeva aselaki.

⁶⁹ NRA:n sponsoroima NICS tuli voimaan vuonna 1998.

⁷⁰ Lain asiasisältö löytyy osoitteesta <http://www.bradycenter.org>

oppilaiden suorittamat veriteot. AWB-laki muuttui erityisen ajankohtaiseksi, toimia edellyttäneeksi keskustelunaiheeksi kalifornialaiseen peruskouluun ja useita uhreja vaatineen hyökkäyksen jälkeen vuonna 1989 (tekijänä koulun entinen oppilas James Patrick Burdy). Teon seurauksena aktivoituneiden lakialoitteen laatijoiden päämääränä oli laki, joka kieltäisi 19 maahan tuotavan, armeijan käyttämiä aseita muistuttavan puoliautomaattiaseen myynnin.⁷¹ Samalla lailla oli tarkoitus rajoittaa kaikkien siviileille myytävien aseiden, toisin sanoen käsiaseiden, kiväärien jne., lippaiden maksimikapasiteetiksi kymmenen luotia. Lain tavoitteiden rajallisuuden ymmärtämiseksi tulee huomauttaa, että pääpaino oli sanoissa ”maahan tuotavien”; kyseisellä lailla ei pystytty, haluttu eikä uskallettu ottaa kantaa amerikkalaista alkuperää olevien aseiden myyntiin.

AWB-laki ei ollut paino- ja julkisuusarvoltaan niin merkittävä kuin Bradyn laki, mutta siitä huolimatta sai lakialoite osakseen paljon mielenkiintoa ja NRA:n kiivaan vastarinnan. NRA ei vastustanut kyseistä lakia vain sen perustuslakia loukkaavan vaikutuksen takia, vaan koska järjestön logiikka vaati sitä.⁷² Samalla järjestö paljasti olennaiseen piirteen ajattelustaan. Normaalioloissa NRA on kiinnostunut ase oikeudesta kokonaisuutena, ei yksittäisistä aseista. Tilanteen muuttuessa järjestö muuttaa käyttäytymistään ja nostaa esimerkiksi rynnäkköaseet ykkösprioriteetikseen ja niiden saatavuutta rajoittavat lakiehdotukset poliittisiksi taisteluiksi, joita ei tule hävitä. Kyseisen lakialoitteen kaatamiseksi yritti NRA hankkia tarvittavaa tukea kongressista, republikaanisen puolueen konservatiivisiiven johtajalta Newt Gingrichiltä, mutta ilman mainittavia tuloksia. AWB-laki läpäisi kongressin molemmat huoneet Bradyn lakia kivuttomammin ja astui voimaan vuonna 1994. Lain ehdoissa määriteltiin, että mikäli lakia ei oteta uudelleen käsittelyyn, raukeaa se viiden vuoden kuluttua, lain ollessa voimassa korkeintaan kymmenen vuotta eli vuoteen 2004.⁷³ Näin lopulta myös kävi, sillä kumpikaan johtavista puolueista ei halunnut nostaa asiaa enää esille ennen syksyn 2004 presidentinvaaleja.

Kun lakialoitteita tarkastellaan kymmenen vuotta myöhemmin, olisi helppoa olla jälkiviisas ja kyseenalaistaa lakien merkitys; ovathan ne molemmat jo joko rauenneet tai

⁷¹ Molempien käsiteltävän olevan lakialoitteen alullepanijat olivat enemmistöltään demokraattisen puolueen kongressiedustajia (mm. Howard Metzenbaum ja Ted Kennedy). Kiellon kohteena olivat mm. Ak-47, Uzi ja Tec-9 -merkkiset aseet.

⁷² Tässä ja jatkossa viittauksilla NRA:n argumenttiin aselakien perustuslakia loukkaavasta vaikutuksesta tarkoitetaan perustuslain toista lisäystä.

⁷³ Laki otettiin NRA:n painostuksesta kongressin käsittelyyn vuonna 1998, mutta järjestön kanta hävisi ja laki sai viiden vuoden jatkoajan.

muuten vesittyneet, alkuperäisten lakienkin ollessa teholtaan rajallisia (koskien vain maahantuontia jne.). Tämä ei kuitenkaan pidä täysin paikkaansa, ja itse lakien vaikutusta merkittävämpää on nähdä niihin kätkeytyneet merkit muutoksen mahdollisuudesta. Lakialoitteita voi pitää signaalina, jonka kohteena oli NRA:n ohella koko kansakunta. Asekysymystä oli mahdollista ja tuli tarkastella perinteisen vapausdebatin tulkintakehikon ohella osana yleistä terveydestä ja turvallisuudesta käytävää keskustelua. Vielä tätä tärkeämpää on se vaikutus, mikä näillä aselaeilla oli käsitykseen NRA:n kyvystä ohjailta päätöksentekoa haluamaansa suuntaan. Muuttunut tilanne asetti järjestön uuteen valoon, ja kysymys järjestön vallasta tuli entistä ajankohtaisemmaksi ja kriittistä pohdintaa edellyttäväksi.

5.1.3 NRA:n ideologiset vastustajat

Aselaeista käydyn debatin ollessa kuumimmillaan ei NRA ollut ainoa kongressin ulkopuolinen toimija, joka yritti saada äänensä ja argumenttinsa kuuluville. Monelle asekontrollia kannattaneelle tai muuten NRA:ta, sen toimintaa ja maailmankuvaa vieroksuneelle taholle oli NRA antikristus, jota tuli vastustaa jo periaatteen vuoksi. NRA onkin vuosien saatossa onnistunut toimillaan, kielenkäytöllään ja asenteellisuuksellaan hankkimaan vastustajikseen muita kuin järjestön luonnollisia vihollisia, joista käyvät kaikki liberaalit, olivat nämä sitten suurten kaupunkien asukkaita, medioiden edustajia, poliitikkoja tai kansalaisjärjestöjä. Merkittävää tässä järjestön vastustajien lukumäärän kasvussa on trendin ajoittuminen aikakauteen, jolloin NRA alkoi kasvavassa määrin kiinnostua poliittisesta painostustyöstä ja lobbauksesta kongressissa. Tämä tuskin on sattumaa, sillä juuri tuona aikana eli 1970-luvulta lähtien syntyi järjestölle ominainen tapa puhua ja levittää sanomaansa eli ristiretki vapauden ja aseiden puolesta.

Suhtautuminen aselakeihin ja laajemmin aseisiin ei ollut 1990-luvulla, eikä ole vielä tänä päivänä yksinkertainen jako aseet hyväksyviin ja niitä vastustaviin. Asia on paljon monimutkaisempi, sillä monet aseita omistavista ja jopa NRA:n rivijäsenistä ei ole absoluuttisen ase oikeuden kannalla, vaan ovat valmiita sallimaan perusteltuja rajoituksia oikeuteen ostaa ja omistaa aseita. Kolikon kääntöpuolen muodostaa se seikka, että monet NRA:ta vastustavista ja aselakeja puolustavista ihmisistä ei vastusta aseita sinällään, vaan peräänkuuluttaa vastuullisuutta ja kontrollia sen suhteen, kenelle aseita myydään ja

luovutetaan. NRA:lle ja sen toimille ei näillä varauksilla ole mitään merkitystä, sillä järjestön ideologia tai puhekäytännöt eivät tunnista aste-eroja: tilanteet ovat valintoja tyyliin joko-tai, jolloin myös kritiikin kärki on helpompi suunnata vastustajiksi identifioitujen suuntaan. NRA:n johtoajatukseksi ja kaikki kaikessa on negatiivisuudesta eläminen, mikä edellyttää ongelmista vastuussa olevan löytämistä ja pahan nimeämistä (Hart 1997, 270).

Nyt tarkasteltavien lakialoitteiden kohdalla on nostettavissa esiin joitakin erittäin merkittäviä tahoja, jotka NRA:ta vastustaessaan saivat kantaa pahan ja ongelmien aiheuttajan viittaa. Järjestön vastaleirin tärkeimmät ja vaikutusvaltaisimmat toimijat löytyivät hieman yllättäen poliisiviranomaisten, ja vähemmän yllättäen asekontrollia ajaneiden (ns. pro-guncontrol) järjestöjen joukosta.⁷⁴ Myös järjestön vanhat viholliset eli mediat, erityisesti ns. liberaalit sanomalehdet, olivat vääristelyjensä ja osaamattomuutensa vuoksi NRA:n silmätikkuna, unohtamatta poliitikkoja, jotka eivät ole koskaan nauttineet suurta arvostusta NRA:n piirissä. Vastakkainasetteluiden lopputuloksena oli tilanne, jossa NRA:n tuli omaan kompetenssiinsa tukeutuen vakuuttaa epäilijät asioiden todellisesta luonteesta ja uuden lainsäädännön hyödyttömyydestä, ongelmien ollessa lainsäädännön ulottumattomissa.

5.2 Retoriikasta

5.2.1 Asedebatin retorisuus

Asedebatti, jonka tärkeimpiä osa-alueita lainsäädäntö on, tarjoaa hyvät lähtökohdat analyysien tekemiselle. Tämä johtuu siitä, että aihepiiri sallii useita erilaisia tulkintoja, teeman ollessa kaikkea muuta kuin ns. tosiasioiden varassa operoiva.⁷⁵ Samalla se on mitä suurimmissa määrin retoriikkaa, jonka ominta aluetta ovat arvokysymykset, jollaiseksi aseksymys tässä määritellään. Mieltämällä ase-teema arvojen väliseksi konfliktiksi päästään lähelle klassisia tulkintoja retoriikasta, joiden klassikoiksi ovat muodostuneet

⁷⁴ ”Brady Center To Prevent Gun Violence”, puheenjohtajana entisen presidentti Reaganin lehdistösihteerin vaimo Sarah Brady. Muita vastaavia järjestöjä olivat mm. ”Handgun Control Inc.” (HCI) ja ”The Coalition to Ban Handguns.” Seuraavissa luvuissa viitataan em. järjestöihin. Tätä NRA:n vastustajien listaa tulee täydentää valtiollisella poliisijärjestöllä (Bureau of Alcohol, Tobacco, Firearms and Explosives; aik. ATF, nyk. BATFE), jonka NRA on yrittänyt saada lakkautetuksi, sen kiusatessa ”lainkuuliaisia ase-aseenomitajia.”

⁷⁵ Asedebatin ohella samaa voi sanoa kaikista yhteiskunnallisista teemoista.

muun muassa Chaim Perelmanin esittelemät mallit. Perelmanin mukaan (1977, 179-80) retoriikassa ei ole kyse mitattavista suureista, vaan valinnoista hyvän ja pahan, oikean ja väärän sekä toivottavan ja ei-toivottavan välillä. Arvolähtöisyydestä johtuen on väistämättä tiedossa vastakkainasetteluita, sillä valinnat merkitsevät aina sitä, että asetamme jonkin meille tärkeän asian tai arvon meitä vastustavan osapuolen korkealle arvostamaan arvoon nähden etusijalle. Vaikka arvovalinnoissa ei olekaan kyse nollasummapelistä, tulkitaan se usein sellaiseksi. Tilanteiden tulkitseminen valinnoiksi mustan ja valkoisen välillä merkitsee, että ”totuuden tavoittelun” sijaan ovat määräävässä asemassa emootiot ja niihin vetoaminen, jolloin tärkeimmäksi tavoitteeksi nousee omien argumenttien pätevyyden osoittaminen ja julistaminen kilpailevien argumenttien taistelun voittajaksi (emt., 153).

Aseteeman mielenkiintoisuus tapana argumentoida perustuu siinä esiintyvien argumenttien etäisyyteen toisistaan. Käytetyt argumentit ovat toistensa peilikuvia ja sellaisina yhteismitattomia. Vastakohtaisuus merkitsee, että argumentit ovat käännettävissä pääläelleen, jolloin tulokseksi saadaan vastapuolen argumentti, oli niiden sanallinen muoto mikä tahansa. Osapuolet eivät silti puhu samaa kieltä, joka edellyttää yhteisiä pelisääntöjä ja vuorovaikutuksellisuutta. Sopivampaa on puhua monologeista, joiden tarkoituksena on puhua vastustajan yli ja ohi ja päättää taiston lopussa voittajasta. Yksinpuheluiden selittävänä tekijänä on aseteeman affektiivisuus, josta kaikilla on mielipide, mutta harvalla jos kenelläkään mitään uutta tai empiirisesti todennettavissa olevaa sanottavaa. Affektiivisuus merkitsee, että vetoaminen järkiperusteluihin eli aseista tehtyihin tutkimuksiin ei pysty vakuuttamaan päinvastaista mieltä olevia, sillä aseissa jos missä ovat tutkimustulokset täysin alisteisia tutkimuksen rahoittajan intresseille. Asedebattia ja sen argumentoinnin dynamiikkaa lähestyttäessä ensimmäinen vaatimus onkin, että ymmärrämme aseiden olevan tunteen, ei järjen asia, puheiden vapaudesta ja sen kohtalosta jäädessä toissijaiseen rooliin.

Tarkasteltaessa aseista käytävän ja aseiden synnyttämän keskustelun keskeisiä piirteitä, on nopeasti huomattavissa, miten olennaista roolia kieli ihmisten välisessä kommunikoinnissa näyttää. Havainto ei ole viimeisten vuosikymmenten keksintö, vaan esimerkiksi Max Weber totesi jo 1900-luvun alkupuolella, nykyistä yhteiskuntaa rajatummassa kontekstissa ja ennen modernin joukkoviestinnän lopullista läpimurtoa, miten politiikan tekeminen alkoi enenevässä määrin toteutua puhutun ja kirjoitetun sanan keinoin (Pekonen 1991, 41 mukaan). Oman kysymyksensä ja pohdinnan arvoinen olisi ajatus, mitä Weber ajattelisi

nykyaikaisista käytännöistä, joiden vaarana on koko politiikan muuttuminen ”pelkäksi retoriikaksi”, toisin sanoen loppumattomaksi puheeksi puheen itsensä vuoksi? Lisävalaistusta tähän dilemmaan saadaan tutustumalla muun muassa NRA:n tapaan argumentoida ja puolustaa omia etujaan, jotka esitellään maailmalle kaikkien intressien mukaisina, ilman keskinäisiä ristiriitaisuuksia.

Kielen, puhutun ja kirjoitetun, perusominaisuutena on, ettei sen avulla pyritä vain kuvailemaan vallitsevia oloja, vaan sen kautta yritetään muokata todellisuutta tai vähintään käsityksiämme todellisuudesta sekä samanaikaisesti, aivan kuin puolihuolimattomasti, vakuuttamaan muut näkemyksemme oikeellisuudesta ja ylivertauisuudesta. Kielen käyttökelpoisuus ei pääty kuitenkaan tähän, vaan sen avulla voidaan vaikuttaa ihmisissä piileviin haluihin ja tarpeisiin, mikä tapahtuu luomalla illuusiota siitä, että meidän tarjoamamme vaihtoehdon avulla tarpeet on mahdollista tyydyttää. Kielen voi siis väittää palvelevan kaikkia osapuolia: yhtäältä avautuu mahdollisuus tarjota ihmisille kaikkea sitä, mitä heidän oletetaan ja väitetään sekä tarvitsevan että tavoittelevan, ja toisaalta puhujalle löytyy tapa pyhittää päämääränsä ja aikeensa, mikä käytännössä tarkoittaa vetoamista esimerkiksi korkeampaan hyvään ja arvoihin. Tämä pyrkimys oikeuttaa itsensä ja tekonsa muodostaa samalla argumentoinnin ytimen, päämäärän ollessa vasta-argumenttien eliminoinnin ohella niiden huonommuuden implisiittinen todistaminen. Parhaiten tässä onnistutaan, kun vastaväitteille jätetään mahdollisimman vähän toimintatilaa eli omat argumentit pystytään esittämään tavalla, joka minimoi epäilyt ja kyseenalaistukset. Tällä viitataan siihen muun muassa Murray Edelmanin (1985, 114-5) eksplikoimaan näkemykseen, jonka mukaan turvautuminen pakolla uhkailuun ja väkivaltaan merkitsee, että argumentit ovat epäonnistuneet tehtävässään vakuuttaa yleisö oman pätevyytensä perusteella..

Taitavalla kielenkäytöllä on myös muita ansioita kuin hyväksynnän hankkiminen ja saavuttaminen. Kontekstin huomioivan ja oikeanlaisen argumentoin lisäetuna voidaan pitää sen merkitystä samoin ajattelevien ryhmäidentiteettiä lujittavana tekijänä. Tällöin kieli toimii Kenneth Hudsonin (1978, 74) sanoin ”ryhmäsementtinä”, joka yhdistää samaa kieltä puhuvat entistä tiukemmin moraalisiin sitein toisiinsa. Kielen koheesiota lisäävä vaikutus tarkoittaa, että kieli on ennen kaikkea instrumentti ja työkalu, jota hyödyntämällä ajatuksen tasolla olevat hahmotelmat ovat realisoitavissa, edelleenvälitettävissä ja lopulta kaupiteltavissa suuremmalle yleisölle.

5.2.2 Sanoilla tekemisen taito

NRA:n ja sen ideologisten vastustajien asedebattiargumentointia voidaan käsitellä monesta perspektiivistä käsin, tässä esitellyn ollessa vain yksi vaihtoehto. Lähtökohtana on teoria, jonka mukaan puhuminen on tekemistä ja puheakti on konkreettinen teko, jolla pyritään vaikuttamaan yleisöön ja sen asenteisiin sanotun suhteen. Puheaktiteorian ajatus on peräisin John L. Austinilta, jonka mukaan (1975, 94-110) puheeseen sisältyvät argumentit ovat jaoteltavissa eri osa-alueisiin, jolloin viitataan lokuutionaamiseen, illokuutionaamiseen ja perlokuutionaamiseen tekoon eli aktiin. Puheen lokuutio merkitsee merkityksellisen lauseen esittämistä, illokuutio tapaa esittää tuo lause (toteamuksena, kysymyksenä jne.) ja perlokuutio puhumalla eli tekemällä aikaansaataa vaikutusta yleisössä. Samaan suuntaan johtavan puheen osatekijöiden erottelun voi toteuttaa myös soveltamalla siihen Aristoteleen klassista jaottelua logoksen, ethoksen ja pathoksen välillä, jolloin logos vastaa lokuutiota, ethos illokuutiota ja pathos perlokuutiota (Aristoteles 2000, 11).⁷⁶

Puheen eri osatekijöiden keskinäisen vertailun ja erittelyn tarkoituksena on löytää selityksiä kysymykselle ”mitä puheakteilla tehdään ja mihin niillä pyritään, ja mitä ne kertovat puhujan intentioista?” (Palonen 1997, 131). Asedebatin kohdalla tämä merkitsee, ettei ainoa kiinnostuksen kohde ole puheella aikaansaatuva vaikutus eli perlokuutio, jolla on toki oma kiinnostavuutensa. Pikemmin kyse on puheen illokuutiosta ja siitä, mitä puhuja tulee – tietoisesti tai vahingossa – paljastaneeksi itsestään ja tavoitteistaan. Illokuutiota ja sen suhdetta lokuutioon ja perlokuutioon voidaan selventää seuraavasti: asekeskustelun lokuutiona toimivat väitelauseet, joiden mukaan lainsäädännöllisiä toimia tarvitaan tai niistä tulee pidättäytyä. Vastaavasti illokuutiota edustavat erilaiset tavat ja tyyli esittää väitelauseet, jolloin puhutaan lupauksista, pelottelusta ja uhkailusta. Perlokuutiota on näiden puhetapojen vaikutus yleisöön, jonka voi sanoa vaihdelleen myötätunnosta ja konsensuksesta vastenmielisyyteen.

Huomion kiinnittäminen illokuutioon merkitsee, että ymmärrämme argumentoinnin olevan muutakin kuin päämäärähakuista eli strategista argumentointia. Täysin viattomalta vaikuttava, illokutionaarinen eli kuvaileva argumentointi on osa retoriikkaa ja vakuuttelua asian todellisesta tilasta. Argumentoinnin tavoitteena on saada kuuliija hyväksymään asia

⁷⁶ Aristoteleen jaottelun voi esittää kysymyksen muodossa: kuka (ethos) vetoaa keneen (pathos) ja millä (logos)?

illokuution voiman kautta ja ilman normatiivisen kontekstin vaikutusta.⁷⁷ Illokuution voima perustuu tietoisesti ylläpidettyyn, osapuolten keskinäisiä suhteita yksinkertaistavaan implisiittiseen väittämään, jonka mukaan kuulijalla on aina mahdollisuus sanoa ei. Asiat esitetään tavalla, joka sulkee pois sen mahdollisuuden, että kieltämisen perusteena olisi pelkkä reagoiminen sanottuun. Perustellumpaa on pukea sanottu muotoon, joka mahdollistaa perustelut viestin kieltämiselle ja hyväksymiselle: asia hylätään sen vuoksi, että... Jos vastaavasti puhe hyväksytään, pyritään se perustelemaan sanotun hyvyydellä, jolla viitataan puheen synnyttämään rationaaliseen impulssiin, jolla ei ole mitään tekemistä puhumisella pelottelun kanssa. (Habermas 1981b, 69- 74).

Illokuutio ja sen tuloksellisuus ei synny kuitenkaan tyhjiössä, vaan edellyttää kaksisuuntaista viestintää. Tulosten taustan muodostaa sosiaalinen maailma sääntöineen, mikä merkitsee että kuulijan tulee ymmärtää sanottu ja sen merkitys sekä olla valmis toteuttamaan puheteon vaatimukset (Habermas 1981a, 293-4). Kyse on siis interaktiosta, jossa illokuutiolla vain pyritään tarjoamaan ja määrittelemään toiminnalle suunta rajoineen. Vuorovaikutteisuus näkyy siinä, että puheen sanoman realisoituminen vaatii toimia, jota voi olla myös toimimattomuus, kuten on asianlaita aselakien kohdalla. Ihmisten toimintaan aktivoimisen edellytyksenä puolestaan ovat perustelut, joita ilman ei toiminta ole mahdollista. Kyse on pohjimmiltaan syistä ja takuista, joilla puhe vaateineen oikeutetaan. Hyvänä esimerkkinä näistä syistä on yhteisten arvojen käsite, arvojen kohtalo ja puolustaminen, minkä ei väitetä onnistuvan ilman halua toimia puheen edellyttämällä tavalla.

Puheaktiteorian ehdottomana etuna voi pitää puheen mieltämistä toiminnan muodoksi, jolla pyritään aikaansaamaan lisää toimintaa. Tämä tarkoittaa, että retoriikassa on kyse muustakin kuin taidosta olla kaunopuheinen, mielenkiinnon ollessa lisäksi puhujan persoonassa, puheen vaikutuksessa yleisöön sekä kyvyssä aktivoida sitä. Argumentoinnin merkitys ei ole niinkään sen kyvyssä lisätä ymmärrystä kuin kyvyssä koordinoita ja ohjailta ihmisten tekemisiä (Habermas 1981b, 639). Samalla kyse on ihmisten sosiaalistamisesta ja rivien väliin kätkeytyä kehotuksesta noudattaa ja täyttää puheella välitetyt normeja, joiden menestys on kiinni siitä, miten vakavasti ihmiset suhtautuvat heille välitettyyn informaatioon, puhujan roolia mitenkään väheksymättä.

5.3 Näytteitä aseargumentoinnista

⁷⁷ Normatiivisella kontekstilla viitataan puhetahtuman hierarkkisuuuteen eli puhujan ylivertaan ja kompetenssiin, jolloin kuulija/vastaanottaja voi vain kuunnella tai olla välittämättä kuulemastaan.

NRA:n retoriikka noudattaa uskollisesti järjestön omaksumaa linjaa, tyylin kestäessä ajan ja tapahtumien muutokset haasteineen. Tarkastelun kohteeksi valitut lakialoitteet ja niitä vastaan suunnatut argumentit paljastavat tämän kaikessa koruttomuudessaan. Tasapuolisuuden vuoksi näytteet eivät rajoitu yksinomaan NRA:n argumenttien esittelyyn, vaan ne saavat vastapainokseen järjestöä vastustaneiden tahojen argumentteja, jotka ovat tyyliään edellisestä poikkeavia. Pääpaino on kuitenkin NRA:n argumenteissa ja niiden käsittelyssä. Syyt tähän valintaan ovat kahtalaisia: ensinnäkin kyse on teknisistä rajoituksista, mikä merkitsee että näytteitä aselakeja kannattaneiden tahojen argumenteista on saatavilla rajoitetusti (sama varaus pätee osittain myös NRA:n argumentteihin). Toinen ja tärkeämpi selitys on, että juuri NRA:n argumentointi muodostaa tarkastelun ja tutkimuksen fokuksen, ollen koko aseteeman kannalta keskeistä ja siksi antoisampaa kuin hieman väriltömämmän, aselakeja kannattaneen NRA:n vastapoolin.

5.3.1 Bradyn laki

5.3.1.1 NRA:n argumentit

NRA:n pääargumentti voidaan ilmaista väitteenä, jonka mukaan ongelmana eivät ole aseet, vaan rikolliset ja näiden liian pehmeä kohtelu. Argumentti on esitettävissä myös toisella tavalla, jolloin väittämänä on, etteivät aseet tapa tai ole pahasta, vaan syyllistä tulee etsiä aseiden takaa. Argumentin logiikkana on ajatus, että ainoa ratkaisu väkivaltaan on rikollisten pysyvä eristäminen muusta yhteiskunnasta. Väite on vetoavuudestaan huolimatta puutteellinen ja todellisuutta yksinkertaistava, sillä käytäntö on osoittanut, etteivät kovat rangaistukset riitä poistamaan väkivallan uhkaa ja rikollisuutta. Samoin vaille huomiota jää se seikka, että suurin osa aseilla tehtävistä väkivaltaisiksi määriteltävistä teoista on itsemurhia, kodeissa tapahtuneita vahinkoja ym., joihin rikollisilla ei ole mitään osuutta.

NRA perustelee argumenttiaan ja uuden lainsäädännön turhuutta toteamalla, että ”maassa on jo yli 20 000 aselakia, joten miksi säätää uusia lakeja kun vanhojakaan ei pystytä hyödyntämään” (Diaz 1999, 35).⁷⁸ Viittaamista yleisesti tunnettuun tosiasiaan eli lakien lukumäärään voi pitää kehitysaskeleena ja konkreettiseen todistusaineistoon perustuvaksi,

⁷⁸ Kaikki esiteltävät argumentit ovat omia suomennoksia.

mutta silti vajavaiseksi selitykseksi. Argumentin vaikuttavuutta vähentää se, mitä se ei kerro: yli 20 000 aselaista enemmistö on kaupunkien ja maakuntien järjestyssääntöjä sekä osavaltioiden lakeja, jotka eivät millään tavalla rajoita aseiden saatavuutta tai niiden hallussapitoa. Itselle edullisen ja epäedullisen tiedon erottelu muodostaakin keskeisen osan järjestön argumentoinnista, mikä merkitsee että kaikki vahingollinen informaatio joko kielletään tai sivuutetaan merkityksettömänä. NRA ei esimerkiksi näe mitään ongelmaa siinä, että näiden 20 000 aselain porsaanreikiä hyödynnetään yleisesti, järjestelmällisesti ja täysin tietoisesti. Räikein esimerkki tästä ovat asenäyttelyt, joista kuka tahansa täysi-ikäinen, päällisin puolin kelvolliselta vaikuttava kansalainen saa vapaasti ostaa aseita, ilman pelkoa ”tarpeettomista” taustantarkastuksista.⁷⁹

Muut järjestön käyttämät argumentit jatkavat samalla tiellä, jonka pääimmäisenä tavoitteena on kääntää huomio aseista ”todelliseen” ongelmaan eli rikollisiin. Strategian perusteluna on järjestön tulkinta Bradyn laista, joka toteutuessaan ”suosisi ja suojelisi rikollisia, jättäen lainkuuliaiset kansalaiset vaille mahdollisuuksia puolustaa itseään, kotiaan ja läheisiään” (Diaz 1999, 37). Argumentin oikeuttajana ja sen takuuna on auktoriteetti, jolla viitataan menneisyyteen, mikä merkitsee entisaikojen suurmiehiä ja perustuslain julistuksia oikeuksista, joita jokaisen tulee omilla toimillaan suojella. Tämänsuuntainen ajattelutapa paljastaa järjestön ideologiassa useasti esiintyvän käsityksen, jonka mukaan kansalaiset eivät voi luottaa viranomaisiin, jotka NRA:n kielessä yhdistyvät valtioon, vaan ainoa tapa hankkia turvaa on ihmisten oma toiminta. Toisin sanoen itsepuolustus on jokaisen oikeus ja velvollisuus. Ongelmalliseksi ja samalla epäloogiseksi argumentin tekee viittaus ”lainkuuliaisten kansalaisten” oikeuteen käyttää aseita itsepuolustuksen nimissä. NRA ei pysty eikä halua kertoa, millä perusteella aseita käyttävä kunnan ihminen on eroteltavissa rikollisesta, joka myös voi väittää turvautuvansa aseisiin ainoastaan henkensä säilyttämiseksi.

Argumentin paljastama järjestön vihamielinen suhtautuminen valtioon merkitsee, että kaikki yritykset puuttua vallitseviin oloihin nähdään osoitukseksi valtion totalitaarisesta luonteesta. Uhkakuvien luominen ja pelottelu ovat elementtejä, jotka ovat erottamaton osa järjestön kielenkäyttöä:

⁷⁹ Bradyn lain rikosrekisterin tarkastukset oli tarkoitus ulottaa koskemaan myös asenäyttelyitä. Asenäyttelyiden vapaamielisyyden pohjana on ollut kongressin vuonna 1986 hyväksymä *Firearms Owner's Protection Act* -laki.

*Imagine a knock on your door. Government agents want to confiscate your guns. Are you in Soviet Union's Lithuania? Think again. It can happen here. Government agents snooping and background checking law-abiding citizens – after all, this is America!*⁸⁰

Tämänkaltaisen pelkotilojen luomisen perusviestinä on, ettei aselakien Yhdysvaltoja voida erottaa entisaikojen Neuvostoliitosta, jossa ainoa varma asia oli epätietoisuus siitä, mitä huomina tuo tullessaan. Vaikka argumentit ovat naiiveja, ovat ne samalla vaikuttavia. Järjestö pelaa tietoisesti yhä ”punaisella vaaralla”, jonka uhka ei NRA:n mukaan katoa milloinkaan. Argumenttien implisiittinen väittäminen on, että Yhdysvallat on ja sen tulee säilyä kuvaillun täydellisenä vastakohtana eli maana, jossa järjestyksen ja vapauden perustana ovat kaikille kuuluvat peruuttamattomat oikeudet, ase- ja oikeuksien vain sattuuksa sijaitsemaan hierarkian yläpäässä. Tuomiopäivää julistavan mentaliteetin voi katsoa sopivan huonosti yhteen realiteettien kanssa, mutta se kuvastaa osuvasti NRA:n perusajattelua pieninkin muutoksiin, jotka tulkitaan järjestölle haitallisiksi. Tämän ehdottomuuden vuoksi kompromissit ovat sula mahdottomuus ja järjestön asema kansalaisoikeuksien viimeisenä linnakkeena vaatii, että patriottisuus nähdään muunakin kuin sisällyksettömänä sanana.

NRA:n argumenteista on löydettävissä pelottelun ja lupauksen ohella viittauksia ”totuuteen”, joka on järjestön puolella. Totuuden merkitys on sen kyvyssä antaa argumenteille moraalista tukea ja oikeutusta:

*In the entire history of the NRA Institute, American gun owners has never before been under such constant, vicious attacks from the gun banners to which the truth means nothing.*⁸¹

Ensimmäinen argumentin herättämä kysymys on, mihin totuuteen tässä viitataan? Mitään yleisesti hyväksyttyä ja kiistatonta totuutta aselakien vaikutuksesta rikollisuuteen ja väkivaltaan ei ole, joten kysymys lienee järjestön tulkinnasta, joka näkee aselakien lisäävän kaikkea pahaa. Edellistä näkemystä voidaan täydentää toisella totuuden selittämällä, jolloin totuus tarkoittaa ainoan ratkaisun olevan lakia kunnioittavien ihmisten aseistautumisesta syntyvä ja rikollisia hillitsevä pelote. Ainoa ratkaisu väkivaltaan on väkivallalla uhkailu, NRA:n ollessa haluton näkemään tässä vaaraa ajautumisesta itse itsensä ruokkivaan väkivallan kierteeseen.

⁸⁰ Davidson (1993, 156).

⁸¹ *ibid.*, 150.

NRA:n koko Bradyn lain käsittelyn ajan kestänyt samojen argumenttien toistaminen ja hyökkääminen vihollisiksi nimettyjä kohtaan merkitsi, että vaarana oli pääasian eli lakialoitteen unohtaminen ja liiallinen keskittyminen NRA:ta kohtaan. NRA-keskeisyys näkyi siinä, että kongressin tuli ottaa ensisijaisesti kantaa siihen, kumpi todellisuudessa päätti lainsäädännöstä, NRA vai kongressi, Bradyn lain jäädessä toissijaiseksi asiaksi. NRA:n itsekorostus ja aggressiivisuus vaikuttivat suoraan sen saamaan vastaanottoon. Argumentointi oli sikäli onnistunutta, että järjestö pystyi herättämään kuulijoissa emootiota ja samalla tuomaan omaa merkitystään esille, mutta tuloksia on vaikea pitää järjestön kannalta positiivisina. Puoluerajat ylittänyt laaja NRA-vastaisuus todisti jälleen todeksi sen väitteen, miten puheella on huomattavasti helpompaa vahvistaa samaa mieltä olevien asenteita kuin käännättää vastapuolta. Kongressin NRA:ta kohtaan esittämästä kritiikistä on luettavissa se vaikutus, mikä järjestön puheilla poliitikkoihin oli, kommenttien ollessa hyvinkin voimakkain emootioin latautuneita:

The NRA is becoming increasingly out of step with the rest of the nation.

I am tired of specious, selfish arguments fostered by the NRA.

The NRA would rather the members of Congress stick our heads in the sand and ignore nation's growing violence problem than take some positive action by way of passing the Brady bill.

The NRA has come increasingly to stand for No Rational Argument. Stand up for gun dealers' lobby.

*Thank god for Jim Brady and shame on the NRA.*⁸²

5.3.1.2 Vastapuolen argumentit

NRA:n vastustajien argumentit olivat edellisestä poiketen sekä niukkasanisempia että tyyliään vähemmän haastavia. Niistä on silti löydettävissä yhteisiä tekijöitä, kuten vakaumus oman kannan oikeellisuudesta, paremmuudesta ja totuuden kunnioittamisesta, ilman mitään näyttöjä argumenttien paikkansapitävyydestä tai niiden moraalista kestävydestä. Bradyn lakia kannattaneiden pääargumentin mukaan ”lain hyvyys on sen kyvyssä estää rikollisia ostamasta aseita, ehkäistä aseiden salakuljetusta osavaltiosta toiseen myyntitarkoituksessa sekä vähentää käsiaseilla tehtäviä rikoksia.”⁸³ Lain tukijat panivat paljon painoa lain lupaukseen ongelmia ennalta ehkäisevänä instrumenttina.

⁸² Davidson (1993, 190).

⁸³ Brady Campaign; ks. <http://www.bradycampaign.org/facts/issues/?page=bradylaw.htm>

Argumenttia ei voitu perustella käytännön kokemusten tuloksilla, joita ei ollut, joten argumentin takuu on luonteeltaan motivaatiollinen: asian täytyy olla näin, sillä me uskomme siihen.⁸⁴ Näin toimiessaan syylistyivät lain kannattajat samaan kuin lakia vastustanut NRA eli todellisuuden mustavalkoistamiseen. Kiistan molempien osapuolien tiedossa oli tosiasia, että vain murto-osa rikoksista ja yleensä väkivaltaisista teoista tehdään laillisesti hankituilla aseilla, kaikkien laittomien aseiden jäädessä Bradyn lain kontrollin ulottumattomiin. Argumentin ulkopuolisena, mutta sen uskottavuutta vähentävänä yksityiskohtana on, että Bradyn lain mahdollisuudet kontrolloida aseiden päätymistä väriin käsiin olivat täysin osavaltioiden datapankkien varassa, alueellisten erojen ollessa huomattavat.

Edellisen argumentin johdannainen ja sitä perustellumpi selitys lain tarpeellisuudelle oli vastaus NRA:n pelkoon lain byrokratiaa kasvattavasta vaikutuksesta. Lain tukijat vastasivat syytökseen demokraattisenaattori Dick Durbinin sanoin ”Bradyn laki ei lisää, vaan tehostaa hallintoa ja lisäksi vähentää väkivallan uhrien määrää.”⁸⁵ Argumentin tueksi hän viittasi siihen, miten lain myötä osavaltioille avautuisi mahdollisuus (ei pakko) yhtenäistää datapankkejaan. Tämän lisäksi ”lakia ei suotta kutsuttu ns. cooling-off -ajaksi, jonka aikana suurimmat emotionaaliset jännitteet purkautuvat.”⁸⁶ Väite on sikäli perusteltu, että valtaosa ns. intohimorikoksista, perheväkivallasta ja alkoholin sekä muiden päihteiden vaikutuksen alaisina tehdyistä rikoksista toteutetaan ilman harkintaa ja spontaanina reagoitina tilanteisiin, jolloin aseiden hankalampi saatavuus voisi vähentää niitä merkittävästi. Väitettä voidaan tukea tutkimusmateriaalilla, jota aiheesta on runsaasti, joten argumentilla on oma oikeutuksensa. Se ei kuitenkaan vastaa lakidebatin ja lakialoitteen suurimpaan kysymykseen: voiko kyseinen laki vaikuttaa taparikollisten tekemien rikosten määrään ja samanaikaisesti opastaa kansalaisia luottamaan vähemmän aseisiin ongelmien ratkaisijana?

Lakia ajaneet eivät pystyneet tähän vastaamaan, kuten ei pystynyt NRA:kaan. Tämä ei silti vaikuttanut lain tukijoiden positiiviseen asenteeseen ja uskoon lain kyvystä aikaansaada hyvää: ”laki tulee toimimaan, tehden sen mitä sen kuuluu tehdä eli estämään rikollisia hankkimasta aseita ja tunnistamaan etsintäkuulutettuja rikollisia. Kun näiltä ihmisiltä evätään oikeus ostaa aseita, merkitsee se vähemmän aseita kaduilla ja vähemmän

⁸⁴ Takuun käsitteestä luvussa 5.4

⁸⁵ Dick Durbin’s Press Release; <http://www.senate.gov/~durbin/Legislation/000224.htm>

⁸⁶ *ibid.*

rikoksia.”⁸⁷ Argumentista on luettavissa positiivista fatalismia ja kohtuuttoman suuria odotuksia lain vaikutuksen suhteen, argumentin sivuuttaessa jälleen sen seikan, etteivät rikolliset osta aseitaan laillisesti. Ongelma ei ole vain Bradyn lakia koskettava, vaan paljon laajempi. Bradyn lain ja kaikkien aselakien kipupisteenä eivät ole vain laillisesti myytävät aseet, vaan lisäksi ja erityisesti laittomat aseet, jotka muodostavat valtaosan kaikista liikkeellä ja myytävissä olevista aseista, ja joita tunnetusti on mahdoton kontrolloida lainsäädännön keinoin. Näin suureen ongelmaan ei Bradyn laki ottanut kantaa, eivätkä muutkaan aselait ole tätä epäkohtaa pystyneet toistaiseksi ratkaisemaan saati poistamaan.

5.3.2 Rynnäkköasekielto

5.3.2.1 NRA argumentoi...

NRA:n kielteinen suhtautuminen rynnäkköasekieltoon (AWB) ei ollut yllätys, mutta siitä huolimatta monella tavalla kiusallinen ja kysymyksiä herättävä. Lukuisat mielipidetiedustelut osoittivat, että kiellon kannalla olivat perinteisten aseenvastustajien ohella lukuisat aseenomistajat sekä poliisiviranomaiset. Vastakkainasettelu herättää epäilyjä, oliko NRA todella rivijäseniensä vai kenties muiden sidosryhmien, kuten aseidenvalmistajien asialla? Kysymyksen teki entistä polttavammaksi se seikka, että juuri ennen AWB-lain käsittelyä oli NRA onnistunut painostamaan useita osavaltioita (mm. Georgia) hyväksymään lakeja, jotka estivät osavaltioita haastamasta aseidenvalmistajia oikeuteen osasyllisinä väkivaltaan.⁸⁸

Mitä tulee itse lakialoitetta vastustaneeseen kielenkäyttöön, jatkoi NRA tutulla ja turvallisella tiellä, joka oli tuttua jo Bradyn lain ajalta. Pysyttäytyminen valitussa tyyliässä, joka ei ollut niin tuloksellista kuin minä se haluttiin esitellä, paljasti järjestön kyvyttömyyden tai vastaavasti haluttomuuden uudistaa kielellistä ilmaisuaan, sen toistaessa samaa jargonia perustuslain turvaamista oikeuksista. Kritiikkinä NRA:ta kohtaan voisikin esittää, ettei järjestö näyttänyt oppineen mitään Bradyn laista (joka ajoittui samaan aikaan eli vuosiin 1993-4), vaan uskoi yhä lopullisen taistelun julistamisen menestymismahdollisuuksiin:

⁸⁷ Ks. <http://members.aol.com/Falconnn/brady.html>

⁸⁸ “US Politics and gun control” (2002); <http://news.bbc.co.uk/1/hi/world/americas/40756.stm>

Our backs are against the wall. The anti-gunners are running wild in Washington, D.C.

The atmosphere is worst for American gun lovers in over 20 years.

It's now or never for our gun rights.

*If there was a time to stand together and stave off every attempt to deny us our constitutional (!) rights, THIS IS IT!*⁸⁹

Tärkein argumentista tehtävä huomio on toteamus, jonka mukaan tilanne on pahin yli 20 vuoteen. Tällä voidaan tarkoittaa sitä, että edelliset suuret aselainsäädännöstä käydyt kiistat ajoittuivat 1970-luvun alkupuolelle, mutta muutkin selitykset ovat mahdollisia. Edellistä todennäköisempi selitys on järjestön halu korostaa omaa rooliaan ja merkitystään ase ja muiden oikeuksien puolustajana; NRA:han alkoi keskittyä ns. poliittiseen vaikuttamiseen vasta 1970-luvulla eli noin 20 vuotta ennen Bradyn ja AWB-lain esille nousemista. Järjestön väittämä on, että ennen sen aktivoitumista ei aseiden ystävillä ollut merkittävää ja potentiaalista äänitorvea, jättäen samalla mainitsematta, että Yhdysvalloista löytyy NRA:n lisäksi kymmenkunta koko valtion alueella toimivaa asejärjestöä (joista osan jäsenmäärä ylittää NRA:n vastaavan).

Toinen näyte vanhan pysyvyydestä on järjestön argumentti, jonka mukaan ”AWB-laki rikkoi perustuslaillisia oikeuksia vastaan, eikä vaikuttanut mitenkään rikollisuuteen. Lain *todellisena* (oma kurs.) päämääränä oli näennäisen hyvänteon ohella kaikkien aseisiin liittyvien aktiviteettien kuten asenäyttelyiden kieltäminen ja aseiden totaalikieltoon johtavan lainsäädännön valmisteleminen.”⁹⁰ Väitteensä tueksi NRA esitti omia tutkimustuloksiaan, joita ei kuitenkaan eritelty sen tarkemmin, ja joiden mukaan vain 1-2 % rikoksista tehtiin ns. rynnäkköaseilla. Järjestön sanoman perusväittämän mukaan asekieltojen vaikutuksista rikollisuuteen ei ollut todisteita, jota tulee täydentää huomiolla, ettei ollut päinvastaista todistavaa aineistoakaan.

NRA:n perusasenoituminen aselakien, yksilön oikeuksien ja valtion suhteen kävi yksiselitteisesti ilmi järjestön lobbaustyöstä vastanneen ja sitä johtaneen Neal Knoxin asian tiimoilta antamassa haastattelussa. Kysymykseen miksi kukaan normaali ihminen haluaisi omistaa rynnäkköaseen, vastasi hän seuraavasti: ”entä sitten jos haluaakin, eikö ase

⁸⁹ Davidson (1993, 192).

⁹⁰ “Gun control versus gun rights”; <http://www.opensecrets.org/news/guns.htm>

omistaminen ole jokaisen ihmisen oma, eikä valtion asia?”⁹¹ Tämän vastauksen voi tulkita siten, että hänen kantansa – tai edustamansa järjestön, mikäli ne ovat erotettavissa toisistaan – mukaan ihmiset kyllä tietävät mikä heille on parasta, ja että tuo paras toteutuu vain maksimaalisen vapauden kautta: puheet vapaudesta ovat tyhjiä ilman niitä tukevia konkreettisia toimia. Kyseisen ja samalla kaikkien NRA:n argumenttien perusajatus on, ettei valtiolla ole eikä sillä saa olla mitään sanansijaa aseioikeuden määrittelyssä, sillä perustuslaki on ratkaissut tämän ongelman puolestamme.

NRA:n AWB-lakia vastustaneesta argumentoinnista tehdyt huomiot voi tiivistää toteamukseen, jonka mukaan järjestön päällimmäisenä tavoitteena oli kyseenalaistaa lain tarpeellisuus eli toisin sanoen painottaa asian vähäpätöisyyttä. Järjestön virallisen linjan mukaan ”rynnäkköaseilla ei ollut mitään tekemistä konekiväärien ja -pistoolien kanssa. Asian käsittelyn pitäisi perustua puhtaasti faktoihin eikä aiheettoman hysterian luomiseen. Suurin osa kansasta ymmärsi vastuullisen aseenkäytön merkityksen rauhaa lujittavana tekijänä, mutta kaikki eivät olleet valmiita hyväksymään tätä logiikkaa.”⁹² Väitteen ensimmäinen osa on perusteltavissa, sillä rynnäkköaseet olivat itse asiassa puoliautomaattisia aseita, joita olivat myös kaikki metsästyskiväärit. NRA:n ajaman asian voi sanoa kärsineen medioiden, ja erityisesti lehdistön tietojen puutteellisuudesta ja haluttomuudesta perehtyä asiaan tarkemmin, lehtikirjoitusten rinnastaessa puheenaiheena olleet puoliautomaattiset armeijan käyttämiin automaattiseisiin.

Argumentin loppuosan tekee mielenkiintoiseksi lause aseenkäytön ja rauhan yhteydestä. Väite on, ettei AWB-laissa ollut kysymys vastuullisesta aseenkäytöstä, vaan vastuuttoman aseenkäytön seurausten ehkäisemisestä. Samoin vähintään epäilyttävää on vedota kansan enemmistöön moraalisenä tukena ja auktoriteettina, jonka tahtoa tulee demokratiassa kunnioittaa. Väittäjä ei käy yksiin tutkimustulosten kanssa, joiden mukaan enemmistö kansasta päinvastoin halusi kieltää kyseiset aseet, mukaan lukien monet muita aseita omistaneet ihmiset.

Ehkä kaikkein kummallisim argumentti, jolla NRA perusteli aseiden tarpeellisuutta, liittyi järjestön arkkiviholliseen eli valtioon. Aseiden oikeutus perustui ”modernien aseiden

⁹¹ “An Interview with Neal Knox”; <http://discuss.washingtonpost.com/wp-srv/forum/04/091704.htm>

⁹² Järjestön liittovaltiosuhteista vastanneen Charles Cunninghamin lausunto löytyy osoitteesta <http://www.freerepublic.com/focus/f-news/1176500/posts>

antamaan turvaan valtiota vastaan.”⁹³ Argumentti perustuu uskomukseen kansalaisten tarpeesta aseistautua valtiota vastaan, jonka eksistenssi on uhka ihmisille. Väite voi olla tietyin varauksin oikeutettu totalitaaristen valtioiden kohdalla, mutta sopii huonosti yhteen modernin amerikkalaisen yhteiskunnan kanssa, jonka liberaaleja arvoja NRA väittää puolustavansa.⁹⁴ Vaihtoehtoisena selityksenä on, että NRA valmistautuu tulevaan ja väistämättömään yhteenottoon valtion kanssa, jonka tuloksista pitkälti riippuu vapauden tulevaisuus. NRA:n argumentointi osoittaa, ettei se ole päässyt eroon kylmän sodan aikaisista viholliskuvista, joita täytyy muuttuneessa tilanteessa etsiä myös oman maan sisältä. Syntipukeiksi vapauden inflaatioon kelpaavat paremman puutteessa tämän päivän ”vasemmistolaiset” vapauden vastustajat, jotka eivät suostu ymmärtämään vapauden ensisijaisuutta kaikkeen muuhun nähden. Samalla järjestö tulee väittäneeksi, että mikäli vapauden viholliset pääsevät voitolle, ei heille jää muuta vaihtoehtoa kuin nousta vastarintaan, vaikka se merkitsisi nousemista itse valtiota vastaan.

5.3.2.2...Ja vastapuoli vastaa

Jos NRA:n katsotaan pidättäytyneen perinteisessä tyyliinsään, voi vastapuolen sanoa oppineen matkan varrella uusia taitoja. Ensimmäinen ja samalla tärkein innovaatio oli koko termin ”rynnäkköase” uudelleenkeksiminen ja jatkuva käyttäminen. Teknisesti katsoen parempi ja tarkempi ilmaisu olisi ”puoliautomaattiasse”, mutta kiellon kannattajien aloittama puhe rynnäkköaseista levisi pian yleiseen käyttöön. Sanoilla leikkimisen päämääränä oli antaa aseille huono nimi ja pelata negatiivisilla konnotaatioilla, aivan kuin viestien ettei kukaan järkävä ihminen voinut olla moisten aseiden puolella, varsinkaan kun näillä aseilla ei ollut mitään käyttöä siviilielämässä.

Toinen ja edelliseen uudistukseen kietoutuva, emotioihin vetoava strategia oli perustella kiellon tarpeellisuutta aseiden äänekkyydellä ja pelottavalla ulkonäöllä eli korostaa aseiden luotaantyöntävää ulkonäköä. Perustelu on absurdin ohella irrelevantti, ja sen perusteella on oikeutettua kysyä, kumpi tekijä puolsi enemmän asekieltoa, kosmeettiset ja esteettiset syyt vai aseiden tuhokapasiteetti? Ainakin argumentoinnin aikaansaannoksena oli laajaa suosiota nauttinut käsitys, jonka mukaan nyt oltiin tekemisissä aivan uudenlaisen

⁹³ “Why Legislators Should Reject Semi-Automatic Gun Bans?”; <http://nra.org/Issues/factSheets/read.aspx?ID=160>.

⁹⁴ Ongelmalliseksi tällaisen ajattelun tekee se, ettei valtio ole mikään konkreettinen fyysinen toimija, vaan vaatii ihmisiä, jotka toimivat valtion puolesta ja valtion nimissä.

vaaratekijän kanssa, aivan kuin rynnäkköaseita ei olisi ollutkaan ennen lakidebattia. Keskittyminen aseiden ulkonäköön ja visuaaliseen ilmeeseen hautasi alleen sen tosiasian, että kyseiset aseet olivat viimeisten vuosikymmenten aikana saavuttaneet suurta suosiota osana kansalaisten pyrkimyksiä varustaa itsensä itsepuolustukseen sopivilla aseilla.⁹⁵

NRA:n argumenttiin aseiden linkittymisestä perustuslaillisiin oikeuksiin reagoitiin vasta-argumentilla, jonka vakaana käsityksenä oli, ettei ”perustuslain turvaama yksilöllinen aseioikeus ulottunut kiellon kohteena oleviin aseisiin.”⁹⁶ Argumentin takuuna on auktoriteeteista ylin eli perustuslaki, jota konfliktin molemmat osapuolet tulkitsevat omalla tavallaan. Tulkintojen dialektiikka nojaa pitkään amerikkalaiseen traditioon argumentoida perustuslailla, kaikkien tulkintojen ollessa mahdollisia. Korkein oikeus, oikeusoppineet ja historioitsijat ovat vuosia käyneet ankaraa debattia perustuslaista ja sen sisällöstä, joten aselakien aikaista väittelyä voidaan pitää saman perinteen jatkajaksi ja samaan yhteyteen kuuluvaksi. Ongelmallista asetelmassa on, ettei kummallakaan osapuolella ole tiettävästi monopolia perustuslakiin, mikä merkitsee molempien tulkintojen olevan samanarvoisia, toista väittävästä retoriikasta huolimatta. Loppujen lopuksi kyse on vain makuasioista, joista on mahdoton päästä yhteisymmärrykseen. Itse perustuslaki ei ota asiaan kantaa suuntaan eikä toiseen, mikä selittyy jo sillä, että rynnäkköaseet olivat lain syntyhetken aikoihin täysin tuntemattomia.

Sama yhteisymmärryksen puute heijastui rynnäkköasekieltoa kannattaneiden väitteessä, joka oli täysin päinvastainen kuin NRA:n argumentti kiellon vaikutuksesta rikosten määrään. Lain sponsorien mukaan kiellolla oli positiivinen vaikutus poliisien työhön, ”joita vastaan oli tehty paljon hyökkäyksiä rynnäkköaseita käyttäen.”⁹⁷ Argumentin motiivina oli osoittaa moraalista tukea poliisille, ja tätä kautta saada taakseen vaikutusvaltaisen tahon tuki, jota hyödyntää painostuskeinona kongressissa. Ele oli lähinnä muodollinen, mutta sai siitä huolimatta osakseen paljon hyväksyntää niin poliitikkojen kuin tavallisten kansalaisten keskuudessa. Argumentti oli sikäli ”turha”, että ilman sitäkin oli vallitseva asenne rynnäkköasekiellon hyväksyvä, mutta argumentin käyttöä voidaan perustella lakialoitteen aikaisilla muilla tapahtumilla. NRA oli lähtenyt hyökkäykseen perustamalla oman poliisijärjestönsä (*Law Enforcement Alliance of America; LEAA*), jonka tehtävänä

⁹⁵ Amerikkalaisen asekuulttuurin kuriositeetteja on käsiaseiden mieltäminen kiväärejä ym. vaarallisemmiksi, mikä merkitsee että jälkimmäisten hankkiminen on käsiaseita helpompaa eli nopeampaa ja taloudellisesti kannattavampaa.

⁹⁶ Ks. viite 86.

⁹⁷ “LEAA: Not the True Voice of the Police”; <http://www.bradycenter.org/ler/Leg/leaa.php>

oli kylvää eripuraisuutta rynnäkköasekiellosta väittelevien poliisien keskuuteen ja vaikuttaa sitä kautta kongressiin.⁹⁸ NRA:n masinoiman järjestön tuli toimia todisteena siitä, etteivät kaikki poliisit olleet lain tarpeellisuuden kannalla tai sinisilmäisiä elämän realiteettien suhteen. Asekiellon kannattajien argumentti tuli samalla varoittaneeksi vaihtoehtojen vaarallisuudesta, mikä käytännössä merkitsi pelkoa NRA:n lisääntyvästä vaikutusvallasta poliisien keskuudessa. AWB-lain kohdalla tämä pelko oli aiheetonta, lain varmistaessa läpimenonsa kongressin molemmissa kamareissa. Tämän takia on syytä olettaa, että kyse oli molemminpuolisesta valmistautumisesta tulevia yhteenottoja varten, joiden esiin nousu olisi väistämätöntä. Ennakoasetelmien luomisessa yhdistyivät NRA:n vakaumus ja luottamus sekä järjestön vastustajien pelko siitä, että käsillä olleet aselait olivat vasta alkusoitto tulevalle, vain ajan näyttäessä mihin NRA ja uusi poliisijärjestö yhdessä pystyisivät.

5.4 Argumentoinnin arviointia

Asekeskustelun molemman osapuolen puhe ja kielenkäyttö nivoutuvat kiinteästi osaksi amerikkalaista retoriikkaa, joka on perusluonteeltaan pragmaattista ja toimintaorientoitunutta, myös silloin kun suosituksena on olla tekemättä mitään. Olennaista on pyrkimys välittää eteenpäin oikeanlaisiksi määritellyjä arvoja, joiden mukaisesti ihmisten tulee elää. Elämänopastuksen käänttöpuolena ovat varoitukset siitä, miten käy jos tähän ei kyetä tai haluta. Ortodoksisen elämän propagoinnin perusväittäminen on, että oikeat arvot ovat opittavissa. NRA yrittää retorisesti osoittaa ihmisten kunniavelan menneille aikakausille ja periamerikkalaisille arvoille, joilla on merkitystä yhä tänä päivänä. Päällimmäisenä pyrkimyksenä on antaa tunne jatkuvuudesta ja elämän velvoittavuudesta. Argumenttien voima perustuu auktoriteetteihin, joita ovat historian ohella yleinen mielipide ja enemmistön tahto. NRA:n argumentoinnin lokus, sanaton esisopimus ja yhteisymmärryksen alue, on määrällisyyteen perustuva, ja sen tueksi vedotaan demokratian ytimen muodostavaan vapauteen elää halutulla tavalla. Tämä huomioiden ei olekaan ihme, että järjestö näkee itsensä sankarin roolissa, jonka pääpaino on toiminnassa ja hyväksi havaittujen toiminta- ja ajattelumallien välittämisessä. Perinteinen roiston rooli jää vastapuolelle, joka ei suostu hyväksymään näiden arvojen merkitystä. Vastapuoli näkee itsensä luonnollisesti toisessa valossa, kyseenalaistaen

⁹⁸ Alkuperäinen järjestö oli nimeltään *Law Enforcement For The Preservation Of The Second Amendment* (perustettu v. 1991 NRA:n rahoituksella), ja toiminnan jatkajaksi muodostettiin LEAA v. 1994.

NRA:n arvot vääristyneinä ja demokratian vastakohtana eli NRA:n on ymmärtänyt vapauden väärin, sen ollessa olemukseltaan vähemmän absoluuttinen tai kaiken salliva.

Yksi keskeisimmistä NRA:n argumentoinnin piirteistä on luottamus luokittelujen voimaan. Erityisen tärkeitä järjestölle ovat eronteot meidän ja muiden välillä. Argumenttien halutaan kertovan oma tarinansa siitä, mitä me (NRA hengenheimolaisineen, Yhdysvallat vapaista kansalaisista koostuvana yhteisönä) olemme eli vapaita päättämään asioistamme ja elämästämme. Väittämän vastapuolena ja varoituksena on, mitä me emme halua olla eli pakkovallan alaisia, vailla vapautta. Sama hyvän ja pahan välinen dialektiikka, joka on löydettävissä kaikista järjestön argumenteista, on puettavissa myös rinnastusten muotoon: NRA rinnastetaan vapauteen ja oikeuksien kunnioittamiseen, kun vastaavasti aselakien kannattajat yhdistetään vapauden kriisiin, sosialismiin ja pakkojärjestykseen.

Osapuolten ideologisen ja käsitteellisen etäisyyden tarkoituksellisen korostamisen vaaratekijänä on argumentoinnin muuttuminen kinasteluksi, joka keskittyy ainoastaan omien teesien loputtomaan toistamiseen. Tilanteen ajautuessa tähän vaiheeseen, on vahvoilla se osapuoli, joka pystyy ilmaisemaan itsensä äänekkäämmin tai pukemaan viestinsä iskevämpään muotoon. Argumenttien pätevyyttä tärkeämmäksi tekijäksi nousee kyky saada viesti perille hinnalla millä hyvänsä. Esimerkkejä tällaisen retoriikan viljelystä löytyy historiasta runsaasti, Hitlerin Saksan esimerkin ollessa tunnetuin. Se osoittaa vain, ettei päämääriin pääsemiseksi tarvitse kielenkäytön olla hienostunutta tai älyllisesti haastavaa:

*The bill should sound as a call to arms for every American sportsman. Unless you act now, I guarantee you that strict, total gun ban will be imposed on all of America. Keep up the pressure! You may not get another chance. There won't be time later.*⁹⁹

Kaikista ulkoisista eroistaan huolimatta ovat kiistakumppanien argumentit luonteeltaan hyvinkin identtisiä. Molempien argumentointia voidaan luonnehtia moraalisaarnaksi, joka pyrkii paatoksellisuuteen ja voimakkaiden tunnetilojen synnyttämiseen. Tämän lisäksi korostuu etenkin NRA:n kohdalla ethoksen merkitys, järjestön painottaessa omaa rooliaan ja merkitystään: emme ole vain aseomistajien, vaan kaikkien kansalaisten asialla. NRA:n minäkeskeisyys merkitsee järjestön puheen olevan lähellä muun muassa Kari Palosen

⁹⁹ Davidson (1993, 150); kyse on lainsäädännöllisestä varoituksesta (*Legislative Alert*), jonka ensisijaisena kohteena ovat kaikki aseita omistavat kansalaiset.

(1997, 119) mainitsemaa sartrelaista eettisyysaspektia, jolla viitataan tässä NRA:n haluun tehdä itseään tunnetuksi eettisenä toimijana, siis pyhäksi julistetun perustuslain suojelijana. NRA:n vastustajat pitävät oman roolinsa korostamisen suhteen matalampaa profiilia, antaen omien sanojensa mukaan ”tosiasioiden” puhua puolestaan, tosiasioiden ollessa kuitenkin pohjimmiltaan pelkkiä mielipiteitä.

Asedebatin osapuolten, ja erityisesti NRA:n argumentoinnin logiikan ymmärtämiseksi tulee pitää mielessä, ettei argumentoinnilla ja sen tuloksellisuudella tarvitse olla mitään tekemistä ”tosiasioiden” tai totuuden kanssa. Argumentointi ei ole vain järkeilyä, vaan tapa toimia ja tavoitella päämääriä, mistä osuvana esimerkkinä on NRA:n kielenkäyttö. Perehtymällä argumentoinnin perussääntöihin avautuu mahdollisuus paitsi kehittyä vakuuttavaksi esiintyjäksi, myös löytää avaimia muiden vakuuttavilta vaikuttavien kuten NRA:n puheen auki lukemiseksi ja arvioimiseksi. Tulkinnan apuvälineenä käytetään tässä yhteydessä Roderick P. Hartin kirjassaan ”Modern Rhetorical Criticism” (1997) esittelemää, alun perin Stephen Toulminin muotoilemaa mallia. Hartin mukaan (1997, 58) mallin avulla voidaan eristää toisistaan argumentin eri tekijät ja niitä voidaan vertailla keskenään, niiden kombinaation muodostaessa tekstin luurangon, joka on sovellettavissa eri yhteyksiin.

Ensimmäinen vaihe on löytää argumentin perusväite (major claim). Perusväitteessä on kyse toistosta ja argumentin viestistä kuulijalle. Väitteen tukena on argumentin informatiivinen aspekti (major data) eli perustelut sille, miksi näin sanotaan. Argumentin oikeuttava lauseensa on olettamuksellinen toteamus eli takuu (warranty), joka samalla auktorisoi väitteen. Takuut voivat olla muodoltaan autoritaarisia (=puheen lähde), motivaatioon perustuvia (=halutun saavuttaminen) tai todellisuuspohjaisia (=muka-fakta) (Hart 1997, 98-9). Näiden toinen toistaan täydentävien elementtien yhteensovittamisesta syntyy argumentti, joka on esitettävissä loogisena ketjuna, ja joka NRA:n Bradyn lain aikaisessa argumentoinnissa noudattaa muotoa: kansalaisten perustuslaillisiin oikeuksiin ei tule puuttua (väite), perustuslakiin on kirjattu kansalaisille kuuluvat oikeudet (data), perustuslain oikeellisuutta ei tule epäillä, eikä siihen tule puuttua (autoritaarinen takuu). Sama kaava toistuu rynnäkköasekiellon kohdalla, jolloin argumentin rakenne on: vain sanktiot torjuvat rikollisuutta, eivät asekiellot (väite), rynnäkköaseiden vaikutus rikollisuuteen on vähäinen (data), vain rikolliset syyllistyvät em. aseiden väärinkäyttöön (muka-faktan takuu).

NRA:n argumentteja selittävät tekijät muodostavat järjestön kommunikoinnin perustan. Kyse on proposiotionaalisista ja ekspressiivisistä puheteoista, jotka ovat samanaikaisesti näkyviä ja piilotettuja. Viestien implisiittisyys merkitsee, että ne ovat luettavissa sanojen ulkopuolelta eli intentiosta, tarkoitettuna (Habermas 1981b, 62-3). NRA:n kohdalla ne merkitsevät lupaamista, väittämistä ja uhkaamista, jotka puolestaan selittyvät järjestön maailmankuvalla. Järjestön tapa uhkailla merkitsee väitettä, jonka mukaan tekeminen vastoin suosituksia johtaa varmasti tuhoon ja totaaliseen asekieltoon.¹⁰⁰ Argumenttien lupaus peittyy lauseeseen, jonka mukaan vapaus säilyy, jos vain toimimme ehdottamallamme tavalla. Näytteet osoittavat järjestön argumentoinnin fokuksen ja puheen orientaation olevan tulevaisuudessa, mikä on selitettävissä nykyhetkessä tehtävien tulkintojen kautta.¹⁰¹ Järjestön argumentoinnissa on kysymys tulevaisuuden määrittelystä sen pohjalta, odotetaanko nykyisten ongelmien jatkuvan tai jopa pahenevan, vai nähdäänkö edessä olevan kenties aivan uusia ongelmia. Vastaus näihin kaikkiin kohtiin on myönteinen. Tulevaisuushorisontin negatiivisuudesta johtuen yritetään tuleva valloittaa osoittamalla oma pätevyys uusien toimintaehdotusten rakentajana, sillä järjestön ylistämä vapaa ase oikeus ei ole turvattavissa eikä saavutettavissa ilman käytännön toimia. Tulevaisuuden rakentaminen ei ole kuitenkaan mahdollista ilman ideologista pohjaa, jonka järjestö löytää viittaamalla menneisyyteen ja historian henkilöihin kollektiivina. Kunniavelan osoittaminen menneelle ajalle selittyy sillä, että koska historiaa ei voida enää muuttaa eikä voittaa, voidaan siihen vain vedota, hakien sieltä oikeutusta ja oman asian pyhittämistä. Tässä tehtävässä onnistumiseksi käyttää järjestö tekniikkaa, jossa argumentit esitetään paljon väittävinä ja vähän sanovina. Saavutettavana hyötynä on, että aina tarpeen niin vaatiessa voidaan todeta, että juuri tätä me tarkoitimme ja että meidät ymmärrettiin tarkoituksella väärin. Avain menestykseen on taito selittää ja kääntää tappiot voitoiksi, kyseenalaistaen vastapuolen ponnistelujen merkitys.

NRA:n viljelemien argumenttien määrittelemisen edellä kuvatulla tavalla universaaleiksi merkitsee niiden olevan aina käyttökelpoisia, kunhan vain pysytään järjestön omalla toiminta-alueella eli ase-teemassa. Argumenttien universaalisuus voi tuki kääntyä itseään vastaan, jolloin jäljelle jää samojen väitteiden kaavamainen toistaminen ja sisällöllinen tyhjiys. Selitykseksi tähän tyhjiyteen voi tarjota näkemystä, jonka mukaan NRA:lla ei ole tarjottavana mitään uutta rutiininomaiseksi muuttuneeseen asekeskusteluun, jota täytyy

¹⁰⁰ Ks. edellisen sivun ns. Legislative alert.

¹⁰¹ Puheen orientaatioista; ks. Habermas (1981a, 322).

elävöittää pakonomaisin kärjistyksin. NRA:n argumentointia voidaan tulkita myös positiivisemmin, jolloin argumenttien universaalisuus ja ympärilyöreytys viittaavat niiden yleispätevyyteen. Tämän näkemyksen mukaan NRA:n vahvuutena on puheikäntöjen ja niiden välittämän maailmankuvan ehdottomuus, joka ei jätä tilaa tulkinnoille. Myönteisen asenteen ottaminen ei kuitenkaan merkitse NRA:n argumentoinnin olevan virheetöntä. Sen suurin vahvuus eli jäykkyys on samalla suurin ongelmakohta, argumentoinnin ollessa immuuni ympäristön ja kontekstien muutoksille, paljastaen tätä kautta sisäisen ontoutensa ja luottamuksen emootioiden voimaan. Todisteena tästä voidaan pitää järjestön taipumusta mystifioida menneisyyden, itsensä ja retoriikkansa lisäksi aseet, nuo vapauden symbolit. Johtopäätös on, että puheet aseista ja niiden merkityksestä sekä vielä laajemmin koko asekulttuurista muuttuu historian revisioinniksi ja nostalgisoinniksi, tunteellisuuden syrjäyttäessä rationaalisuuden pateettisuuteen päätyminen uhallakin. NRA:n argumentoinnissa ovat järkipäriset perustelut alisteisia tunnetiloille, jotka onnistutaan synnyttämään ja joista ei NRA:n kohdalla ole koskaan puutetta. Ainoaksi ratkaisemattomaksi ongelmaksi jää, ettei puhuja voi koskaan olla täysin varma siitä, miten kuulijat reagoivat sanottuun ja sitä kautta puheen esittäjään. NRA on tämän omalla esimerkillään todistanut.

6 VALLAN SUHTEELLISUUS

6.1 Lakialoitteiden epilogi

Bradyn lakiin ja rynnäkkösekieltoon nivoutuvaa NRA:n ja sen vastustajien argumentointia voitaisiin lopputuloksesta päätellen arvioida lakialoitteiden kannattajien voitoksi, heidän argumenttinsa ollessa laadukkaampia ja paremmin kansakunnan sekä päättäjien tunteja heijastavia. Niin houkuttelevalta kuin tämä selitys kuulostakin, kertoo se vain osatotuuden, ja sitä on täydennettävä lisäselityksillä. Väheksyä ei tule esimerkiksi kontekstin eli maassa vallinneen yleisen turvattomuuden tunteen vaikutusta kongressiin. Kontekstin ja yleisen mielipiteen, joka oli aselakien suhteen myönteinen, yhteisvaikutuksesta syntyi lumipalloefekti, jota NRA ei pystynyt estämään, joten sen ainoaksi vaihtoehdoksi jäi syntipukkien etsiminen ja osoittaminen.¹⁰² Oma ja sellaisena hyvin merkittävä osuutensa tapahtumiin oli myös kongressin poliittisilla voimasuhteilla, suosien 1990-luvun puolivälissä demokraatteja, jotka ovat lähtökohtaisesti (mutteivät poikkeuksetta) republikaaneja enemmän aselakien tarpeellisuuden kannalla.

NRA:n vaikutus aselakien kohtaloon on nähtävissä siinä, miten monet alun perin aselakien mielekkyyttä ja tarpeellisuutta epäilleet kongressiedustajat, joita löytyi molemmista puolueista, muuttivat järjestön toiminnan ansiosta kantaansa. Selitykseksi suunnanmuutokselle voidaan tarjota halua tehdä hajurakoa NRA:han ja sen edustamaan maailmankuvaan. Raadollisemman näkemyksen mukaan poliitikot tahtoivat toimillaan vastustaa laajaa suosiota nauttivaa uskomusta, joka näki poliitikkojen olevan ostettuja eli spesiaali-intressien ja suurten etujärjestöjen vankeja. Itsenäinen ja näennäisen pyyteetön toiminta aseksymyksen suhteen olisi omiaan todistamaan, ettei väite pitänyt paikkaansa. Lakialoitteiden hyväksyminen vastoin ennako-oletuksia oli tämän näkemyksen mukaan sekä näpätys kongressin toimintaan sekaantuvalla NRA:lle että huolehtimista omasta poliittisesta urasta ja sen jatkuvuudesta, mitä voi pitää todellisen poliitikon tärkeimpänä prioriteettina. NRA-kriittinen väittäjä on, että kyse ei ollut vain kannanotosta lakialoitteiden puolesta, vaan ennen kaikkea kannanotosta NRA:ta vastaan:

The NRA is a johnny-come-lately to the gun-control debate and has lost considerable credibility over the issue.

The NRA doesn't represent what's right for America, they don't represent

¹⁰² Näitä syntipukkeja olivat mm. Bradyn lakia avoimesti tukenut Ronald Reagan, toinen entinen presidentti George Bush Sr. ja istuva presidentti Bill Clinton, medioita ym. unohtamatta.

the opinions of the majority of the people, and – in fact – they don't represent many of their own members in this issue.

*Mister Chairman, I just want to ask, has the NRA no shame?*¹⁰³

Lakialoitteiden muuttuminen laeiksi ja vallitsevaksi käytännöksi ei kuitenkaan ole merkinnyt mitään lopullista suunnanmuutosta, eikä niillä (laeilla) ole ollut suurtakaan vaikutusta Yhdysvalloissa vallitseviin asenteisiin aseiden suhteen tai aseiden kasvaneeseen määrään. Lakien myöhemmän kohtalon perusteella voidaan asettaa kyseenalaiseksi myös koko lainsäädäntöprosessin mielekkyys; toinen laeistahan on jo rauennut (AWB) ja toinen muuttunut sisällöltään oleellisesti (Bradyn laki). Tilanne ei ollut yksiselitteinen edes lakien voimassaoloaikana, korkeimman oikeuden tulkintojen vaikuttaessa kyseisten lakien toimivuuden ohella vasta harkinnassa olevan aselainsäädännön menestymismahdollisuuksiin. Yhdysvaltain korkein oikeus päätti tapauksessa *Printz ja Mack vs. Yhdysvaltain liittovaltio*, että ”liittovaltio ei voi asettaa pakolliseksi osavaltioiden tekemiä aseostajan rikostaustan selvityksiä”¹⁰⁴, mikä merkitsi Bradyn lain olevan pelkkä suositus. Oikeuden päätöksen mukaan ”liittovaltiolla on toimivaltaa vain silloin kun perustuslaki sen erikseen sallii.”¹⁰⁵ Korkeimman oikeuden tulkinta aselaeista merkitsee juridista rajoitetta kongressille, jonka lainsäädäntötyö on alisteista sekä perustuslaille että sitä tulkitsevalle korkeimmalle oikeudelle. Oikeuden päätös oli samalla pieni voitto NRA:lle, ja järjestön aselakien yhteydessä antama tuomio valtiolle ennenaikainen.

Aselakien rajallisesta tehosta huolimatta ei voida sivuuttaa väitettä, jonka mukaan Bradyn lain ja AWB-lain kongressilta saamalla siunauksella *oli*, joskin lyhytaikaista, vaikutusta NRA:han ja sen maineeseen poliittisena toimijana. Lakialoitteiden aikaisen debatin tärkein anti oli oppitunti retoriikasta ja sen menestyksen edellytyksistä. NRA:n retoriikan voi sanoa toimivan niin kauan kuin sen pelote tuntuu uskottavalta ja siedettävältä ja sen lupauksille annetaan katetta. Kun nämä katoavat tai menettävät vakuuttavuutensa, jäävät jäljelle mahtipontisuus ja onnto samaan argumenttiin palaaminen. Tämän jatkuessa loputtomiin on tuloksena väsymys ja kyllästyneisyys, närkästys ja lopulta vastenmielisyys. Säilyäkseen uskottavana ja kiehtovana tulee kielen elää ja uudistua, sillä kukaan ei jaksaa kuunnella loputtomiin samoja kuluneita väitteitä, jotka ovat kaiken lisäksi menettäneet kosketuksen todellisuuteen. Oppia ottavana järjestönä teki NRA tästä omat

¹⁰³ Davidson (1993, 191)

¹⁰⁴ ”The Supreme Court Rules Against The Brady Law”(1999); <http://www.mcsm.org/mack.html>

¹⁰⁵ *ibid.* Mielenkiintoiseksi oikeuden päätöksen teki se seikka, ettei Bradyn lain nähty rikkovan NRA:n ylistämää toista lisäystä, vaan kymmenettä lisäystä, jossa määritellään liittovaltion toimivallan laajuus.

johtopäätöksensä, tuloksen ollessa entistä tiukempi – sanallisesti ja toiminnallisesti – järjestö, joka suhtautuu vielä haluttomammin kompromisseihin ja myönnytyksiin. Todisteena uuden aikakauden NRA:sta on järjestön johdon ammattimaistuminen, kovettuminen ja keskittyminen aikaisempaa korostetummin poliittisiksi määriteltäviin konflikteihin, järjestön perinteisen harrastustoimintasektorin marginalisoituessa entisestään. Järjestön uudet johtohenkilöt eivät ole ”asehulluja” eivätkä edes metsästäjiä, vaan poliittisia eläimiä, joiden päämääränä on ylväs ja alati vahvistuva NRA. NRA:ta ei tule silti pitää minään vastustajien nimeämänä antikristuksena tai edes uniikkina etujärjestönä, sillä ainoa mikä erottaa NRA:n muista lukemattomista etujärjestöistä, on korulauseiden puute ja korvaaminen iskevyydellä sekä maailman näkeminen mustavalkoisena. Tämä maailma ei perustu romanttisiin kuvitelmiin, vaan realiteetteihin, joista NRA:lla on omat käsityksensä. Nämä käsitykset on puettavissa muotoon, jossa tiivistyy NRA:n motto: niin kauan kuin maailmassa (=Yhdysvalloissa) on epäoikeudenmukaisuutta ja ihmisten oikeuksien loukkaamisia, on järjestölle sosiaalista tilausta ja sen toimille perustaa:

Yes I'm proud to say I'm the NRA

Born in America

And this is where I plan to stay

Ask me why, and I'll say

It's a God-given freedom, a God-given right, a God-given duty

And Worth The Fight.¹⁰⁶

6.2 Jatkotutkimuksen mahdollisuus

NRA:ta, sen argumentointia ja argumentoinnin yhteyksiä aselainsäädäntöön olisi mahdollista tarkastella myös 2000-luvun kontekstissa. Tämän päivän asetelma ei lähtökohdiltaan eroa edellisen vuosikymmenen vastaavasta: uusia aselakialoitteita nousee poliittiselle agendalle, niistä keskustellaan ja niitä vastustetaan. NRA ei ole poistunut näyttämöltä, vaan on yhä aktiivinen ja innokas aselakien vastustaja, ja epäonnistuneet yritykset säätää uusia lakeja herättävät kysymyksen, mikä on järjestön painostustoiminnan vaikutus ja merkitys lainsäädännöllisten uudistusten kaatumisessa? Asiaa voitaisiin lähestyä esimerkiksi tarkastelemalla sitä, oliko NRA myötävaikuttamassa maan

¹⁰⁶ Ote järjestön tunnuslaulusta; säveltäjä tuntematon (Davidson 1993, 159).

oikeusministeri John Ashcroftin esitykseen, jolla supistettiin aseostajien henkilötietojen säilyttämistä rekistereissä Bradyn lain aikaisesta 90 päivästä 24 tuntiin eli yhteen vuorokauteen.¹⁰⁷ Mielenkiintoista tässä aikarajassa on, että se on sama kuin mitä NRA aikoinaan esitti maksimaaliseksi käsiaseiden ostamisen odotusajaksi.

Kongressin muuttuneet poliittiset voimasuhteet on yksi tekijä, jonka voisi ajatella vaikuttavan NRA:n toimintatilaan ja -mahdollisuuksiin, ja joka tulisi uusissa tutkimuksissa huomioida. Se ei kuitenkaan yksinään selitä sitä, miksi uusia aselakeja on niin vaikea säätää, sillä tilanne ei ole niin yksinkertainen, että republikaanienemmistö olisi automaattisesti halukas toimimaan NRA:n ehdottamalla tavalla. Asetelma on mitä tulkinnanvaraisiin, ja sellaisena suuri haaste jatkotutkimukselle. Perusongelmana on NRA:n tyyli selittää lakitappiot vähäpätöisiksi ja merkityksettömiksi, kun vastaavasti järjestön kannan mukaiset päätökset selitetään voitoiksi ja todisteeksi NRA:n kyvystä vaikuttaa päättäjiin. Peruskysymys onkin, miten tätä järjestön itsensä mystifiointia tulisi lähestyä ja purkaa?

NRA:n taipumusta korostaa omaa rooliaan ja merkitystään lakiareenalla voidaan pitää yhtenä selityksenä sille, miksi järjestöstä tehtyjä tieteelliseksi luettavia esityksiä on yllättävän vähän. Tällä viitataan yhtäältä siihen, että järjestöä ei välttämättä mielletä vakavien tutkimusten arvoiseksi, ja toisaalta siihen, miten arka aihe aseet amerikkalaisessa kulttuurissa on. Tutkimuksenteon kannalta ongelmana ja vaarana on lisäksi, että esitysten kompastuskiveksi muodostuu ajautuminen epämääräisyyteen, eikä järjestön todellisista vaikutusmahdollisuuksista saada mitään otetta. Tämä ei kuitenkaan ole riittävä selitys sille epäsuhdalle, mikä NRA:sta tehtyjen tutkimusten ja järjestöstä löytyvän yleisen informaation ja puheen välillä vallitsee.¹⁰⁸ Mitenkään liioiteltua ei ole ajatella, että kriittiselle tutkimukselle olisi sekä tarvetta että tilaa, tutkimuksenteon käytännön ongelmien ollessa aivan lukunsa.

Hedelmällisin lähtökohta uudelle NRA -aiheiselle tutkimukselle liittyy muuttuneisiin puhekäytäntöihin amerikkalaisessa poliittisessa valtakulttuurissa. Tällä viitataan turvallisuusargumenttien korostuneeseen asemaan, mitä puolestaan selitetään terrorismin uhalla kansalliselle turvallisuudelle. Jos vapaus tulkitaan NRA:n tyyliin turvallisuuteen

¹⁰⁷ Lakimuutos tapahtui vuonna 2005, ja asiaa on tarkasteltu mm. 60 Minutes -ajankohtaisohjelman dokumentissa ”The Big Gun.” (Televisiokanava Nelonen, 17.7.2005).

¹⁰⁸ Esimerkiksi Google -hakukoneesta löytyy lähes kaksi miljoonaa viittausta NRA:han.

nähdessä osin vastakkaiseksi arvoksi, merkitsee muuttunut tilanne turvallisuusargumentoinnin syrjäyttäneen tai ainakin korvanneen vapausaspektin.¹⁰⁹ Uuden tutkimuksen kysymyksenasettelun lähtökohdaksi voisi asettaa sen tarkastelemisen, ylettyykö tämä kielellinen muutos NRA:n argumentteihin. Jos näin on, merkitsee se asevoimien puolustamista turvallisuusperspektiivistä, järjestön lempilapsen eli aseiden vapauden ilmentymänä jäädessä vähäisempään rooliin. Turvallisuusnäkökohtien – kansallisen ja kansalaisten – etusijalle asettamisen voisi ajatella asettavan NRA:lle uusia verbaalisia ja muita haasteita, sillä kaikille kuuluvaa asevoimaa on hankalampi puolustaa sen turvallisuutta lisäävällä vaikutuksella kuin vetoamalla perustuslain turvaamiin oikeuksiin. Problemaattista tässä asetelmassa ja sen yhteyksissä arkitodellisuuteen on, että vaikka aseet tunnustettaisiin ongelmien ratkaisijoiden ohella ongelmien aiheuttajiksi ja yleisen turvallisuuden vaarantajiksi, ei tämän asenteen realisoitumisesta ole merkkejä, tämän päivän aselakien ollessa yhtä puutteellisia kuin mitä ne ovat olleet koko kuluneen vuosisadan ajan. Tätä ei voida silti tulkita siten, että vallitseva tilanne olisi selvä osoitus NRA:n kasvaneesta vallasta lainsäädännön saralla. Yhtenä mahdollisena, muttei ainoana selityksenä voisi tarjota väitettä, jonka mukaan NRA:n ulkopuolella mielletään vapaus ja turvallisuus rinnakkaisiksi ja toisiaan täydentäviksi suureiksi, joiden säilymisen ehtona on niiden molempien kunnioittaminen. Tulevien tutkimusten vastuulle jää sen kartoittaminen, missä määrin tätä väittämää voidaan pitää oikeutetuksi ja evidenssiin pohjautuvaksi.

6.3 NRA ja valta

Vaikeasti lähestyttävän vallan käsitteen liittäminen automaattisesti jonkin tahon kuten NRA:n yhteyteen on kaikkea muuta kuin mutkatonta. Enemmän kuin aiheellinen on kysymys, mikä tekee järjestön puheista, arvoista ja teeseistä muita vastaavia parempia ja jotain, joka tulee ehdottomasti huomioida? Järjestön kompetenssiin ja kokemukseen vetoaminen ei ole riittävä selitys sen huomioonottamiselle, sillä niin lattealta kuin se kuulostaakin, on kaikki tieto merkityksineen kiistettävissä ja kumottavissa. Asetemaan tämä pätee mitä suurimmassa määrin, sen operoidessa tunteiden ja tulkintojen varassa. Absoluuttisen totuuden sijaan kyse on valintojen pluralismista, jotka kärjistetään ja

¹⁰⁹ Tutustumalla valtamedioiden ja johtavien poliitikkojen puhekäytäntöihin herää vaikutelma, että kaikki tapahtuva on yhdistettävissä kysymyksiin turvallisuuden ensisijaisuudesta (vrt. terrorismin vastainen *Patriot Act -laki* ja sen synnyttämä keskustelu).

pelkistetään jaotteluksi hyvän ja pahan välillä. Näiden valintojen markkinoinnissa on oma osuutensa vetoamisella toimijan tietoon ja taitoon, mutta tämä ei merkitse NRA:n olevan mitenkään ylivertainen tai ainutlaatuinen poliittinen voima.

NRA:n ja vallan suhteen purkaminen voidaan aloittaa viittaamalla vallan ambivalenttiin olemukseen. Vallan tyhjentävien määrittelyjen sijaan tyydytään toteamukseen, jonka mukaan valta on monimuotoista ja ilmenee eri tavoin eri yhteyksissä. Samalla vallasta puhumisen ja sen arvioimisen edellytyksenä on, että se on jollain tavalla havaittavissa olevaa ja todennettavaa. Vallan kompleksisuus ja yritykset paikallistaa valtaa merkitsevät, että ihmiset tulkitsevat vallan eri tavoin, jonkun tulkitessa tapahtumat sattuman ohjailemaksi ja toinen osoitukseksi vallankäytöstä. Valta ei ole kuitenkaan ikuisesti muuttumattomaa, vaan liikkeessä oleva, tilallisesti ja ajallisesti muuttuva suure. Sama ajatus on ilmaistavissa myös toisin, jolloin valta tulkitaan kontekstilähtöisesti: esimerkiksi lääkärin valta potilaaseen nähden ei käsitä koko elämän kirjoa, vaan ainoastaan lääketieteellisen ulottuvuuden, jonka laajuus vaihtelee tapauskohtaisesti.¹¹⁰ Sama varaus pätee teesiin NRA:n vallasta, jonka voi ajatella rajoittuvan pääsääntöisesti järjestön omalle toiminta-alueelle eli kaikkeen mahdolliseen aseisiin liittyvään, kaiken muun ollessa sen vaikutuksen ulottumattomissa.

NRA:n ”vallassa”, sikäli kuin on oikeutettua sanoa järjestöllä sitä olevan, ei ole kysymys mistään poliittisesta pakkovallasta, joka tulee helposti liitettyä valtion yhteyteen, valtion ollessa jäseniään sitova ja pakottava rakennelma. NRA:n kohdalla on perustellumpaa puhua vaikutusvallasta, joka on vaikeasti mitattavaa ja suhteellista. Paitsi suhteellista, voi järjestön vallan väittää olevan pehmeää ja yliarvioitua. NRA:n vallan rajallisuuden merkinä on, ettei järjestö pysty, päinvastaista väittävästä retoriikastaan huolimatta, esittämään asiaansa niin vastaansanomattomasti ja kiistämättömästi, ettei se kohtaisi vastarintaa ja vastustusta. Todellista vaikutusvaltaa, ja sellaisena poliittista pakkovaltaa muistuttavaa, on kyky ohjailta keskustelujen ja päätöksenteon kulkua ja sisältöä tavalla, joka ei jätä sijaa kyseenalaistamisille. Vielä todellisempaa vallankäyttöä on pitää päätöksenteko pienen piirin aktiviteettina, ilman että asiat nousisivat koskaan julkisuuteen ja yleisen mielipiteen arvioitavaksi. Tällainen tilanne on melko harvinainen ilmiö demokratian nimiin vannovassa nyky-yhteiskunnassa, mutta viitteitä tämännäköisen

¹¹⁰ Potilas-lääkäri -suhteen mieltäminen osoitukseksi vallasta ja vallankäytöstä on usealla tapaa ongelmallinen, mutta silti tähän yhteyteen sopiva. Lääkärin valta voi vaikuttaa välillisesti potilaan koko elämään (vakava sairaus ja sen edellyttämät elämäntapamuutokset jne.), kun vastaavasti edellisen valtaa supistava elementti on potilaan päätös olla välittämättä lääkärin ohjeista ja määräyksistä.

vaikuttamisen mahdollisuudesta löytyy ainakin Yhdysvalloista, jossa paikallinen lääkärijärjestö *American Medical Association* (AMA) on vakiinnuttanut asemansa oman alansa kiistattomana ja kiistämättömänä voimatekijänä. Tätä näkemystä ja erontekoa kuvitellun sekä aidomman että piilotetumman vaikuttamisen välillä ei voida ohittaa edes viittaamalla NRA:n toiminnan logiikkaan, jonka mukaan julkisuutta tarvitaan, eikä mitään huonoa tai negatiivista julkisuutta ole.

Julkisuuden tai vielä laajemmin yleisen näkyvyyden merkitys NRA:n valtapyrkimyksille on kuitenkin kiistatonta. Järjestön tulkinnan mukaan valta merkitsee ja edellyttää näkyvyyttä ja tunnettuutta, joiden seurauksena sille avautuu oikeus sanoa sanottavansa ja tulla huomioduksi. Julkisuuden hyväksikäyttö ja manipulointi ovat toimintatapoja, joilla on ollut oma merkityksensä NRA:n vallalliseksi julistamisessa. Tämä ei silti tarkoita, että NRA olisi niin mahtava kuin minä se esittäytyy. Perustellumpaa on puhua onnistuneesta näkyvyyden maksimoinnista, mikä merkitsee järjestön, sen ideologian, maailmankuvan ja toimintaehdotusten kaupittelua, jolloin myös ylilyönnit ovat sallittuja ja lisätodisteita järjestön mahdista. Johtopäätös on, ettei järjestön vaikutusvalta ole mitattavissa oleva suure, vaan perustuu käsityksiin siitä: NRA:n valta on illuusiota, joka helposti hautaa alleen sen seikan, että asiat ovat harvoin niin kuin miten niiden väitetään olevan. Viaton asian toteaminen ei tee siitä todellisuutta. Tästä huolimatta on NRA onnistunut tehtävässään vähintään tyydyttävästi eli luomaan, ylläpitämään ja jopa vahvistamaan käsityksiä vallastaan, joita edes kiistattomat tappiot eivät ole horjuttaneet. Nämä käsitykset ovat pohjimmiltaan myyteiksi muuntautuneita mielikuvia, joiden totuus pohjaa ei normaalioloissa epäillä, vaan ne otetaan annettuna. Kritiikittömän mentaliteetin tulemana on viisaus, jonka mukaan NRA:n valta on yhtä kuin kykyä ja potentiaalia saada muut toimimaan järjestön haluamalla tavalla.

Vielä lähemmäs NRA:n (vaikutus)vallan ydintä ja tutkimuksen keskeistä kysymystä ”Mitä NRA:n valta oikein on?” päästään, kun mietitään sitä, mistä tuo valta koostuu. NRA:n kohdalla voidaan todeta sen vallan eli potentiaalinen vaikuttaa ympäristöönsä perustuvan tehokkaaseen rajallisten resurssien hyödyntämiseen. Kyse ei ole saneluvallasta tai kyvystä ohjailta tapahtumien kulkua, vaan järjestön voimavaroilla – aineellisilla ja immateriaalisilla – aikaansaataavasta tunteesta, jonka yhtymäkohdat todellisuuteen ovat vaikeasti havaittavia. Vallan mieltäminen resurssiksi ja niiden käyttämiseksi merkitsee, että valta on olemukseltaan monitasoista, NRA:n vallan ollessa yhdistelmä esiteltyjä taloudellisia

elementtejä, elämän mystifiointia, ideologiaa ja vetoamista auktoriteetteihin kuten ikuisiksi julistettuun perustuslakiin. Järjestön yritykset vedota ja vaikuttaa ihmisiin, omaa merkitystään korostaen, eivät kuitenkaan realisoidu ilman konkreettisia toimia, jollaiseksi tässä lasketaan puheella tekeminen. NRA:n retorinen ulottuvuus on tärkeä voimavara ja osa järjestön valtaa, tai oikeammin vallan tavoittelua eli halua päästä määrittelemään elämää ja käsityksiä todellisuudesta. Ilman kieltä ei ole mahdollista tavoitella niitä päämääriä, joita NRA:lla on ja joiden täyttymisen lupaus valtaan kätkeytyy. NRA:n päämääränä ei ole vain aseiden vapauttaminen, vaan asema, jossa se olisi samanaikaisesti mielipidevaikuttaja ja arvojohtaja eli jonkinlainen karismaattinen henkinen johtaja, jonka vaikutus ylittäisi perinteisen, kapea-alaisen etujärjestöille sallitun toimintatilan rajat.

NRA:n tulkitseminen halukkaaksi mielipidevaikuttajaksi ei kuitenkaan merkitse, että järjestö olisi mielletävissä traditionaalisen määrittelyn mukaisesti aatteelliseksi etujärjestöksi. Tässä päädytään päinvastaiseen käsitykseen, jonka mukaan NRA on pohjimmiltaan materiaallinen järjestö.¹¹¹ Vetoaminen suurta arvostusta nauttiviin ihanteisiin kuten ihmisten erottamattomiin oikeuksiin ei peitä järjestön materiaalista puolta, joka tiivistyy aseissa. Lisätukea ajatukselle NRA:n materialismista saadaan viittaamalla järjestön implisiittiseen opinkappaleeseen eli siihen, miten kaikki tapahtuva on sidoksissa, edellyttää ja palaa toimintaan. Tämä tarkoittaa toiminnan ohjaavan ajattelua, aatetta ja puhekäytäntöjä. Toiminnan ensisijaistamisen perusteella voidaan väittää, että järjestön käytännön toimet ja etenkin niiden kuviteltuihin aikaansaannoksiin viittaamalla synnytetty pelote on valtaresurssi, jota ilman NRA näyttäytyisi paljon suhteellisemmassa valossa ja jonka puuttumisen seurauksena NRA ei olisi enää se järjestö, minä sitä nykyään pidetään. Suhteellisuudentajua ja realismia siis tarvitaan, muistaen samalla varoituksen sanan, jonka mukaan äänekkyyys ei ole synonyymi kyvykkyydelle. NRA on osoittanut kykenevänsä haukkumaan, mutta vastalauseet aseista riisuvat todisteet sen puremiskyvystä antavat vielä odottaa itseään.

¹¹¹ Jaottelun varaukseksi on mainittava, että järjestöjen luokittelu aatteelliseksi tai materiaaliseksi on osin keinotekoinen ja puutteellinen, sillä tuskin yksikään aatteellinen järjestö on vailla aineellisia ambitioita ja päinvastoin. NRA ei ole poikkeus, järjestön ns. teoreettisen ja käytännöllisen puolen ollessa riippuvaisia toisistaan, sekoittuen toisiinsa ja vahvistaen toinen toistaan.

LÄHTEET

1 TOIMINTAYMPÄRISTÖNÄ KONGRESSI

Kirjallisuus:

Aristoteles (1989) *Nikomakhoksen etiikka*. Suomentanut Simo Knuuttila. Helsinki: Gaudeamus.

Bailey, Christopher J. (1989) *The US Congress*. Oxford: Basil Blackwell Ltd.

Davidson, Osha Gray (1993) *Under Fire: NRA and the Battle for Gun Control*. New York: Henry Holt & Co. Inc.

Duverger, Maurice (1951/1964) *Political Parties. Their Organization and Activity in the Modern State*. 3rd ed. Translated by Barbara & Robert North. Cambridge: Cambridge University Press.

Dye, Thomas & Zeigler, Harmon (1989) *American Politics in the Media Age*. 3rd ed. Pacific Grove: Brooks/Cole Publishing Company.

Dye, Thomas & Zeigler, Harmon (1990) *The Irony of Democracy. An Uncommon Introduction to American Politics*. 8th ed. Pacific Grove: Brooks/Cole Publishing Company.

Edelman, Murray (1988) *Constructing the Political Spectacle*. Chicago: The University of Chicago Press.

Johnson, Paul, Aldrich, John, Miller, Gary, Ostrom, Charles & Rohde, David (1990) *American Government. People, institutions, policies*. 2nd ed. Boston: Houghton Mifflin Company.

Millbrath, Lester W. (1963) *The Washington Lobbyists*. Chicago: Rand McNally Company.

Mills, C. Wright (1956) *The Power Elite*. London: Oxford University Press.

Mosca, Gaetano (1939/1965) *The Ruling Class: elementi di scienza politica*. Translated by Hannah D. Kahn. New York: McGraw-Hill.

Nelson, John S. (1998) *Tropes of Politics. Science, theory, rhetoric, action*. Madison: The University of Wisconsin Press.

Olson, Mancur (1971) *The Logic of Collective Action: Public Goods and the Theory of Groups*. Cambridge: Harvard University Press.

Salisbury, Robert (1990) The Paradox of Interest Groups in Washington – more groups, less clout. Teoksessa King, Anthony (ed.). The New American Political System. 2nd version. Washington: The AEI Press, pp. 202-230.

Schattschneider, E. E. (1960) The Semi-sovereign people: A realistic View of Democracy in America. New York: Holt, Rinehart & Winston.

Truman, David B. (1970) Forms of Organization: Myths and Realities. Teoksessa Salisbury, Robert (ed.). Interest Groups Politics in America. New York: Harper & Row Inc., pp. 127-172.

Williams, Robert (1990) Explaining American Politics. Issues and Interpretations. London: Routledge.

Wilson, John (1990) Politically Speaking. Oxford: Basil Blackwell Ltd.

2 NRA: N VALLAN RAKENNUSAINEKSET

Kirjallisuus:

Adams, Tom (1991) Grass Roots. New York: Carol Publishing Company Ltd.

Davidson, Osha Gray (1993) Under Fire: NRA and the Battle for Gun Control. New York: Henry Holt & Co. Inc.

Diaz, Tom (1999) Making a Killing: The Business of Guns in America. New York: The New Press.

Edelman, Murray (1967/1985) The Symbolic Uses of Politics. Chicago: University Press of Illinois.

Elder, Charles D. & Cobb, Roger W. (1983) The political Uses of Symbols. New York: Longman.

Hart, Roderick P. (1997) Modern Rhetorical Criticism. 2nd ed. Boston: Allyn & Bacon, Co.

Kantola, Anu (1998) Vaara sisällämme. Teoksessa Keränen, Marja (toim.). Kansallisvaltion kielioppi. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto, yliopistopaino. SoPhi 28, ss. 49-63.

Millbrath, Lester W. (1970) The Impact of Lobbying on Governmental Decisions. Teoksessa Salisbury, Robert (ed.). Interest Groups Politics in America. New York: Harper & Row Inc., pp. 404-428.

Elektroniset lähteet:

Guidelines for Communicating with the Media; NRA-ILA:n internetsivut. Saatavana
www-muodossa (ei vaadi kirjautumista) osoitteesta

<http://www.nraila.org/ActionCenter/GrassRootsActivism.aspx?ID=12>. 27.9.2005.

Six Steps to Protect Our Second Amendment Rights; NRA-ILA:n internetsivut.
Saatavana www-muodossa (ei vaadi kirjautumista) osoitteesta

<http://www.nraila.org/ActionCenter/GrassRootsActivism.aspx?ID=3>. (NRA-ILA:n
kotisivut). 27.9.2005.

3 IDEOLOGIA JA MAAILMANKATSOMUS

Kirjallisuus:

Davidson, Osha Gray (1993) *Under Fire: NRA and the Battle for Gun Control*. New
York: Henry Holt & Co. Inc.

Diaz, Tom (1999) *Making a Killing: The Business of Guns in America*. New York: The
New Press.

Dye, Thomas & Zeigler, Harmon (1989) *American politics in the Media Age*. 3rd ed.
Pacific Grove: Brooks/Cole Publishing Company.

Edelman, Murray (1988) *Constructing the Political Spectacle*. Chicago: The University
of Chicago Press.

Elder, Charles D. & Cobb, Roger W. (1983) *The Political Uses of Symbols*. New York:
Longman.

Etzioni, Amitai (1997) *The New Golden Rule. Community and Morality in a
Democratic Society*. London: Profile Book.

Goldie, Mark (1989) *Ideology*. Teoksessa Ball, Terence, Farr, James & Hanson, Russell
L. (eds.). *Political Innovation and Conceptual Change*. Cambridge: Cambridge University
Press, pp. 266-291.

Kantola, Anu (1998) *Vaara sisällämme*. Teoksessa Keränen, Marja (toim.).
Kansallisvaltion kielioppi. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto, yliopistopaino. SoPhi 28, ss.
49-63.

Koikkalainen, Petri (1999) *Liberalismi – historiallista painolastia?* Teoksessa
Lappalainen, Pertti (toim.). *Tyylikästä kansalaisaktiivisuutta*. Tampere: Tampereen
yliopisto. Poliitiikan tutkimuksen laitos. Julkaisuja 11/1999, ss. 31-45.

Nelson, John S. (1998) *Tropes of Politics. Science, theory, rhetoric, action*. Madison: The University of Wisconsin Press.

Palonen, Kari (1988) *Tekstistä politiikkaan*. Tampere: Vastapaino.

Sihvola, Juha (1998) *Toivon vuosituhat: puheenvuoroja. Eurooppalainen ihmiskuva ja suomalaisen yhteiskunnan tulevaisuus*. Jyväskylä: Atena.

Skinner, Quentin (1978) *The Foundations of Modern Political Thought. Volume two. The Age of Reformation*. London, New York: Cambridge University Press.

Tallack, Douglas (1991) *Twentieth-century America. The Intellectual and Cultural Context*. New York: Longman.

Varrak, Toomas (1998) *Üldine poliitikateadus. 2.p.* Tallinn: Sisekaitseakadeemia kirjastus.

Elektroniset lähteet:

Polsby, Daniel D. (1994) *The False Promise of Gun Control*. Saatavana www-muodossa (ei vaadi kirjautumista) osoitteesta <http://www.firearmsandliberty.com/polsby.fpsc.html>. 28.4.2005.

4 PYHÄ PERUSTUSLAKI

Kirjallisuus:

Ball, Terence & Pocock, J. G. A. (1988) Introduction. Samojen tekijöiden teoksessa *Conceptual Change and the Constitution*. Lawrence: University Press Of Kansas, pp. 1-11.

Cook, Philip J. & Moore, Mark H. (1995) *Gun Control*. Teoksessa Wilson, James Q. & Peterselia, Joan (eds.). *Crime*. San Francisco: ICS Press, pp. 267-294.

Dagger, Richard (1989) Rights. Teoksessa Ball, Terence, Farr, James & Hanson, Russell L. (eds.). *Political Innovation and Conceptual Change*. Cambridge: Cambridge University Press, pp. 292-308.

Diaz, Tom (1999) *Making a Killing: The Business of Guns in America*. New York: The New Press.

Edelman, Murray (1988) *Constructing the Political Spectacle*. Chicago: The University of Chicago Press.

Farr, James (1988) Conceptual Change and Constitutional Innovation. Teoksessa Ball, Terence & Pocock, J. G. A. (eds.). *Conceptual Change and the Constitution*. Lawrence: University Press of Kansas, pp.13-34.

Honig, Bonnie (1990) *The Political Theory and Displacement of Politics*. New York: Cornell University Press.

Maddox, Graham (1989) *The Constitution*. Teoksessa Ball, Terence, Farr, James & Hanson, Russell L. (eds.). *Political Innovation and Conceptual Change*. Cambridge: Cambridge University Press, pp. 50-67.

McDonald, Forrest (1982) *A Constitutional History of the United States*. Malabar: Robert E. Krieger Publishing Company.

McDonald, Forrest (1985) *Novus Ordo Seclorum. The Intellectual Origins of the Constitution*. Lawrence: University Press of Kansas.

Strourzh, Gerald (1988) *Constitution: Changing Meaning of the Term*. Teoksessa Ball, Terence & Pocock, J. G. A. (eds.). *Conceptual Change and the Constitution*. Lawrence: University Press of Kansas, pp. 35-54.

Rättilä, Tiina (1999) Kaksi näkökulmaa poliittiseen osallistumiseen: performatiivinen politiikka rationaalisen tyylin haastajana. Teoksessa Lappalainen, Pertti (toim.). *Tyylikästä kansalaisaktiivisuutta*. Tampere: Tampereen yliopisto. Poliitiikan tutkimuksen laitos. Julkaisuja 11/1999, ss. 48-64.

Muut julkaisut:

Cress, Lawrence Delbert (1984) *An Armed Community: The Origins and Meaning of the Right to Bear Arms*. *The Journal of American History*. Volume 71, no 1. pp. 22-42.

Shalhope, Robert E. (1982) *The Ideological Origins of the Second Amendment*. *The Journal of American History*. Volume 69, no 3. pp. 599-614.

Shalhope, Robert E. & Cress, Lawrence Delbert (1984) *The Second Amendment and the Right to Bear Arms: An Exchange*. *The Journal of American History*. Volume 71, no 3. pp. 587-593.

Elektroniset lähteet:

Halbrook, Stephen (1999) *What the Framers Intended: A Linguistic Analysis of the Right to Bear Arms*. Saatavana www-muodossa (ei vaadi kirjautumista) uudistuneesta osoitteesta <http://www.potowmack.org/noahweb.htm>. 28.12.2005.

Levinson, Sanford (n.d.) *The Embarrassing Second Amendment*. Saatavana www-muodossa (ei kirjautumista) osoitteesta <http://www.firearmsandliberty.com/> (linkki: researchroom, the U.S. Constitution.). Alkuperäinen julkaisu *Yale Law Journal*, volume 99, pp. 637-659. 28.12.2005.

The Supreme Court Rules Against the Brady Law (1999) *Michigan Citizens for Safer Michigan* –järjestön kotisivut. Saatavana www-muodossa (ei kirjautumista) osoitteesta <http://www.mcsm.org/mack.html> 4.10.2005.

Vapaa www -tietosanakirja Wikipedia. Yhdysvaltain perustuslaki saatavilla osoitteesta http://meta.wikipedia.org/wiki/Wikisource:Constitution_of_the_United_States_of_America. 21.12.2005.

5 ESIMERKKEJÄ ELÄVÄSTÄ ELÄMÄSTÄ: LAKIALOITTEITA JA NRA:N VASTAUKSIA

Retoriikkaosion kirjallisuus:

Aristoteles (1997/2000) *Retoriikka ja runousoppi*. 2.p. Suomentanut Paavo Hohti ja Päivi Myllykoski. Helsinki: Gaudeamus.

Austin, John L. (1975) *How to Do Things with Words*. Cambridge: Harvard University Press.

Edelman, Murray (1967/1985) *The Symbolic Uses of Politics*. Chicago: University Press of Illinois.

Habermas, Jürgen (1981a) *The Theory of Communicative Action*. Volume one: Reason and the Rationalization of Society. Translated by Thomas McCarthy. London: Heinemann Educational Books Ltd., 1984.

Habermas, Jürgen (1981b) *The Theory of Communicative Action*. Volume two: Lifeworld and Systems. A Critique of Functionalist Reason. Translated by Thomas McCarthy. Oxford: Blackwell Publishers Ltd., 1987.

Hart, Roderick P. (1997) *Modern Rhetorical Criticism*. 2nd ed. Boston: Allyn & Bacon, Co.

Hudson, Kenneth (1978) *The Language of Modern Politics*. New York: The McMillan Press Ltd.

Palonen, Kari (1997) *Kootut retoriikat. Esimerkkejä poliittisesta luennasta*. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto.

Pekonen, Kyösti (1991) *Symbolinen modernissa politiikassa*. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto.

Perelman, Chaim (1977) *The Realm of Rhetoric*. Notre Dame: University of Notre Dame Press, 1982.

Argumentaatio-osion aineisto:

Kirjallisuus:

Davidson, Osha Gray (1993) *Under Fire: NRA and the Battle for Gun Control*. New York: Henry Holt & Co. Inc.

Diaz, Tom (1999) *Making a Killing: The Business of Guns in America*. New York: The New Press.

Elektroninen aineisto:

An Interview with Neal Knox (2004) NRA:n varajohtajan Neal Knoxin 17.9.2004 *The Washington Post* -lehdessä julkaistu haastattelu löytyy osoitteesta <http://discuss.washingtonpost.com/wp-srv/forum/04/091704.htm> (vaatii nykyään kirjautumisen). 25.6.2005.

Brady Campaign to Prevent Gun Violence; löytyy em. järjestön kotisivuilta (ei kirjautumista) osoitteesta <http://www.bradycampaign.org/facts/issues/?page=bradylaw.htm> 25.6.2005.

Dick Durbin's Press Release (2000) Demokraattisenaattori Dick Durbinin aselakeja puoltaneet argumentit löytyvät osoitteesta <http://www.senate.gov/~durbin/Legislation/000224.htm> (sivun toiminnassa puutteita, polkuna voi käyttää senaatin kotisivua <http://www.senate.gov/>). 1.6.2005.

Gun control versus gun rights; osoite <http://www.opensecrets.org/news/guns.htm> (ei vaadi kirjautumista). 1.6.2005.

LEAA: Not the True Voice of the Police. NRA:n perustamasta ja rahoittamasta LEAA:sta saa tietoja osoitteesta <http://www.bradycenter.org>. Argumenttinäytteen osoite on <http://www.bradycenter.org/ler/Leg/leaa.php> (ei vaadi kirjautumista). 2.6.2005.

Letter to Members of Congress from Charles Cunningham, director, NRA, federal affairs. NRA:n johtajistoon kuuluvan Charles Cunninghamin kirje löytyy (ei vaadi kirjautumista) osoitteesta <http://www.freerepublic.com/focus/f-news/1176500/posts>. 21.7.2005.

US politics and gun control (2002) BBC:n internetsivut (ei kirjautumista). Osoite <http://news.bbc.co.uk/1/hi/world/americas/40756.stm>. 21.7.2005.

Why Legislatures Should Reject Pump-Action and Semi-Automatic Gun Bans? NRA-ILA:n internetsivut (eivät vaadi kirjautumista). Osoite <http://www.nraila.org/Issues/factSheets/read.aspx?ID=160>. 14.5.2005.

Muut internetlähteet:

Brady Center to Prevent Gun Violence; tietoa Bradyn ja AWB -laeista sisältöineen.
Osoite <http://www.bradycenter.org/about/> (ei kirjautumista). 14.5.2005.

The Brady Handgun Control Act. Viralliset sivut, tietoa lainsäädännöstä ym. Bradyn lain lakiteksti ja muuta aiheeseen liittyvää informaatiota (ei vaadi kirjautumista). Osoite <http://www.usgovinfo.com/library/bills/bradyact.htm>. 14.5.2005.

The Second Amendment; tietoa perustuslain toisesta lisäyksestä (ei vaadi kirjautumista).
Osoite <http://www.members.aol.com/Falconnn/brady.html>. 14.5.2005.

6 VALLAN SUHTEELLISUUS

Kirjallisuus:

Davidson, Osha Gray (1993) *Under Fire: NRA and the Battle for Gun Control*. New York: Henry Holt & Co. Inc.

Elektroniset lähteet:

The Supreme Court Rules Against the Brady Law (1999) Saatavana www-muodossa (ei kirjautumista) osoitteesta <http://www.mcsm.org/mack.html>. 27.12.2005.

Audiovisuaaliset lähteet:

60 Minutes (2005) *The Big Gun*. Dokumentti aseista Yhdysvalloissa. Televisiokanava Nelonen. 17.7.2005.

Muuta aiheeseen liittyvää materiaalia:

Kirjallisuus:

Amar, Akhil Reed (1998) *The Bill of Rights: Creation and Reconstruction*. New Haven: Yale University Press.

Arendt, Hannah (1963) *On Revolution*. London: Faber and Faber.

Aristotetele (1991) *The Politics*. Translated by Thomas A. Sinclair. Suffolk: The Chaucer Press Ltd.

Cornell, Saul (2000) *Whose Right to Bear Arms Did the 2nd Amendment Protect?*
Boston: Bedford/St. Martin's.

Curran, James, Gurevitch, Michael & Woollacott, Janet (eds. 1987) *Mass Communication and Society*. London: Arnold.

Etzioni, Amitai (1973) *Nykyajan organisaatiot*. Suomentanut Seppo Randell. Helsinki: Tammi.

Michels, Robert (1962) *Political Parties: A Sociological Study of the Oligarchical Tendencies of Modern Democracy*. Translated by Paul, Eden & Cedar. Introduction by Lipset, Seymour Martin. New York: The Free Press.

Weber, Max (1919/994) *The Vocation and Profession of Politics*. Teoksessa Lassman, Peter & Speirs, Ronald (eds.). *Max Weber: Political Writings*. Cambridge: Cambridge University Press, pp. 309-369.

Woll, Peter & Binstock, Robert H. (1979) *America's Political System*. 3rd ed. New York: Random House.

Audiovisuaalista informaatiota:

Moore, Michael (2002) *Bowling for Columbine*. Dokumenttielokuva NRA:sta ja aseista amerikkalaisessa kulttuurissa. United Artists, Alliance Atlantis & Dog Eat Dog Films.

Internetsivustoja:

<http://fi.wikipedia.org/wiki/>

<http://www.house.gov/>

<http://www.loc.gov/> (Library of Congress)

<http://www.nra.org/>

<http://www.nraila.org/>

<http://www.politics1.com/issues-guns.htm>

<http://www.senate.gov/>

LIITTEET

LIITE 1

Ohessa ovat tekstissä esiintyvät Yhdysvaltain perustuslain lisäykset, joilla on suurin merkitys NRA:n toiminnalle ja asemalle etujärjestönä. Etujärjestöjen oikeus toimia kongressissa perustuu perustuslain ensimmäiseen lisäykseen, kun vastaavasti toinen lisäys muodostaa NRA:n moraalisen oikeutuksen lähteen ja järjestön ideologisen viittauskohdan. Perustuslain kymmenes lisäys liittyy aselakien juridiseen tulkintaan, mikä NRA:n mukaan merkitsee valtion roolin kieltämistä osana asedebattia.

Amendment I (1791)

Congress shall make no law respecting an establishment of religion, or prohibiting the free exercise thereof; or abridging the freedom of speech, or of the press; or the right of the people peaceably to assemble, and to petition the Government for a redress of grievances.

Amendment II (1791)

A well regulated Militia, being necessary to the security of a free State, the right of the people to keep and bear Arms, shall not be infringed.

Amendment X (1791)

The powers not delegated to the United States by the Constitution, nor prohibited by it to the States, are reserved to the States respectively, or to the people.¹¹²

¹¹² Ks. mm. Forrest McDonald (1982, 268-9)

